

MALENGO YA MAENDELEO ENDELEVU

1 KUTOKOMEZA
UMASKINI

2 KUKOMESHA
NJAA

3 AFYA NJEMA
NA USTAWI

4 ELIMU
BORA

5 USAWA WA
JINSIA

6 MAJI SALAMA
NA USAFI

7 NISHATI MBADALA
KWA GHARAMA NAFUU

8 KAZI ZENYE STAHA
NA UKUZAJI UCHUMI

9 VIWANDA, UBUNIFU
NA MIUNDOMBINU

10 KUPUNGUZA
TOFAUTI

11 MUJI NA JAMII
ENDELEVU

12 MATUMIZI NA
UZALISHAJI BORA

13 KUCHUKUA HATUA
DHIDI YA MABADILIKO
YA TABIA NCHI

14 KULINDA UHAI
KATIKA ARDHI

15 KULINDA UHAI
KATIKA ARDHI

16 AMANI, HAKI,
NA TAASISI
MADHUBUTI

17 USHIRIKIANO ILI
KUFANIKISHA MALENGO

SETI YA ZANA YA MALENGO YA MAENDELEO ENDELEVU KWA TAASISI NA MASHIRIKA YA KIJAMII KUSINI MWA AFRIKA

*Kuwezesha mashirika ya kijamii kutekeleza
jitihada za ndani katika kuleta mabadiliko
Ulimwenguni*

2026

Shukrani

Zana hii ya Malengo ya Maendeleo Endelevu (SDG) ni matokeo ya mchakato shirikishi na wenye mawazo, ulioandaliwa kwa michango, maarifa, na dhamira ya pamoja ya watu binafsi na washirika wengi.

Shukrani za dhati ziende kwa James Chima wa IDM Consulting & Associates kwa usimamizi na mwongozo wake katika kipindi chote cha mradi. Uongozi na kujitolea kwake ulikuwa msingi wa kuandaa zana hii.

Shukurani za dhati pia ziende kwa **Kikundi cha Marejeleo cha Vijana** kwa michango yao:

Nosipho Collen Manxithi	The Valley Trust	South Africa	
Nolwazi Xhakaza	The Valley Trust	South Africa	
Sinoxolo Ndadana	MR Foundation	South Africa	
Simeon Kambalame	Mudzi Connect	Malawi	
Fatima Mawele	Zambia Governance Foundation	Zambia	
Senika Banda	Zango Foundation	Zambia	
Poul Musa	Community Foundation for the Western Region of Zimbabwe	Zimbabwe	
Obed Mtagulwa	Tanzania Community Foundation Network	Tanzania	
Kondrad Haule	Tanzania Community Foundation Network	Tanzania	
Sharifa Binit Majuva	Tanzania Community Foundation Network	Tanzania	

Mitazamo na uzoefu wao ulisaidia katika kuandaa nyenzo ambayo inalenga msingi na unayoitikia mahitaji halisi.

Tunatambua pia Jumuiya na mashirika ya kijamii, ambayo kazi, ujuzi, na kujitolea kwao kwa kazi ya maendeleo endelevu vinaendelea kuelimisha na kuimarisha mipango kama hii.

Zana hii inaonyesha thamani ya ushirikiano, ushirikishwaji, na kujifunza kwa pamoja. Shukurani ziende kwa wote waliochangia muda wao, nguvu, na taaluma zao katika kukamilisha zana hii.

Tunatoa shukrani za dhati kwa Haji Dachi kwa weledi na kujitolea kwake kwa hali ya juu katika kutafsiri mwongozo huu kwenda lugha ya Kiswahili, na hivyo kuongeza ufikiaji na mchango wake katika jamii zinazozungumza Kiswahili.

Kwa msaada kutoka:

Seti ya Zana ya Malengo ya Maendeleo
Endelevu kwa Taasisi na Mashirika ya
Kijami Kusini mwa Afrika

JEDWALI YA YALIYOMO

1. KUHUSU SGS CONSULTING	4
1.1 Dira	4
1.2 Dhima	4
2. UTANGULIZI JUU YA UANDAAJI WA SETI YA ZANA YA MALENGO YA MAENDELEO ENDELEVU	4
3. NINI MAANA YA MALENGO YA MAENDELEO ENDELEVU	5
4. NAFASI YA KIKUNDI CHA MAREJELEO CHA VIJANA (YPRG) KATIKA KUBUNI ZANA YA MALENGO YA MAENDELEO ENDELEVU (SDGs)	5
4.1 Mikakati ya Ushiriki wa Vijana	5
4.2 Mantiki ya Ushiriki wa Vijana katika awamu ya uandaji wa muundo wa zana ya Malengo ya Maendeleo Endelevu (SDGs)	6
4.3 Usimamizi na Uendelevu	6
5. KUHUSU SETI YA ZANA YA MALENGO YA MAENDELEO ENDELEVU (SDGs) NA MWONGOZO WA RASILIMALI	7
5.1 Usuli wa Zana na Mwongozo wa Nyenzo-rejea	7
5.2 Madhumuni ya Zana na Mwongozo wa Rasilimali	7
5.3 Zana na Mwongozo wa Nyenzo-rejea ni kwa ajili ya nani	7
5.4 Jinsi Zana na Muongozo wa Nyenzo-ulivyoandaliwa	8

JEDWALI YA YALIYOMO *(Inaendelea)*

6. JEDWALI LA YALIYOMO (Inaendelea)	9
6.1 ULEWA WA MALENGO YA MAENDELEO ENDELEVU (SDGs) KATIKA MAZINGIRA YA NCHI ZILIZOPO KUSINI MWA AFRIKA	
6.1 Msingi wa Malengo ya Maendeleo Endelevu (SDGs)	9
6.2 Vipambele vya Malengo ya Maendeleo Endelevu (SDGs) muhimu Kusini mwa Afrika	9
6.3 UTAFITI KIFANI KUSINI MWA AFRIKA	10
Utafiti-kifani 1: Bustani za Jamii - Malawi	10
Utafiti-kifani 2: Mafunzo ya Ujuzi wa Vijana - Afrika Kusini	11
Utafiti-kifani 3: Kukabiliana na Hali ya Hewa - Zambia	12
6.4 Malengo 17 ya Maendeleo Endelevu (SDGs) iliyorahisishwa	13
7. UTANGULIZI WA MCHAKATO WA KUKUSANYA TAKWIMU ZA MALENGO YA MAENDELEO ENDELEVU (SDGs)	14
7.1 Kwa nini Takwimu za jamii ni Muhimu?	14
7.2 Mtiririko wa Takwimu/Data: Kutoka ngazi ya Jamii hadi Taifa	14
7.3 Kanuni Muhimu za Ukusanyaji Takwimu/Data kwa Ufanisi	14
8. JINSI ZANA YA MALENGO YA MAENDELEO ENDELEVU (SDGs) INAVYOFANYA KAZI	15
8.1 ZANA YA MALENGO YA MAENDELEO ENDELEVU (SDGs) - MCHAKATO WA HATUA SITA	16
Hatua ya Utambulisho	16
Hatua ya Kubuni na Kupanga	18
Hatua ya Utekelezaji	21
Hatua ya Ufuatiliaji na Tathmini	22
Hatua ya Kuripoti na Kujifunza	24
Hatua ya Uendelevu na Kupanuka	27
9. VIAMBATISHO VYA VIOLEZO NA MIONGOZO	28

1. KUHUSU SGS CONSULTING

SGS Consulting ni kampuni iliyosajiliwa kama shirika na kufanya kazi za maendeleo ya jamii ikiwa na makao yake mjini Johannesburg, Afrika Kusini. Ilianzishwa mwaka 2002, kwa lengo la kuleta mabadiliko katika jamii katika ukanda wa SADC na bara zima la Afrika. Likifanya kazi ndani ya miktadha changamano ya baada ya ukoloni na ubaguzi wa rangi, shirika linalenga kukazikia ukosefu wa usawa wa kimumbo na kukuza jamii yenye haki, usawa, na jumuishi. Kazi zake kuu zinalenga kuimarisha ufadhili kwa mashirika ya jamii, kutoa msaada wa kimaendeleo ya shirika na utafiti ndani ya sekta ya haki za kijamii, kuendeleza uboreshaji wa elimu, na kuwezesha utoaji wa ruzuku. Kupitia ushirikiano na mashirika ya jamii, idara za serikali, na taasisi za kimataifa kama vile Umoja wa Mataifa, Taasisi ya Charles Stewart Mot na Taasisi ya Ford, SGS Consulting inawezesha jamii, inaimarisha asasi za kiraia, na kuunga mkono upatikanaji wa haki za msingi za kijamii na kiuchumi sambamba na maendeleo ya muda mrefu na endelevu.

1.1 DIRA

Maono yetu ni kuchochea mabadiliko ya kijamii barani Afrika, kukuza jamii yenye haki, usawa na endelevu kwa wote.

1.2 DHIMA

SGS Consulting imejitolea kukuza haki za kijamii, uwezesaji wa jamii kupitia uhisani, uboreshaji wa shule, na maendeleo ya shirika ili kuunda jamii yenye usawa zaidi, na jumuishi.

2. UTANGULIZI JUU YA UANDAAJI WA SETI YA ZANA YA MALENGO YA MAENDELEO ENDELEVU (SDG)

Seti ya zana ya Malengo ya Maendeleo ya Endelevu (SDGs) iliyobuniwa na SGS Consulting imeandaliwa ili kujenga ufahamu na kuimarisha utetezi kuhusu Malengo ya Maendeleo Endelevu (SDGs), huku ikiunganisha hisani za ndani ya jamii na juhudi pana za wafadhili. Kwa kuzingatia hali halisi Kusini mwa Afrika, zana hii inasaidia ushirikishwaji mzuri wa vijana kupitia Kikundi cha Marejeleo cha Vijana (YPRG) na inatambua jukumu muhimu la hisani ya jamii katika kuleta mabadiliko. Inatoa mwongozo wa vitendo kwa mashirika ya jamii (CBOs), Mashirika Yasiyo ya Kiserikali (NGOs), wafadhili, na watoa ruzuku ili kukuza ufahamu wa kazi zinazohusiana na Malengo ya Maendeleo Endelevu (SDGs), na kukusanya takwimu katika ngazi hiyo ili kuingiza katika mfumo wa Malengo ya Maendeleo Endelevu kitaifa, na kuimarisha uhusiano kati ya mipango ya msingi na vipaumbele vya maendeleo ya kimataifa. Ingawa zana hii imeandaliwa katika muktadha wa Kusini mwa Afrika, pia inaweza kutumika katika mazingira sawa mahali pengine.

3. NINI MAANA YA MALENGO YA MAENDELEO ENDELEVU

Malengo ya Maendeleo Endelevu (SDGs) ni sehemu ya tamko la kimataifa linaloweka malengo mahususi kwa mataifa yote duniani kutokomeza umaskini, kuhakikisha usalama wa sayari yetu, na kuleta amani na ustawi kwa wote. Hizi zinaunda kundi la malengo 17 yaliyomo katika tamko la Agenda 2030. Lengo kuu la maendeleo endelevu linahitaji ushirikiano na utambuzi wa masuala ya kiuchumi, kimazingira, na kijamii na watendaji wengi katika jamii yetu. Ajenda hii ina lengo kubwa la kufikia maendeleo ndani ya mipaka ya mazingira ya sayari yetu na kwa kanuni ya Kutokumwacha mtu nyuma'.

4. NAFASI YA KIKUNDI CHA MAREJELEO CHA VIJANA (YPRG) KATIKA KUBUNI ZANA YA MALENGO YA MAENDELEO ENDELEVU (SDGs)

Ushiriki wa vijana katika ubunifu na uandaaji wa zana ya Malengo ya Maendeleo Endelevu (SDGs) umekuwa muhimu, wa makusudi, na hatua ya kimkakati na ya vitendo katika mchakato wote. Imekuwa ya kimkakati kwa sababu vijana ni miongoni mwa walioathiriwa zaidi na matokeo ya muda mrefu wa Ajenda 2030, na, kwa vitendo kwa sababu vijana wanaleta mitazamo mipya, ujuzi wa kidijitali, na fikra bunifu. Muhimu zaidi, inahakikisha inafikiwa na vijana, ambao ni washikadau muhimu katika ajenda ya maendeleo endelevu kwa ujumla na katika muktadha wa mgawanyo wa idadi ya vijana.

4.1 Mantiki ya Ushiriki wa Vijana katika awamu ya uandaaji wa muundo wa zana ya Malengo ya Maendeleo Endelevu (SDGs)

Kama katika awamu zilizotangulia, muundo na uandaaji wa seti ya zana hii ilihusisha vijana kikamilifu kupitia Kikundi cha Marejeleo cha Vijana (YPRG). Hii inaendana na mojawapo ya malengo makuu ya kukuza ushiriki wa vijana kupitia Kikundi cha Marejeleo cha Vijana (YPRG) Kusini mwa Afrika. Kupitia tathmini ya ushiriki na mashauriano juu ya uandaaji wa zana hii, mantiki ya ushiriki endelevu wa vijana imekuwa dhahiri na wa wazi.

Hii inatokana na yafuatayo:

- a) Kuwa na umiliki wa siku zijazo ambapo kama vijana, watakuwa wakiishi katika ulimwengu unaoundwa na maamuzi ya Malengo ya Maendeleo Endelevu (SDGs) ya leo.
- b) Kuna na uvumbuzi na ubunifu mwingi miongoni mwa vijana kwani mara nyingi wao hutoa majawabu yenye mrengo wa teknolojia.
- c) Wakati wote wa mashauriano, hitaji la zana kuunganishwa na vijana lilikuwa kubwa sana na kutamkwa na wadau. Kwa hivyo, umuhimu wa hii zana kuendana na mahitaji ya vijana litahakikisha kuwa lugha, muundo na mifano inaunganika na kizazi cha vijana..
- d) Kuna mitazamo tofauti inayoonyesha uzoefu mkubwa miongoni mwa vijana kutoka vijijini, na mijini, wasiokuwa na uwezo na waliounganishwa kidijitali.

4.2 Mikakati ya Ushiriki wa Vijana

Ushiriki na ushirikishwaji endelevu wa vijana umedhihirika kupitia yafuatayo:

- a) Mwanzo wa zoezi hili kulihusisha juhudi za makusudi za kuwashirikisha viongozi wote wa CFs katika nchi tano.
- b) Warsha shirikishi za uandaaji wa maudhui: Kulikuwa na vikao katika ngazi tatu ambapo Kikundi cha Marejeleo cha Vijana (YPRG) kilialikwa kupitia uwakilishi kwenye vikao vya kuunda maudhui kwa pamoja. Hawa ni pamoja na vijana wengine waliokuwa sehemu ya mashauriano ya tathmini ya mahitaji ambayo maoni yao yamechangia katika muundo wa zana hii.
- c) Uandaaji wa maudhui: Tathmini ya mahitaji tayari ililenga vijana na kuongozwa na vijana. Kwa hivyo, jukumu lao katika ukuzaji wa yaliyomo limekuwa muhimu sana. Vijana wameshirikishwa, na kuwa sehemu muhimu ya kukusanya takwimu, kufanya tafiti na hadithi za jumuiya katika mazingira yao. Pia watahamasishwa kuongoza mahojiano ya ana kwa ana na wenzao kwa ajili ya kupata maarifa bora zaidi. Hii itazingatiwa katika awamu ya majaribio na ya awali pia. Katika muktadha huu, Vikundi vya Marejeleo ya Vijana (YPRG) ilipangwa kiufundi katika vikosi vinne vya kazi ili kupata mchango makini, ulioachagizwa, na wa kimkakati katika mchakato wa kuandaa zana hii kwa kutumia ujuzi wao ambao umekuwa wa manufaa katika mchakato huu mzima.
- d) Ushiriki kwa njia ya kidijitali: Juhudi zimefanywa ili kutengeneza zana shirikishi zinazotumia simu ya mkononi au mitandao ya kijamii kwa kushirikiana na timu ya mawasiliano. Hii itahusisha matumizi ya majukwaa ya kijamii kwa vijana (Instagram, TikTok, WhatsApp) kushirikishana maudhui ya Malengo ya Maendeleo Endelevu (SDGs). Haya yametokana na tathmini ya mahitaji ambayo imebaini kuwa wadau wana utayari wa kiufundi na uwezo wa kutumia zana
- e) Mabalozi na utetezi: Kama sehemu ya ajenda ya utetezi, mpango huu umeweka juhudi zinazolenga kuwawezesha na kuwafundisha viongozi wa vijana kuwa mabalozi. Mkazo utawekwa kwa kuwajumuisha katika uwasilishaji, mazungumzo ya sera katika meza duara, na michakato ya uhamasishaji wa jamii. Juhudi hizi zitadumishwa hata baada ya awamu ya uandaaji wa zana hii kama mchakato unaojirudia.

4.3 Usimamizi na Uendelevu

Ushiriki wa vijana ni wa lazima na utakuwa muhimu katika uendelevu wa mpango huu. Tayari kuna mambo ambayo yanaimarisha usimamizi na uendelevu wa mchakato huu kama ifuatavyo:

- a) Kuanzishwa kwa Vikundi vya Marejeleo ya Vijana (YPRG) ambayo tayari imeonyesha kuanza kutumika kama kitengo cha ushauri kwa vijana ambayo ni muhimu katika kuhakikisha mchango endelevu wakati wa uandaaji na baada ya uzinduzi.
- b) Kutakuwa na jitihada za kuhakikisha ushirikishwaji wa vijana katika ufuatiliaji na tathmini ili kuipa zana hii umuhimu.
- c) Juhudi itabidi zifanyike ili kutengeneza fursa mbalimbali kwa vijana ili wawe na wigo mpana wa kutumia zana hii kwa miktadha mbalimbali.

5. KUHUSU SETI YA ZANA YA MALENGO YA MAENDELEO ENDELEVU (SDGs) NA MWONGOZO WA RASILIMALI

5.1 Usuli wa Zana na Mwongozo wa Nyenzo-rejea

Mwongozo wa vitendo kwa wadau katika utekelezaji na uwajibikaji wa Malengo ya Maendeleo Endelevu (SDGs) katika nchi zao. Kuendeleza uzoefu na mafunzo tuliyojifunza tangu kutekelezwa kwa Ajenda ya 2030 ya Maendeleo Endelevu. Nyenzo hii mpya inatoa taarifa kuhusu mbinu, hatua za kiutendaji na rasilimali kuu ambazo ni muhimu kuingizwa kwenye mfumo wa kitaifa wa kuripoti ili kuhakikisha kwamba kila juhudi inazingatiwa na hakuna anayeachwa nyuma katika maendeleo.

5.2 Madhumuni ya Zana na Mwongozo wa Rasilimali

Kwa kutambua umuhimu wa kufikia Ajenda 2030, zana hii na mwongozo wa rasilimali unalenga kusaidia na kuwajengea uwezo watendaji wa mashirika ya kiraia na wadau wengine wasio wa kiserikali kushiriki katika mipango ya Malengo ya Maendeleo Endelevu (SDGs), utekelezaji na uwajibikaji. Pia, inatoa taarifa mbalimbali, mwongozo, vidokezo na nyenzo za kuelewa katika kujihusisha na Malengo ya Maendeleo Endelevu (SDGs) pamoja na maelezo ya tafiti mbalimbali kutoka mashirika ya kiraia duniani kote. Muhimu zaidi, inalenga kuunganisha washikadau wanaojihusisha na mipango ya Malengo ya Maendeleo Endelevu (SDGs), ushirikiano na rasilimali muhimu.

Haikusudiwi kuwa nyenzo hii imejitosheleza au ni maelezo ya ziada ya Malengo ya Maendeleo Endelevu (SDGs). Badala yake, inalenga kutoa mwongozo wa kijumla kuhusu ukusanyaji wa takwimu ya Malengo ya Maendeleo Endelevu (SDGs) na athari zake.

5.3 Zana na Mwongozo wa Nyenzo-rejea ni kwa ajili ya nani

Hadhira inayolengwa na zana hii ni waleta mabadiliko. Hii inajumuisha washirika muhimu ambao jamii ina imani thabiti nao na wenye uelewa wa miktadha ya mahali walipo. Wanafanya kazi na watu waliopo katika mazingira magumu, na kuhakikisha hakuna anayeachwa nyuma. Makundi haya yameainishwa kulingana na miktadha ya kitaifa kutokana na utafiti kutoka nchi zilizoshirikishwa kama ifuatavyo:

- a) Mashirika yasiyo ya Kiserikali (NGOs) za ndani zinazojumuisha mashirika yanayoshughulika na masuala ya maendeleo, kama vile kutokomeza umaskini, elimu na afya.
- b) Mashirika ya Kijamii (CBOs) yanayojumuisha asasi za msingi zinazoshughulika na mahitaji maalum ya jamii, kama vile usalama wa chakula, maji, na usafi wa mazingira.
- c) Makundi maalum yanayolenga maendeleo na maswala ya jamii. Hii inajumuisha vikundi vya vijana pamoja na vilabu vya mazingira ndani na nje ya shule. Idadi kubwa ya makundi haya zinawakilisha moja kwa moja vipaumbele na sauti ya jamii. Mara nyingi makundi haya hufanya kazi kwa kutumia rasilimali chache na miundo rasmi lakini katika msingi wa maendeleo ya jamii.
- d) Mashirika ya kidini - yanayojumuisha taasisi au vikundi ambavyo utambulisho wao, maadili na kazi zao yanatokana na imani au mila za kidini. Wanaweza kuwa na uhusiano na makanisa, misikiti, mahekalu, mitandao ya kidini, au Mashirika yasiyo ya Kiserikali (NGOs) za kidini.
- e) Mamlaka za mitaa na kamati za maendeleo za kata na miundo mingine iliyogatuliwa- mifumo ya utawala, au utoaji wa huduma ambapo mamlaka ya kufanya maamuzi, rasilimali na majukumu yanahamishwa kutoka serikali kuu (ya kitaifa) hadi ngazi za chini kama vile wilaya, manispaa, kata au vijiji. Maamuzi hufanywa karibu na watu wanaoguswa na maamuzi hayo.
- f) Watetezi wa haki za binadamu na mabingwa wa Malengo ya Maendeleo Endelevu (SDGs) - watu binafsi au vikundi vilivyofunzwa na kuwezesha ili kukuza ufahamu, hatua, na uongozi kuhusu Malengo ya Maendeleo Endelevu (SDGs) ndani ya jumuiya, shule, taasisi au mifumo ya serikali za mitaa.

5.4 Jinsi Zana na Muongozo wa Nyenzo-ulivyoandaliwa

Nyenzo hii inatoa utangulizi wa jumla wa Malengo ya Maendeleo Endelevu (SDGs) ikifuatiwa na mbinu mbalimbali za upangaji shirikishi, utekelezaji na uwajibikaji. Maeneo ya zana ya Malengo ya Maendeleo Endelevu (SDGs) vimechochewa na malengo kama vile uhamasishaji, viwango, kuripoti, na utekelezaji kutoka miktadha za nchi ambazo imechangia katika uundaji wa zana hii kufuatia hali iliyopo. Kulingana na maeneo mahususi ya zana kutokana na kila nchi, ifuatayo ni mchanganyiko wa maeneo mbalimbali ya zana:

KUELEWA MALENGO YA MAENDELEO ENDELEVU (SDGs) KUSINI MWA AFRIKA

MCHAKATO WA KUKUSANYA TAKWIMU/DATA ZA MALENGO YA MAENDELEO ENDELEVU (SDGs) NA JINSI ZANA INAVYOFANYA KAZI

VIAMBATISHO VYA VIOLEZO NA MIONGOZO

6. UELEWA WA MALENGO YA MAENDELEO ENDELEVU (SDGs) KATIKA MAZINGIRA YA NCHI ZILIZOPO KUSINI MWA AFRIKA

6.1 Msingi wa Malengo ya Maendeleo Endelevu (SDGs)

Mnamo Septemba 2015, kufuatia mchakato wa kihistoria na wa kina wa mazungumzo na mashauriano, Nchi 193 Wanachama wa Umoja wa Mataifa (UN) zilipitisha Ajenda 2030 ya Maendeleo Endelevu (Ajenda 2030)¹ ili kuongoza juhudi za maendeleo duniani kote. Mpango wa utekelezaji wa miaka 15 wa kimataifa wa kutokomeza umaskini, kulinda sayari yetu na kuhakikisha ustawi kwa wote; huku ikiimarisha amani kwa wote, Ajenda 2030 inajumuisha seti kabambe ya Malengo 17 ya Maendeleo Endelevu (SDGs) na shabaha 169. Pia ina ahadi kuu na ya mageuzi ya kwamba "hakuna mtu atakayeachwa nyuma" na "jitihada ya kufikia walio nyuma zaidi kwanza."² Ikilenga katika nyanja za kiuchumi, kijamii na kimazingira kwa maendeleo endelevu, Ajenda 2030 ni ya ulimwengu wote katika asili yake, na Malengo ya Maendeleo Endelevu (SDGs) kutumika kwa nchi zote - zilizoendelea na zinazoendelea sawa - bila kujali kiwango chao cha maendeleo. Kwa kuzingatia mtangulizi wake, Malengo ya Maendeleo ya Milenia (MDGs), Malengo ya Maendeleo Endelevu (SDGs) hukazia masuala kadhaa muhimu ambayo hayakukazikiwa hapo awali na Malengo ya Maendeleo ya Milenia (MDGs). Ajenda 2030 na kujikita kwake katika jamii zenye amani, haki na umoja inakamilishwa na mikataba mingine kadhaa ya maendeleo ya kimataifa ikiwa ni pamoja na Mkataba wa Paris wa Mabadiliko ya Tabianchi⁵, Mfumo wa Sendai wa Kupunguza Hatari za Maafa⁶, Ajenda Mpya ya Miji⁷ na Ajenda⁸ ya Hatua ya Addis Ababa, ya mwisho ambayo inatoa mfumo wa kimataifa wa kufadhili maendeleo endelevu.

6.2 Vipaumbele vya Malengo ya Maendeleo Endelevu (SDGs) muhimu Kusini mwa Afrika

Ingawa Malengo ya Maendeleo Endelevu (SDGs) zote 17 ni muhimu, Malengo yaliyoangaziwa hapa imejikita katika uhalisia wa afua za taasisi na mashirika mengine ya jamii iliyoshiriki Kusini mwa Afrika:

Hii ina maana ya kwamba haya Malengo ya Maendeleo Endelevu (SDGs) yanasalia kuwa za kipaumbele katika ajenda ya maendeleo ya kanda, na kwa hivyo ni muhimu hasa kwa jamii, serikali za mitaa, au mashirika ya jamii ambayo yanahitaji kutumia rasilimali chache kwa ufanisi.

6.3 Utafiti Kifani

UTAFITI KIFANI 1: Bustani za Jamii - Malawi

Taasisi:

Ushirika wa akina Mama

Mahali:

Wilaya ya Chikwawa, Malawi Kusini

Malengo ya Maendeleo Endelevu (SDGs) zilizoshughulikiwa: Lengo la 1 (Kutokomeza Umaskini), Lengo la 2 (Kukomesha Njaa), Lengo la 5 (Usawa wa Jinsia)

Muktadha: Chikwawa ni mojawapo ya wilaya yenye uhaba wa chakula nchini Malawi, inayokabiliwa na ukame wa mara kwa mara. Wanawake katika eneo hili walikuwa na fursa chache za kipato na kaya zilipata njaa wakati wa msimu wa ukame.

Afua: Ushirika ulianzisha bustani 5 za jamii za umwagiliaji kwa njia ya matone, kutoa mafunzo kwa wanawake 120 katika kilimo kinachozingatia hali ya hewa, lishe na uwekaji wa akiba.

Mbinu ya ukusanyaji wa Takwimu:

- Ufuatiliaji wa kila mwezi wa mavuno na mauzo
- Tafiti za usalama wa chakula wa kaya (robo mwaka)
- Rekodi za mapato kwa kila mwanachama
- Picha na kuhusu mabadiliko

Matokeo Baada ya Miezi 18**120**

Wanawake walipata mafunzo (Kiashiria cha SDG 4.4)

87%

Kaya zilitoka katika uhaba wa chakula na kuwa na usalama wa chakula (SDG 2.1)

\$15-\$45

wastani wa mapato ya kila mwezi uliongezeka kutoka dola \$15 hadi dola \$45 kwa kila mwanamke (SDG 1.4)

100%

Wanawake waliripoti kuongezeka kwa uwezo wao wa kufanya maamuzi katika kaya zao (SDG 5.5)

Matokeo:

Matokeo yaliyorekodiwa yalichapishwa katika Jarida la Mapitio ya Hiari ya Kitaifa ya Malawi na kupelekea Wizara ya Kilimo kutekeleza modeli hiyo hadi wilaya 15 zaidi.

Somo:

"Ukusanyaji rahisi wa takwimu—takwimu za mavuno na mauzo kila mwezi— ulionyesha matokeo ya wazi. Serikali iliona kwa sababu tulikuwa na takwimu zilizothibitisha kile kinachofanya kazi."

- Grace Phiri, Kiongozi wa Ushirika.

UTAFITI KIFANI 2: Mafunzo ya Ujuzi kwa Vijana - Afrika Kusini

Taasisi:

Mradi wa Kuwawezesha Vijana wa Khayelitsha (KYEP)

Mahali:

Mji wa Khayelitsha, Cape Town, Afrika ya Kusini

Malengo ya Maendeleo Endelevu (SDGs) zilizoshughulikiwa: Lengo 4 (Elimu Bora), Lengo 8 (Kazi zenye Staha na Ukuzaji Uchumi), Lengo 10 (Kupunguza Tofauti)

Muktadha: Ukosefu wa ajira kwa vijana huko Khayelitsha asilimia 60%. Vijana wengi huacha shule bila kuwa na ujuzi au kazi, jambo linalochangia changamoto za kijamii.

Afua: KYEP hutoa mafunzo ya ufundi ya miezi 6 kwenye fani za useremala, ufundi bomba, umeme, na ujuzi wa kompyuta, pamoja na kuwasaidia vijana kupata kazi.

Mbinu za Kukusanya Takwimu:

- Usajili wa washiriki na tathmini ya kabla ya mafunzo
- Majaribio ya ujuzi wa kazi mwanzoni mwa programu, katikati na mwisho
- Ufuatiliaji wa mahudhurio
- Ufuatiliaji wa ajira baada ya mafunzo (miezi 3, 6, na 12)
- Fomu za maoni ya mwajiri
- Tafiti za mapato ya washiriki

Matokeo baada ya Miaka 3:

340

vijana waliopewa mafunzo (asilimia 68% wanawake, kama kusudi la lengo)

87%

Kiwango cha & kumaliza mafunzo (Lengo 4.4)

64%

asilimia ya vijana walioajiriwa au wamejiajiri (lengo 8.8)

R3,200

Wastani wa kipato kwa mwezi kwa wale walioajiriwa (Lengo 8.5.2)

28

Idadi ya vijana walionzisha biashira

Matokeo:

Jiji la Cape Town lilitumia takwimu/data ya matokeo ya ajira ya KYEP kutengeneza upya mpango wake wa ajira kwa vijana. KYEP sasa inapokea ufadhili wa manispaa na imepanua kazi zake hadi miji miwili ya ziada.

Somo:

"Kufuatilia matokeo ya ajira—siyo tu kukamilika kwa mafunzo—kulifanya mabadiliko. Wafadhili na serikali wanataka kujua: je, vijana walipata kazi kweli? Tunaweza kuthibitisha kwamba waliopata kazi"- Thandi Ngwenya, Mratibu wa KYEP

UTAFITI KIFANI 3: Kukabiliana na Hali ya Hewa - Zambia

Taasisi:

Muungano wa Wakulima Wadogo,
Mkoa wa Kusini

Mahali:

Wilaya za Chomana Pemba,
Zambia Kusini

Malengo ya Maendeleo Endelevu (SDGs) zilizoshugulikiwa: Lengo 13 (Kuchukua hatua dhidi ya Mabadiliko ya Tabia Nchi), Lengo 2 (Kukomesha Njaa), Lengo 1 (Kutokomeza Umaskini)

Muktadha: Mvua zisizotarajiwa na kuongezeka kwa ukame kuliharibu kilimo cha jadi cha mahindi, na kuwaacha wakulima wadogo 2,500 wakiwa na uhaba wa chakula na kuwa maskini.

Afua: Muungano ulikuza kilimo cha hifadhi, mazao yanayostahimili ukame (kunde, mtama), na bima iliyoorodheshwa ya hali ya hewa, wakitoa mafunzo kwa vikundi vya wakulima kuhusu mbinu za kukabiliana na hali ya hewa.

Mbinu ya Kukusanya Takwimu

- Usajili wa wakulima na takwimu za msingi za uzalishaji
- Rekodi za tarehe za mvua na upandaji
- Data ya mavuno ya msimu kulingana na aina ya mazao
- Ufuatiliaji wa kiwango cha kuasili (taratibu za uhifadhi)
- Tafiti za mapato na usalama wa chakula (mwaka)
- Nyaraka za picha za shughuli za shamba

Matokeo Baada ya Miaka 3:

2,500

walipatiwa mafunzo ya kilimo
kinachozingatia hali ya hewa
(Lengo 13.3.1)

78%

walitumia angalau mbinu 3 za uhifadhi
(Lengo 13.2)

35%

Wastani wa mavuno ya mahindi
uliongezeka kwa 35% licha ya
mvua kuwa chini ya wastani

42%

Alama za kupata milo tofauti
ziliboreshwa kwa 42% (Lengo 2.1)

28%

Mapato ya kaya yaliongezeka
kwa wastani wa 28% (Lengo
1.4)

640

Wakulima 640 walipata bima
ya hali ya hewa

Athari/Matokeo:

Takwimu za kina za kuasili na mavuno ya Muungano wa Wakulima iliripotiwa katika Mpango wa taifa wa Zambia. Wizara ya Kilimo sasa inaendeleza mtindo wa Muungano wa Wakulima kama mkakati wa kitaifa wa kuhimili tabianchi.

Somo:

"Kurekodi mvua, tarehe za kupanda, na mavuno- takwimu/data iliyoonekana kuwa rahisi-ilithibitisha kwamba mbinu za kukabiliana na hali ya hewa hufanya kazi hata katika ukame. Data zetu zilisaidia kubadilisha sera ya taifa ya kilimo." - Moses Simuunza, Mwenyekiti wa Muungano

6.4 Malengo 17 ya Maendeleo Endelevu (SDGs) iliyorahisishwa

Nembo	Malengo ya Maendeleo Endelevu (SDGs)	Kielelezo cha Lengo	Maelezo rahisi kwa asasi za jamii
	Kutokomeza Umaskini	Kutokomeza umaskini kila sehemu.	Kila mtu anapaswa kuwa na kipato, kazi, na kupata huduma za kijamii ili kuishi maisha bora.
	Kukomesha Njaa	Kukomesha njaa na kuboresha lishe.	Jamii inapaswa kuzalisha chakula cha kutosha na kuwa na lishe bora kwa wote.
	Afya Njema na Ustawi	Kuhakikisha maisha yenye afya kwa wote.	Upatikanaji wa huduma za afya, maji safi, na mazingira salama ni muhimu.
	Elimu Bora	Kutoa elimu jumuishi na bora.	Kila mtoto, kijana, na mtu mzima anapaswa kuwa na nafasi ya kujifunza na kukuza ujuzi.
	Usawa wa Jinsia	Kufikia usawa kati ya wanawake na wanaume.	Wanawake na wasichana wanapaswa kuwa na haki sawa, fursa, na usalama.
	Maji Salama na Usafi	Kuhakikisha maji safi na vyoo kwa wote.	Maji salama na usafi huweka jamii katika afya njema.
	Nishati mbadala kwa gharama nafuu	Upatikanaji wa nishati ambayo ni safi na nafuu.	Matumizi ya jua, upepo na nishati nyingine mbadala majumbani, shuleni, na biashara.
	Kazi zenye Staha na Ukuzaji Uchumi	Kukuza kazi na fursa za kiuchumi.	Kutoa ajira za ndani na ujira wa haki kwa kila mtu.
	Viwanda, Ubunifu na Miundombinu	Kujenga miundombinu imara na kukuza uvumbuzi.	Kuboresha barabara, mawasiliano, na viwanda vidogo ili kusaidia maendeleo ya ndani.
	Kupunguza Tofauti	Kupunguza tofauti ndani na kati ya nchi.	Kuwezesha utoaji wa haki na ushirikishwaji kwa makundi yaliyotengwa.
	Miji na Jamii Endelevu	Kuwa na jamii salama, shirikishi na thabiti.	Kuboresha makazi, mipango, na usalama kwa kila mtu.
	Matumizi na Uzalishaji Bora	Matumizi ya maliasili kwa busara.	Kupunguza upotevu na kuhimiza urejelezaji katika jamii.
	Kuchukua hatua dhidi ya Mabadiliko ya Tabia Nchi	Kuchukua hatua dhidi ya mabadiliko ya hali ya hewa.	Kulinda misitu, kudhibiti upotevu, na kutumia nishati safi ili kupunguza ongezeko la joto duniani.
	Kuendeleza Uhai katika Maji	Kulinda bahari na mito.	Kuzuia uchafuzi wa mazingira na uvuvi wa kupita kiasi ili kulinda viumbe vya majini.
	Kulinda Uhai katika Ardhi	Kulinda misitu, udongo, na viumbe hai.	Kukuza upandaji miti na kilimo endelevu.
	Amani, Haki na Taasisi Madhubuti	Kukuza amani na haki kwa wote.	Kuhimiza haki, kupunguza ukatili, na kuimarisha utawala wa jamii
	Ushirikiano ili Kufikia Malengo	Kufanya kazi kwa pamoja ili kufikia Malengo ya Maendeleo Endelevu (SDGs).	Ni lazima serikali, jumuiya na mashirika yashirikiane ili kufikia malengo ya 2030.

7. 0 UTANGULIZI WA MCHAKATO WA KUSANYA TAKWIMU ZA MALENGO YA MAENDELEO ENDELEVU (SDGs)

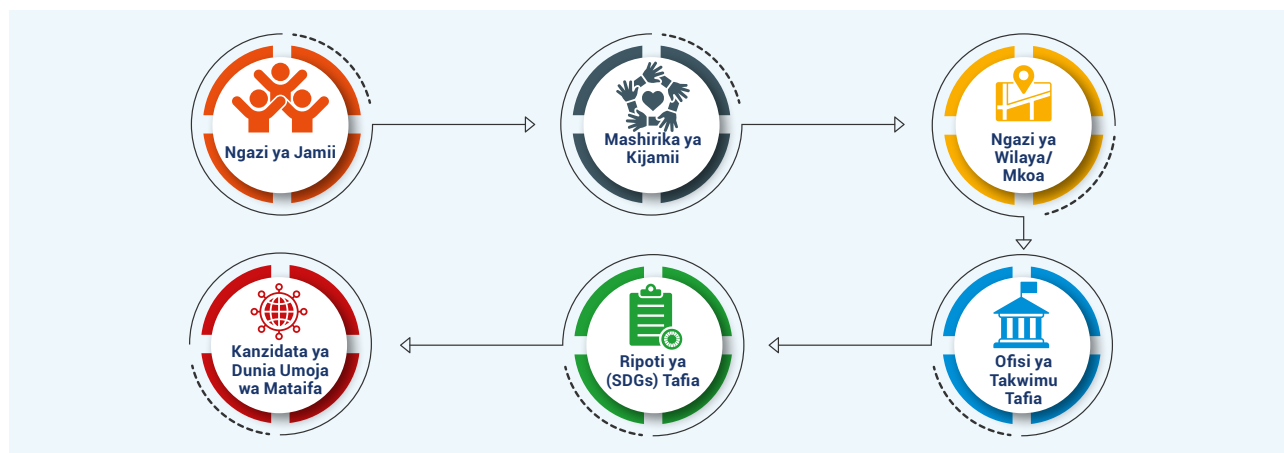
7.1 Kwa nini Takwimu za jamii ni Muhimu?

Mashirika ya jamii hufanya kazi moja kwa moja na jamii na kushuhudia moja kwa moja athari za afua za maendeleo hivyo zinaweza kuchangia pakubwa katika kufanikisha Malengo ya Maendeleo Endelevu (SDGs) (Kiambatisho 1). Takwimu yako ni muhimu kwa sababu:

- Unaona kile ambacho mifumo ya kitaifa inakosa: Viwango vya mabadiliko katika ngazi ya jamii mara nyingi hayarekodiwi katika takwimu rasmi
- Unatoa muktadha: Namba pekee hazionyeshi picha kamili; ufahamu unaongeza ubora zaidi
- Unawezesha hatua inayolengwa: Takwimu iliyojanibishwa husaidia serikali na wafadhili kuelekeza rasilimali moja kwa moja mahali zinapohitajika zaidi
- Unazipa jamii sauti: Kuripoti kwako kunahakikisha makundi yaliyotengwa yanazingatiwa na kusikilizwa

7.2 Mtiririko wa Takwimu/Data: Kutoka ngazi ya Jamii hadi Taifa

Suala la mtiririko wa takwimu/data kutoka ngazi ya jamii hadi mfumo wa ripoti wa Taifa ni kipengele muhimu katika kuhakikisha kwamba takwimu/data za jamii zinatumiwa katika kuandaa mipango ya Taifa, ufuatiliaji na utoaji taarifa kwa ujumla na hasa kuhusu Malengo ya Maendeleo Endelevu (SDGs) au programu za maendeleo za serikali za mitaa. Hii imeelezwa katika Mchoro 1. na kufafanuliwa zaidi katika Kiambatisho 2 kinachoelezea mtiririko wa Takwimu/Data.

Mchoro 1: Mtiririko wa Takwimu kutoka ngazi ya Jamii hadi ngazi ya ulimwengu kupitia mwongozo wa Taifa

Kwa hivyo, taasisi/shirika yako ipo katika hatua muhimu ya kwanza ya mtiririko huu. Takwimu/Data unazokusanya hutumika kwenye:

- Ukaguzi wa Kitaifa wa Hiari (VNRs)
- Mifumo ya kikanda ya ufuatiliaji ya SADC
- Maamuzi ya sera za serikali
- Maamuzi ya ugawaji wa rasilimali

7.3 Kanuni Muhimu za Ukusanyaji Takwimu/Data kwa Ufanisi

Zifuatazo ni kanuni muhimu za ukusanyaji wa takwimu/data unaofaa, hasa muhimu kwa miradi ya kijamii, ufuatiliaji na tathmini, au mipango inayohusiana na Malengo ya Maendeleo Endelevu (SDGs):

1. Usidhuru: Linda faragha na utu wa wanajamii
2. Usahihi kuliko haraka: Takwimu/Data zenye ubora ni ya thamani zaidi kuliko takwimu/data zilizopatikana kwa njia haraka
3. Umiliki wa Jamii: Shirikisha jamii katika ukusanyaji wa takwimu/data na matokeo yake
4. Jinsia na Ujumuisho: Gawanya takwimu/data ili kuonyesha athari kwa vikundi tofauti
5. Uendeleu: Jenga mifumo inayoendelea zaidi ya mradi mmoja

kazi yako inachangia kuhamasisha Malengo ya Maendeleo Endelevu (SDGs) katika ngazi ya jamii - kutafsiri malengo ya kimataifa kwa vitendo katika ngazi ya jamii.

8. JINSI ZANA YA MALENGO YA MAENDELEO ENDELEVU (SDGs) INAVYOFANYA KAZI

Zana hii inatambua kwamba mashirika ya jamii na jumuiya zao tayari zinafanya kazi muhimu ya maendeleo, ikiwa ni pamoja na utoaji wa misaada ya ndani. Hata hivyo, juhudi hizi mara nyingi haziandikwi katika ripoti za kitaifa, jambo ambalo linaweza kusababisha utoaji wa ripoti isiyo kamili juu ya maendeleo ya Malengo Endelevu (SDGs). Ili kukazikia hili, zana hii inaoanisha kati ya Malengo ya Maendeleo Endelevu (SDGs) na mzunguko mzima wa mradi katika ngazi ya jamii. Hivi sasa, kuna pengo kati ya malengo ya kimataifa na jinsi miradi ya ndani inavyopangwa na kutekelezwa. Kwa kuunganisha Malengo ya Maendeleo Endelevu (SDGs) kwa kila hatua ya mzunguko wa mradi, miradi ya jamii inaweza kuchangia kwa uwazi zaidi vipaumbele vya maendeleo ya kitaifa na kimataifa.

8.1 ZANA YA MALENGO YA MAENDELEO ENDELEVU (SDGs) - MCHAKATO WA HATUA SITA

Kwa kuzingatia mzunguko wa maisha ya mradi, seti ya zana hii ni muhimu katika awamu zote za mradi, na hii inatoa fursa kwamba inaweza kutumiwa na shirika lolote hata katika uchanga wake. Hatua hizo ni kutambua, kubuni na kupanga, utekelezaji, ufuatiliaji na tathmini, kutoa taarifa na kujifunza, na uendeleu na kukua. Kwa hivyo, zana hii huingilia kati katika kila hatua kuu ya maisha ya mradi kama ilivyofafanuliwa hapa chini. Katika kila hatua, kuna miongozo na violezo rahisi na vilivyo wazi ambavyo vimeundwa ili kusaidia shirika lako kupitia hatua hizi. Inatoa fursa ya kuboresha afua zako ili uweze kuchangia katika matokeo makubwa kupitia juhudi katika eneo lako katika kufanya kazi na jamii. Kupitia msaada maalum wa kila hatua, zana hii huwezesha shirika kuzingatia kipengele kimoja cha hitaji bila kuwa na mzigo wa matumizi ya rasilimali zote zinazohitajika.

HATUA 01

Hatua ya Utambulisho - Kuelewa Mahitaji ya Ndani na Umuhimu wa Malengo ya Maendeleo Endelevu (SDGs)

Katika hatua hii zana inakusaidia kuchukua hatua muhimu ili kufafanua vyema tatizo ambalo shirika lako linahitaji kukazikia, na kutambua ni Malengo gani ya Maendeleo Endelevu (SDGs) inahusiana nazo.

Kazi

Ukurasa wa Jalada

- Kichwa: Tathmini ya Mahitaji ya Jamii
- Jina la Mradi/Shirika: [Ingiza Jina]
- Tarehe: [Ingiza Tarehe]
- Imetayarishwa na: [Ingiza Jina/Shirika]

Jedwali la Yaliyomo

1. Muhtasari

- Madhumuni ya tathmini
- Matokeo muhimu
- Mapendekezo

2. Usuli/ Mukstadha

- Wasifu wa jamii (idadi ya watu, eneo, demografia)
- Hatua za awali au tathmini
- Sababu za tathmini ya sasa

3. Malengo ya Tathmini

- Lengo la jumla
- Malengo mahususi

4. Mbinu

- Mbinu za kukusanya data (tafiti, mahojiano, vikundi lengwa)
- Saizi ya sampuli & uteuzi
- Mbinu ya uchanganuzi wa data

Mambo mengine muhimu ni pamoja na yafuatayo:

1. Tambua vipaumbele (k.m., njaa, ukosefu wa ajira, usafi wa mazingira) kama inavyoonyeshwa katika Kiambatisho cha 9 (*Kiolezo cha Tathmini ya Mahitaji ya Jamii*) kwa kukusanya taarifa kuhusu hadhira lengwa unayoipenda kwa kutumia nyenzo za gharama nafuu za kukusanya takwimu/data (*Kiambatisho 8*) na kuchanganua takwimu/data kwa kutumia Kiambatisho 16 (*Kiolezo cha Uchanganuzi wa takwimu/data ngazi ya jamii*). Ukiwa na takwimu/data ya masuala yaliyotambuliwa, uko tayari kupanga kile kinachohitajika kukazikia masuala yaliyopewa kipaumbele kwa kutumia Kiambatisho cha 10 (Upangaji wa utekelezaji).
2. Panga masuala haya kuendana na Malengo ya Maendeleo Endelevu (SDGs) husika, shabaha na viashiria.
3. Shirikisha jamii katika kutambua nini maana ya mabadiliko endelevu kwa kutumia mikakati katika Kiambatisho Na. 11 (Mkakati wa Ushirikishwaji).

Ikiwa uhaba wa maji utabainishwa, unganisha tatizo hili na Lengo Na. 6 (Maji Safi na Usafi) - haswa, Lengo 6.1: Upatikanaji wa maji safi na salama ya kunywa kwa wote.

HATUA
02
Hatua ya Kubuni na Kupanga – Kulinganisha Malengo ya Maendeleo Endelevu

MALENGOYA MAENDELEO ENDELEVU

Malengo ya Maendeleo Endelevu (SDGs)	Lengo Maalum	Jinsi ya Kuchangia
Lengo 1: Kutokomeza Umaskini	m.f. 1.4 Haki sawa kwa rasilimali za kiuchumi	
Lengo 2: Kukomesha Njaa		
Lengo 3: Afya Njema na Ustawi		
Lengo 4: Elimu Bora		
Lengo 5: Usawa wa Jinsia		
Lengo 6: Maji Salama na Usafi		
Lengo 7: Nishati Mbadala kwa gharama nafuu		
Lengo 8: Kazi zenye Staha na ukuzaji wa Uchumi		
Lengo 10: Kupunguza Tofauti		
Lengo 13: Kuchukua hatua dhidi ya Mabadiliko ya Tabia Nchi		
Lengo 16: Amani, Haki, na Taasisi Madhubuti		
Lengo 17: Ushirikiano juu ya Malengo		

Kazi

Kazi muhimu katika hatua hii inajumuisha kupanga malengo ya mradi yanayoakisi Malengo ya Maendeleo Endelevu (SDGs) husika kwa kutumia **Mwongozo wa Kupanga Mradi**.

Jina la Mradi:

Shirika / Kikundi cha Utekelezaji:

Mtu wa Kuwasiliana naye:

Mahali (Wilaya / Kijiji / Kata):

Muda wa Mradi:

Makadirio ya Bajeti (USD/Fedha za ndani):

Tarehe ya Kuwasilisha:

Kisha unaandaa mfumo wa kimantiki au misururu ya matokeo inayoonyesha jinsi kazi zinavyochangia matokeo ya Malengo ya Maendeleo Endelevu (SDGs); chagua viashiria vilivyoanishwa na vipimo vya Malengo ya Maendeleo Endelevu (SDGs); na kuhakikisha ujumuishaji na kanuni ya "Usimwache Mtu Yeyote Nyuma" kuongoza muundo wa Viashiria na shabaha wa Muktadha.

Sekta	Lengo	Kiashiria	Lengo (Mazingira ya Jamii)	Mbinu za Ukusanyaji Takwimu/Data
Afya	Kuboresha usafi na usafi wa mazingira	% ya kaya zinazopata maji safi	80% ya kaya katika vijiji lengwa ndani ya miezi 12	Upimaji wa takwimu za kaya
Elimu	Kuongeza mahudhurio ya shule	% ya watoto wanaohudhuria shule mara kwa mara	90% ya mahudhurio miongoni mwa watoto 6-14 katika muhula wa shule ujao	Rejesta za shule, Mahojiano na walimu
Njia za Kujikimu	Kuongeza njia za kuongeza kipato-kazi za uzalishaji	Idadi ya kaya ambazo ina angalau mwanakaya mmoja anayejikazisha na biashara ndogo ndogo	Kaya 50 ndani ya miezi 6	Upimaji wa Kaya, FGD
Lishe	Kuboresha usalama wa chakula ngazi ya kaya	% ya kaya inayopata milo 3+ kwa kila siku	70% ya kaya zilizopo ndani ya kipindi cha mradi	Upimaji, FGD
Ushiriki wa Jamii	kuimarisha ushirikishwaji wa jamii	Idadi ya mikutano ya jamii yenye ushiriki hai	Mkutano 1 kwa kila kijiji kwa mwezi, angalau 50% ushiriki	Ufuatiliaji, kumbukumbu za mikutano
Jinsia	Kukuza Ushiriki wa wanawake	% ya wanawake wanaohudhuria mikutano ya jamii	50% ya washiriki katika mikutano yote ni wanawake	Mahudhurio, ufuatiliaji

Kubuni mradi wa mafunzo ya vijana unaoendana na **Lengo Na. 8 (Kazi zenye Staha na ukuzaji wa Uchumi)** –Lengo 8.6: Kupunguza idadi ya vijana wasio katika ajira, elimu, au mafunzo.

Hatua mengine muhimu ni pamoja na yafuatayo:

1. Hatua nyingine muhimu ni utambulisho na ushiriki wa washikadau. Katika hatua hii, tambua makundi yote yaliyoathiriwa na au yanayohusika katika mradi kwa kutumia Kiambatisho cha 11 (Mkakati wa Ushirikishaji).
2. Majukumu mengine ni pamoja na kutambua walengwa, viongozi wa mitaa, Mashirika yasiyo ya Kiserikali (NGOs), na wakala wa serikali; kufanya mikutano ya mipango shirikishi; na kupeana majukumu.
3. Hii inaleta hisia ya umiliki na uwajibikaji miongoni mwa wanajamii.
4. Muundo na upangaji wa mradi wako lazima **uwe shirikishi, kutoka chini kwenda juu**, ili kuhakikisha mradi unafanywa na watu kwa ajili ya watu, na kuongeza umuhimu wake, umiliki na kuwa na matokeo ya muda mrefu.

**HATUA
03**
Hatua ya Utekelezaji – Kuweka Misingi ya Malengo ya Maendeleo Endelevu katika Vitendo

Hatua hii inajumuisha utekelezaji wa kazi zilizopangwa zinazoleta maendeleo yanayopimika kuelekea Malengo ya Maendeleo Endelevu (SDGs). Katika hatua hii, shirika lako linakazika na ujumuishaji wa uendelevu, usawa, na ushiriki katika kazi za kila siku. Inahimiza umiliki wa jamii na kujenga uwezo; kuhakikisha kazi zinakuza ulinzi wa mazingira na kijamii; na kukusanya takimu/data kwa kutumia viashirio vilivyounganishwa na mifumo ya ufuatiliaji ya Malengo ya Maendeleo Ushindelevu (SDGs). Awamu hii itahitaji kuwawezesha wahusika wakuu kupitia Moduli za Kujenga Uwezo kwa Maendeleo ya Jamii kwa kutumia moduli mbalimbali za kujenga uwezo zinazohusiana na hali iliyopo kabla ya kutekeleza afua yako.

Upandaji miti unaoongozwa na jamii kuunga mkono Lengo Na. 13 (Kuchukua hatua dhidi ya Mabadiliko ya Tabia Nchi) na Lengo Na. 15 (Kulinda Uhai katika Ardhi) kwa kurejesha ardhi iliyoharibiwa.

Mambo mengine muhimu ni pamoja na yafuatayo:

1. Ufuatiliaji na Upimaji wa Maendeleo: Hili ni muhimu ili kupima kama mradi unaendelea vizuri kwa kutumia Kiambatisho cha 17. Hii itahusisha kukusanya takwimu za viashiria vya utendaji kazi (Kiambatisho 8); kulinganisha maendeleo halisi na malengo yaliyopangwa; kutambua changamoto, ucheleweshaji, au athari; na kurekebisha panapohitajika (usimamizi unaobadilika).
2. Mawasiliano na Ushirikiano wa Wadau: Hii ni muhimu ili kuwafahamisha wadau wote na kuwashirikisha katika mradi kwa kutumia Kiambatisho cha 11. Hii itahitaji kufanya mikutano ya jamii mara kwa mara; kushiriki sasiso za maendeleo na wafadhili na serikali; na kusimamia maoni na malalamiko. Matokeo yake itakuwa uaminifu endelevu, ushirikiano, na michango kutoka kwa washikadau wote
3. Kuripoti na Uhifadhi: Hii itakusaidia kutoa uthibitisho wa maendeleo na kujifunza kwa kutumia Kiambatisho 17. Inahusisha kuandaa ripoti za kiufundi na kifedha za mara kwa mara pamoja na kuweka kumbukumbu ya uliyojifunza, mbinu bora na changamoto. Matokeo yanayotarajiwa ni ripoti kwa wasimamizi, wafadhili na washikadau.

Hatua ya Ufuatiliaji na Tathmini (M&E) - Kupima Malengo ya Maendeleo

Kiashiria	Aina (Mchango/Towe/Matokeo)	Msingi	Lengo	Chanzo cha Takwimu/Data
Idadi ya wakulima waliopata mafunzo	Towe	0	100	Rejesta ya mafunzo
% ya wakulima wanaotumia mbinu mpya	Matokeo	10%	60%	Ufuatiliaji wa upimaji
Wastani wa mavuno ya mahindi kwa heka	Athari	1.2 Tani	1.8 Tani	Upimaji wa mashamba
% ya wanawake wanaoshiriki	Towe	35%	50%	Daftari la Mahudhurio

[illegible]

Jedwali la Muhtasari wa Takwimu/Data – Kiidadi**Jina:** [Jina la Mradi] – Muhtasari wa Takwimu/Data Kiidadi**Chanzo cha Data:** [Upimaji / Matazamia / Rekodi ya Mahudhurio]**Kipindi cha Kuripoti:**

Kiashiria	Kizio/Kipimo	Msingi	Takwimu/ Data	% Mabadiliko /Mafanikio	Maelezo /Uchunguzi
Upatikanaji wa maji safi kwa kaya	% ya kaya	45%	65%	+20%	Maboresho baada ya ukarabati wa kisima
Watoto wanaohudhuria shule	% ya watoto walioandikishwa	70%	85%	+15%	Mahudhurio hafifu kipindi cha mvua
Wanawake wanaohudhuria mikutano	% ya washiriki	30%	45%	+15%	Wamehasishwa na mhamasishaji wa kike
Kaya zinazoosha mikono	% ya kaya	50%	72%	+22%	Vikao vya uhamasishaji ina matokeo chanya

Mwisho, mafunzo yaliyopatikana ni kwa ajili ya miradi ya baadaye inayooana na Malengo ya Maendeleo Endelevu (SDGs). Hatua hizi kuu zitahakikisha utunzaji wa kumbukumbu kiurahisi, kimpangilio, na muhimu katika uandaaji ripoti zinazooana na Malengo ya Maendeleo Endelevu (SDGs) kwa vikundi vya jamii au mashirika madogo.

Kazi

Onyesho	Maelezo
Mafanikio muhimu	
Changamoto	
Mafunzo muhimu	
Hatua zinazofuata / Mpan-go	

Kufuatilia % ya kaya zinazopata maji safi (zinazohusishwa na Kiashirio 6.1.1) au ongezeko la kipato cha wanawake. (yaliyooana na Malengo ya Maendeleo Endelevu (SDGs) 5 na 8).

Mambo mengine muhimu ni pamoja na yafuatayo:

1. Ufuatiliaji: ukusanyaji endelevu na wa utaratibu wa takwimu/data kuhusu viashiria maalum ili kufuatilia maendeleo ya kazi za mradi na matokeo kwa kutumia Kiambatisho cha 15. Inahakikisha utekelezaji unakuwa wenye ufanisi, na kuendana na malengo. Hii itahusisha kueleza nini kitafuatiliwa, kwa jinsi gani, lini, na nani; kutambua viashiria vinavyopimika vya ingizo, matokeo na athari; kukusanya takwimu/data mara kwa mara (Kiambatisho 8) pamoja na ripoti za kiutendaji.
2. Tathmini: tathmini ya mara kwa mara wenye utaratibu ya umuhimu wa mradi, ufanisi, uendelevu, na athari, kwa kawaida unaofanyika katikati na mwisho wa mradi (Kiambatisho 15).
3. Uhusiano kati ya Ufuatiliaji na Tathmini: Ufuatiliaji hutoa takwimu/data ya wakati halisi kwa ajili maamuzi. Tathmini hutoa uchambuzi wa kinana mafunzo kwa ajili ya kufanya uboreshaji wamuda mrefu. Kwa pamoja, inaunda kitanzi cha maoni kwa ajili ya uboreshaji endelevu na uwajibikaji. Kwa hivyo, ufuatiliaji **hufuatilia maendeleo**, tathmini **hupima matokeo**, na kwa pamoja inahakikisha mradi unakuwa na **ufanisi, uwajibikaji na endelevu**.

HATUA
05
Hatua ya Kuripoti na Kujifunza - Kuwasilisha Mchango ya Malengo ya Maendeleo Endelevu (SDGs)

Awamu hii inalenga kuonyesha jinsi juhudi za jamii zinavyochangia maendeleo kitaifa na kimataifa kutokana na mipango iliyotambuliwa mwanzoni na vile vile juhudi za watendaji ili kuhakikisha mara kwa mara matokeo yanachangia katika shabaha na viashiria vya Malengo ya Maendeleo Endelevu (SDGs) vilivyotambuliwa. Hii inafanyika kupitia utoaji wa ripoti za maendeleo kutokana na Malengo ya Maendeleo Endelevu (SDGs) au dashibodi za jamii; ushirikishwaji wa taarifa za mafanikio na matukio yanayoonyesha jinsi juhudi za shirika lako zinavyoendeleza Malengo ya Maendeleo Endelevu (SDGs). Pia utatumia matokeo kufanikisha miradi mipya na kuboresha uendelevu. Kwa hivyo, utatumia kiolezo cha kuripoti pamoja na kiolezo cha pendekezo na kiolezo cha bajeti. Hatimaye, utachangia takwimu/data inayohitajika sana kwenye mifumo ya taifa ya ripoti ya Malengo ya Maendeleo Endelevu (SDGs) inapowezekana.

Kiolezo cha Ripoti ya Mradi wa Jamii
Ukurasa wa Mwanzo

- **Jina:** Zana ya Kuripoti Mradi wa Jamii
- **Mradi / Shirika:** Mpango wa Afya na Maisha ya Jamii
- **Tarehe:** Oktoba 2025
- **Imeandaliwa na:** [Jina / Shirika]

Yaliyomo

- Ripoti ya Wiki/ Mwezi
- Mrejesho wa Jamii/ Ripoti ya masuala
- Ripoti za Ziara / Uchunguzi
- Matokeo ya Mradi / Ripoti ya Maendeleo

Ripoti ya Wiki/ Mwezi

Tarehe	Kazi/ Jukumu	Mahali	Washiriki	Matokeo	Changamoto	Hatua zinazofuata / Ufuatiliaji
05/10/25	Kipindi cha Mafunzo ya Afya	Kijiji A	25 (15Ke/10Me)	Kuongezeka kwa uelewa juu ya masuala ya usafi	Mahudhurio hafifu ya vijana	Panga kipindi cha vijana
12/10/25	Kikao cha Ushirika wa Wanawake	Kijiji B	Wanawake 20	Mjadala juu ya mikopo midogo	Upatikanaji mdogo wa mikopo	Kuwasiliana na benki zilizopo
20/10/25	Usafi wa Jami	Kijiji A	30 (mchanganyiko)	Kilo 150 za taka zilikusanywa	Hali ya mvua ilichelewesha kazi	Panga upya usafi unaofuatia

Kiolezo cha Pendekezo la Mradi

Muhtasari Mkuu: Muhtasari Mkuu ni muhtasari wa pendekezo, unaoeleza kwa uwazi na kwa ufupi ni nani, nini, wapi, lini, kwa nini na jinsi gani kama majibu yako kwa mwitikio wa pendekezo au miongozo ya wafadhili. Ingawa haipati alama katika vigezo vya tathmini, inaruhusu wakaguzi kuelewa kwa haraka vipengele muhimu vya mradi.

Tamko la Tatizo: Taarifa ya Tatizo inawasilisha uelewa wako wa kipekee wa matatizo na changamoto za kijamii, kiuchumi, kiutamaduni, kimazingira na kisiasa nchini na eneo lengwa ambalo mradi unaopendekezwa kukazikia.

Malengo: Weka lengo, Malengo ya Kimkakati (SOs) na Matokeo ya Haraka (IRs) katika jedwali au chati rahisi.

Mbinu ya Kimkakati: Mkakati unaelezea mbinu na michakato ya jumla utakayotumia kukamilisha Malengo ya Kimkakati (SOs) na Matokeo ya Haraka (IRs). Sehemu ya Mkakati kwa inajumuisha walengwa na maeneo ya kijiografia, mbinu za kiufundi, mada mtambuka, uendelevu na ukamilishano.

Kiolezo cha Pendekezo la Mradi

Maelezo ya Kazi: Maelezo ya Kazi yanaelezea kazi kuu ambazo mradi utafanya ili kufikia SOs and IRs.

Mpango wa Ufuatiliaji na Tathmini: Mpango wa Ufuatiliaji na Tathmini unaelezea mfumo wa mradi wa kufuatilia na kutathmini maendeleo kuelekea na kufikia malengo ya viashiria vya utendaji. Mpango wa Ufuatiliaji na Tathmini lazima utoe takwimu/data za kuaminika kwa kuzingatia vikwazo vya kiutumishi, kifedha, vifaa na muda katika utekelezaji wa mradi.

Mpango wa Utumishi: Mpango wa Utumishi unaeleza nafasi muhimu za wafanyakazi katika mradi huu na mahusiano, majukumu na wajibu wa timu nzima ya usimamizi wa mradi.

Uwezo wa Shirika: Sehemu ya Uwezo wa Shirika ya pendekezo inaelezea uwezo na faida za kimkakati za shirika lako kutekeleza mradi uliopendekezwa.

Kuunganisha Bajeti na Kazi/Kazi

Kila kipengee cha bajeti kinapaswa kuendana na kazi katika mpango wa mradi wako. Andaa jedwali rahisi la gharama kulingana na kazi:

Kazi	Rasilimali zinazohitajika	Makadirio ya gharama (USD)
Kufanya warsha za uelimishaji jamii	Ukumbi, viburudisho, mwezeseshaji, nyenzo	1,200
Kuwafundisha vijana elimu rika	Ada ya mkufunzi, nyenzo, usafiri	2,000
Kufuatilia utekelezaji	Usafiri, nyenzo za ufuatiliaji na tathmini	800

Kuripoti kwamba mradi wako wa lishe ya jamii ulisaidia kupunguza viwango vya utapiamlo kwa watoto, hivyo kuchangia Lengo la 2 (Kutokomeza Njaa).

2 KUKOMESHA
NJAA

HATUA
06
Uendelevu na Hatua ya Kupanuka - Kuhakikisha Athari za Muda Mrefu ya Malengo ya Maendeleo Endelevu (SDGs)

Hapa Zana husaidia shirika lako kudumisha na kupanua matokeo ambayo yanaendeleza Malengo ya Maendeleo Endelevu (SDGs) sasa kwa kuwa umekuwa na msingi thabiti wa maarifa ya kulinganisha Malengo ya Maendeleo Endelevu (SDGs) na kazi yako. Kupitia afua mbalimbali za uwezo na utekelezaji wa miradi yako, utahitaji kuimarisha mashirika ya ndani, ujuzi, na umiliki; kuunganisha kazi zinazoendana na Malengo ya Maendeleo Endelevu (SDGs) katika mipango ya maendeleo ya ndani; kutafuta ubia wa ufadhili, usaidizi wa kiufundi na urudufishaji. Kusambaza nishati mbadala kutoka kijiji kimoja hadi wilaya, na kuchangia Lengo la 7 (Nishati Mbadala kwa Gharama Nafuu).

Jedwali la 1: Muhtasari wa Muunganisho wa Zana ya Malengo ya Maendeleo Endelevu (SDGs) katika Mzunguko wa Mradi

Hatua katika Mzunguko wa Mradi	Lengo Kuu	Muunganisho na Malengo ya Maendeleo Endelevu (SDGs)	Mfano wa Lengo SDG(s)
Utambuzi	Tambua mahitaji ya jamii na vipaumbele	Oanisha matatizo na Malengo ya Maendeleo Endelevu (SDGs)	Lengo 1, 2, 3, 6
Kubuni na Kupanga	Panga malengo na viashiria	Oanisha matokeo ya mradi na Malengo ya Maendeleo Endelevu (SDGs)	Lengo 4, 5, 8
Utekelezaji	Kazi za utendaji	Tekeleza misingi ya Malengo ya Maendeleo Endelevu (SDGs) katika kazi za kila siku	Lengo 13, 15
Ufuatiliaji na Tathmini	Kufuatilia na kutathmini athari	Tumia viashiria ya Malengo ya Maendeleo Endelevu (SDGs) kupima matokeo	Lengo 16, 17
Ripoti na Mafunzo	Shirikisha matokeo	Report contributions to SDGs	Malengo yote
Uendelevu na Kupanuka	Dumisha matokeo	Tumia katika shirika na panua kazi za Malengo ya Maendeleo Endelevu (SDGs)	SDG 7, 9, 11

Misukumo muhimu ambayo zana ya Malengo ya Maendeleo Endelevu (SDGs) inakuza ni kwamba: unaweza kuanza utekelezaji katika ngazi ya jamii yako huku ukiwaza katika ngazi ya kimataifa; kwa njia hiyo mradi wako unaweza kuchangia Malengo ya Maendeleo Endelevu (SDGs). Kwa uthabiti, tumia shabaha na viashiria ya Malengo ya Maendeleo Endelevu (SDGs), kupanga, kufuatilia na kuripoti. Shirikisha jamii ili kuhakikisha umiliki na uendelevu wa afua za mradi wako. Wasilisha athari katika lugha ya Malengo ya Maendeleo Endelevu (SDGs) ili kuvutia washirika na ufadhili.

Mambo mengine muhimu ni pamoja na yafuatayo:

1. Imarisha Ushiriki wa Jamii: Shirikisha wenyeji katika kufanya maamuzi, kupanga, na utekelezaji na kuanzisha kamati za jamii au vyama vya ushirika ili kusimamia kazi.
2. Jenga Uwezo wa Ndani: Wafunze wanajamii na viongozi wa mtaa ujuzi wa kiufundi, usimamizi wa kifedha; na kutoa ushauri endelevu na msaada wa ufuatiliaji.
3. Hakikisha Uendelevu wa Kifedha: Anzisha njia mbalimbali ya mapato; unganisha vikundi na taasisi ndogo ndogo za kifedha, vyama vya ushirika, au vikundi vya kuweka akiba; himiza uchangiaji wa gharama na uwekezaji wa ndani ili kupunguza utegemezi kwa wafadhili.
4. Imarisha Uhusiano wa Kitaasisi na Sera: Unganisha mradi na miundo ya serikali za mitaa au mashirika ya kijamii; kuendana na mipango ya maendeleo ya wilaya au taifa ili kupata usaidizi wa sera wa muda mrefu.
5. Kukuza Ushirikishwaji wa Kijamii na Usawa: Hakikisha kwamba wanawake, vijana, na makundi yaliyotengwa yanashirikishwa na kufaidika kwa usawa.
6. Imarisha Ubia na Mitandao: Shirikiana na Mashirika yasiyo ya kiserikali (NGOs) za ndani, sekta binafsi, huduma za ugani, na wakala wa serikali.

VIAMBATISHO – Violezo na Miongozo

Kiambatisho cha 1: Muhtasari wa Ajenda 2030 na Malengo ya Maendeleo Endelevu (SDGs) 17 kwa ajili ya

1. Je, Ajenda 2030 ni nini?

Ajenda 2030 ya Maendeleo Endelevu ni mpango wa kimataifa uliopitishwa na nchi zote wanachama wa Umoja wa Mataifa mwaka 2015. Inatoa dira na mfumo wa pamoja wa kukomesha umaskini, kulinda sayari, na kuhakikisha kwamba watu wote wanafurahia amani na ustawi kufikia mwaka 2030.

Kiini cha ajenda hii ni Malengo 17 ya Maendeleo Endelevu (SDGs) - malengo ya ulimwengu ambayo yanatumika kwa kila nchi, jamii na mtu binafsi.

Yameunganishwa, kumaanisha maendeleo katika eneo moja inasaidia maendeleo katika maeneo mengine.

Ujumbe mkuu ni: "Usimwache Mtu yeyote Nyuma." Hii inamaanisha kila mtu - bila kujali jinsia, umri, asili, au eneo - anapaswa kufaidika na maendeleo endelevu.

2. Kwanini Malengo ya Maendeleo Endelevu ni Muhimu kwa Jamii

Jamii ndiyo kichocheo kikuu cha Malengo ya Maendeleo Endelevu kwa sababu:

01

Wanapata changamoto za maendeleo moja kwa moja (umaskini, njaa, ukosefu wa huduma).

02

Wanayo maarifa na uvumbuzi muhimu kwa masuluhisho endelevu.

03

Wanahakikisha umiliki na uwajibikaji kupitia ushiriki na kuchukua hatua kama jamii.

04

Wanahakikisha mabadiliko ni endelevu zaidi yanapoanzia ngazi ya jamii na kukua kwenda juu.

Ushiriki katika ngazi ya jamii uhakikisha kwamba sera na miradi inatoa suluhisho ya mahitaji halisi, sio tu takwimu.

3. Malengo 17 ya Maendeleo Endelevu (SDGs) iliyoelezewa kwa urahisi

Logos	Malengo ya Maendeleo Endelevu (SDGs)	Kielelezo cha Lengo	Maelezo rahisi kwa asasi za jamii
	Kutokomeza Umaskini	Kutokomeza umaskini kila sehemu.	Kila mtu anapaswa kuwa na kipato, kazi, na kupata huduma za kijamii ili kuishi maisha bora.
	Kukomesha Njaa	Kukomesha njaa na kuboresha lishe.	Jamii inapaswa kuzalisha chakula cha kutosha na kuwa na lishe bora kwa wote.
	Afyu Njema na Ustawi	Kuhakikisha maisha yenye afya kwa wote.	Upatikanaji wa huduma za afya, maji safi, na mazingira salama ni muhimu.
	Elimu Bora	Kutoa elimu jumuishi na bora.	Kila mtoto, kijana, na mtu mzima anapaswa kuwa na nafasi ya kujifunza na kukuza ujuzi.
	Usawa wa Jinsia	Kufikia usawa kati ya wanawake na wanaume.	Wanawake na wasichana wanapaswa kuwa na haki sawa, fursa, na usalama.
	Maji Salama na Usafi	Kuhakikisha maji safi na vyoo kwa wote.	Maji salama na usafi huweka jamii katika afya njema.
	Nishati mbadala kwa gharama nafuu	Upatikanaji wa nishati ambayo ni safi na nafuu.	Matumizi ya jua, upepo na nishati nyingine mbadala majumbani, shuleni, na biashara.
	Kazi zenye Staha na Ukuzaji Uchumi	Kukuza kazi na fursa za kiuchumi.	Kutoa ajira za ndani na ujira wa haki kwa kila mtu.
	Viwanda, Ubunifu na Miundombinu	Kujenga miundombinu imara na kukuza uvumbuzi.	Kuboresha barabara, mawasiliano, na viwanda vidogo ili kusaidia maendeleo ya ndani.
	Kupunguza Tofauti	Kupunguza tofauti ndani na kati ya nchi.	Kuwezesha utoaji wa haki na ushirikishwaji kwa makundi yaliyotengwa.
	Miji na Jamii Endelevu	Kuwa na jamii salama, shirikishi na thabiti.	Kuboresha makazi, mipango, na usalama kwa kila mtu.
	Matumizi na Uzalishaji Bora	Matumizi ya maliasili kwa busara.	Kupunguza upotevu na kuhimiza urejelezaji katika jamii.
	Kuchukua hatua dhidi ya Mabadiliko ya Tabia Nchi	Kuchukua hatua dhidi ya mabadiliko ya hali ya hewa.	Kulinda misitu, kudhibiti upotevu, na kutumia nishati safi ili kupunguza ongezeko la joto duniani.
	Kuendeleza Uhai katika Maji	Kulinda bahari na mito.	Kuzuia uchafuzi wa mazingira na uvuvi wa kupita kiasi ili kulinda viumbe vya majini.
	Kulinda Uhai katika Ardhi	Kulinda misitu, udongo, na viumbe hai.	Kukuza upandaji miti na kilimo endelevu.
	Amani, Haki na Taasisi Madhubuti	Kukuza amani na haki kwa wote.	Kuhimiza haki, kupunguza ukatili, na kuimarisha utawala wa jamii.
	Ushirikiano ili Kufikia Malengo	Kufanya kazi kwa pamoja ili kufikia Malengo ya Maendeleo Endelevu (SDGs).	Ni lazima serikali, jumuiya na mashirika yashirikiane ili kufikia malengo ya 2030.

4. Jinsi Jamii Inavyoweza Kuchangia

Mashirika ya kijamii pamoja na jamii wanaweza:

- Kukuza uelewa wa Malengo ya Maendeleo Endelevu (SDGs) katika lugha na mikutano ya wenyeji.
- Ufuatiliaji wa maendeleo (k.m., kufuatilia upatakinaji wa maji, afya, au elimu).
- Kushirikiana na serikali za mitaa na mashirika yasiyo ya kiserikali kwa masuluhisho ya pamoja.
- Kukuza mbinu endelevu kama vile kupanda miti, kuchakata taka, na nishati safi.
- Kuwezesha makundi yaliyotengwa - hasa wanawake, vijana, na watu wenye ulemavu.

5. Mifano kwa Vitendo

Mifano:

Kikundi cha jamii kinaunda ushirika wa kilimo cha wanawake.

Lengo 2: Kukomesha Njaa

Wanaboresha lishe

Lengo 1 : Kutokomeza Umasikini

Kuzalisha kipato kwa familia

Lengo 5: Usawa wa Jinsia

Kuwawezesha wanawake

Lengo 15: Kulinda Uhai Katika Ardhi

Tumia kilimo-hai kulinda mazingira

Hii inaonyesha jinsi hatua moja ya jamii inaweza kusaidia Malengo zaidi ya Maendeleo Endelevu (SDGs) kwa wakati mmoja.

Tafakari ya Jamii

Jadili na kikundi chako:

- Kati ya Malengo 17 ya Maendeleo Endelevu (SDGs) yepi ni muhimu zaidi katika jamii yako?
- Je, ni hatua gani za jamii zinaweza kusaidia kufikia malengo haya?
- Ni nani unaweza kushirikiana naye kufanya maendeleo ifikapo 2030?

6. Ujumbe Muhimu

Ajenda 2030 sio tu ya serikali au mashirika makubwa - ni ya kila mtu. Jamii ndio moyo wa maendeleo endelevu. Kila hatua ndogo huchangia ulimwengu bora kufikia 2030.

Kiambatisho cha 2: Mtiririko wa Data kutoka Ngazi ya Jamii hadi Taifa

1. Madhumuni ya Mtiririko wa Data Madhumuni ya Mtiririko wa Data

Data iliyokusanywa katika ngazi ya jamii husaidia:

01

Kufuatilia maendeleo kuelekea malengo ya maendeleo ya taifa (k.m., malengo -SDGs).

02

Kutambua mahitaji ya ndani, changamoto, na mafanikio.

03

Kuhakikisha ya kwamba sauti ya jamii zinajumuishwa katika maamuzi ya kitaifa.

2. Muhtasari wa Mchakato wa Mtiririko wa Data

Hatua ya 1: Ukusanyaji wa Data katika Ngazi ya Jamii

Nani anakusanya: Wawezeshaji wa jamii, watu wanaojitolea, wafanyakazi wa ugani, au kamati za mitaa

Zana zilizotumika:

- Uchunguzi wa kaya
- Mijadala ya vikundi lengwa
- Orodha za uchunguzi
- Kadi za alama za Jamii
- Fomu rahisi za ufuatiliaji

Mfano wa data: idadi ya kaya zilizopata mafunzo, watoto waliopo shuleni, vituo vya maji vinavyofanya kazi, n.k

Hatua ya 2: Uthibitishaji na Ujumlishaji wa Data katika Ngazi ya Jamii

Nani anathibitisha: Kamati za Maendeleo ya Maeneo (ADCs), Kamati za Maendeleo za Kata au Vijiji, watumishi wa serikali za mitaa.

Nini kinatokea:

- Data kutoka vijiji kadhaa hupitiwa, husawazishwa, na kufanyiwa muhtasari.
- Makosa yoyote au utofauti hurekebishwa.
- Taarifa zinatumiwa katika ngazi ya wilaya.

Matokeo: Ripoti za muhtasari wa kijiji au eneo (kila mwezi/robo mwaka).

Hatua ya 3: Takwimu Ngazi ya Wilaya

Nani anasimamia: Ofisi ya Mipango ya Wilaya, Ofisi ya Takwimu ya Wilaya, au idara za kisekta (k.m., Afya, Elimu, Kilimo).

Nini kinatokea:

- Takwimu kutoka maeneo/kata zote zinakusanywa katika viashiria vya ngazi ya wilaya.
- Maafisa wa sekta huidhinisha taarifa kupitia ukaguzi wa mara kwa mara au mlolongo wa maoni.
- Data huingizwa katika mifumo ya usimamizi wa wilaya.

Mifano:

- Mfumo wa Taarifa za Afya ya Wilaya (DHIS2) kwa data ya afya
- Mfumo wa Taarifa za Usimamizi wa Elimu (EMIS)
- Mfumo wa Usimamizi wa Taarifa (MIS) ya Kilimo au dashibodi za ndani

Hatua ya 4: Usambazaji wa Data hadi Ngazi ya Taifa

Nani anapokea: Wizara za taifa, idara, na ofisi za takwimu (k.m., NSO).

Mtiririko:

- Data ya ngazi ya wilaya inapakiwa katika hifadhidata ya itaifa.
- Kila wizara inaunganisha data kwa ajili ya kuripoti, mapitio ya sera, na mipango.
- Data inatumiwa pia na mashirika ya kitaifa ya uratibu (k.m., Sekretarieti ya Malengo ya Maendeleo Endelevu (SDGs) au Tume ya Mipango).

Mfano: Viashiria vya Malengo ya Maendeleo Endelevu (SDGs) ya Wilaya | Dashibodi ya Taifa ya Malengo ya Maendeleo Endelevu (SDGs) | Ripoti ya Maendeleo ya Mwaka.

Hatua ya 5: Uchambuzi wa Taifa, Kuripoti, na Maoni

Ngazi ya Taifa: Serikali Kuu, Ofisi ya Taifa ya Takwimu, au Kitengo cha Uratibu wa Malengo ya Maendeleo Endelevu (SDGs) huchanganua mienendo na kutoa ripoti.

Matokeo:

- Ripoti za maendeleo za Taifa (k.m., ripoti za Malengo ya Maendeleo ya Milenia-(MDGs)/ Malengo ya Maendeleo Endelevu (SDGs)
- Tathmini ya utendaji wa sekta
- Muhtasari wa sera na mgao wa bajeti

Kitanzi cha Maoni: Matokeo na mapendekezo yanapaswa kuwasilishwa katika ngazi ya wilaya na jamii ili kuunga mkono mchango halisi wa jamii.

3. Muundo wa Kawaida wa Mtiririko wa Data

Ngazi	Watekelezaji	Matokeo ya Data	Matokeo ya Data
Jamii	Wanaojitolea, kamati, Mashirika yasiyo ya kiserikali ya ndani	Kukusanya takwimu/data	Orodha, rejista
Eneo/Kata	ADCs, maafisa ugani	Thibitisha na kufanya muhtasari	Ripoti ya muhtasari wa eneo
Wilaya	Ofisi za wilaya, wataalam wa mipango	Kusanya na halalisha	Seti ya takwimu za wilaya, ufuatiliaji na tathmini
Taifa	Wizara, NSO	Kujumlisha na kuchambua	National reports, dashboards
Kikanda/Kimataifal	Mashirika ya Umoja wa Mataifa	Kulinganisha na kuripoti	Ripoti za nchi ya Malengo ya Maendeleo Endelevu

4. Mrejesho na Mafunzo

Mfumo mzuri ni wa njia mbili, sio njia moja.

Mfano:

Wizara ya Afya inashirikisha jamii takwimu/data za ngazi ya wilaya kuhusu utoaji wa chanjo, kusaidia jamii kuona maendeleo yao na kurekebisha juhudi za ndani.

5. Zana Zinazosaidia Mtiririko wa Data

- Programu za kukusanya data kwa simu: KoboToolbox, ODK, CommCare
- Mifumo ya Taarifa za Usimamizi (MIS): DHIS2, EMIS, Zana za Mipango za Wilaya
- Majukwaa ya kuona data: Dashibodi za Taifa, zana za GIS
- Taratibu za maoni ya jamii: Ubao wa matangazo, taarifa za redio, mikutano ya Kijiji

6. Changamoto za Kawaida

Changamoto	Athari	Suluhisho linalowezekana
Kucheleweshwa kuwasilisha data	Kuchelewa kuripoti ngazi ya taifa	Matumizi ya zana za kidijitali, fomu rahisi
Ubora wa data usiolingana	Uaminifu mdogo	Mikutano ya mapitio ya mara kwa mara
Ukosefu wa mrejesho	Hamasa ndogo ya jamii	Mikutano ya mapitio ya mara kwa mara
Mifumo sambamba ya kuripoti	Kujirudia	Unganisha hifadhidata za kisekta

Kiambatisho cha 3: Kanuni muhimu za ukusanyaji wa data bora

1. Uwazi wa Kusudi

- Fafanua kwa uwazi kwa nini data inakusanywa na jinsi itakavyotumika.
- Uganisha ukusanyaji wa data moja kwa moja na malengo ya mradi wako, viashirio na mahitaji ya kufanya maamuzi.

2. Umaana

- Kusanya data ambayo ni muhimu na yenye maana kwa uchanganuzi wako pekee.
- Epuka kuwachosha kupita kiasi wanaojibu au timu kwa maelezo ambayo hayachangii malengo yako.

3. Usahihi na Kuaminika

- Tumia zana zilizoidhinishwa, mbinu za kipimo thabiti, na wakusanyaji wa data waliofunzwa.
- Angalia data mara kwa mara ili uone makosa, ukamilifu na uthabiti.

4. Muda Muafaka

- Kusanya na kuripoti data kwa wakati muafaka ili kuhakikisha kuwa inaonyesha hali ya sasa.
- Tengeneza ratiba halisi za ukusanyaji, uwekaji na uchanganuzi wa data.

5. Ushiriki na Ushirikishwaji

- Shirikisha wanajamii, viongozi wa mitaa, na washikadau katika kubuni na kutekeleza ukusanyaji wa data.
- Hakikisha sauti mbalimbali (k.m., wanawake, vijana, makundi yaliyo katika mazingira magumu) zinawakilishwa.

6. Maadili na Usiri

- Pata kibali kutoka kwa washiriki.
- Linda faragha ya watoa majibu na usiri wa data katika hatua zote.

7. Kuweka viwango

- Tumia miundo, zana na viashirio thabiti katika maeneo au vipindi.
- Huwezesha ulinganifu na uchanganuzi wa mienendo

8. Urahisi na Utendaji

- Tumia zana rahisi na zenye kueleweka zinazoendana na muktadha wa eneo na viwango vya elimu.
- Epuka zana ngumu kupita kiasi ambazo ni ngumu kutumika kwenye utekelezaji.

9. Upimaji wa Data katika pembetatu

- Tumia vyanzo au mbinu mbalimbali (k.m., tafiti, mahojiano, uchunguzi) kuchunguza maelezo na kuongeza uhalali.

10. Udhhibiti wa Ubora endelevu

- Kufanya ukaguzi, usimamizi na uthibitishaji wa data wakati na baada ya ukusanyaji.
- Toa mrejesho na hatua za marekebisho katika uhalisia.

11. Nyaraka na Uwazi

- Weka kumbukumbu za mbinu kwa uwazi, zana, sampuli na vikwazo.
- Huwezesha urudufu, ukaguzi na uaminifu.

12. Maoni na Matumizi ya Data

- Shirikisha jamii na wadau matokeo.
- Hakikisha data iliyokusanywa inapelekea kujifunza, kufanya maamuzi na uboreshaji.

Kiambatisho cha 4: Jinsi ya Kuweka Vipaumbele vya Malengo ya Maendeleo endelevu (SDGs)

1. Tathmini Mukstadha wa Eneo na Mahitaji

- Fanya tathmini ya mahitaji ya jamii au uchambuzi wa hali.
- Tambua changamoto kuu (k.m., umaskini, afya, elimu, mazingira) na uoanishe na Malengo ya Maendeleo endelevu (SDGs) husika.
- Tumia data ya ndani, tafiti na mashauriano ili kubainisha malengo ambayo yanahitajika kwa haraka zaidi.

Mfano:

Ikiwa utapiamlo umeenea, Lengo la 2 (Kukomesha Njaa) inaweza kuchukua nafasi ya kwanza.

2. Tambua Vipaumbele vya Kitaifa na Kikanda

- Kagua mpango wako wa maendeleo wa Taifa, mpango wa Malengo ya Maendeleo Endelevu (SDGs), au mikakati ya kisékta.
- Sawazisha vipaumbele vyako vya ndani na shabaha za taifa ili kuvutia usaidizi na kuhakikisha uthabiti.

Mfano:

Ikiwa nchi yako inatilia mkazo ajira kwa vijana, unganisha miradi ya jamii na Lengo la 8 (Kazi zenye Staha na Ukuzaji Uchumi).

3. Zingatia Rasilimali Zilizopo na Uwezo

- Kutanguliza malengo ambayo yanaweza kufikiwa kiuhalisia kwa kutumia rasilimali zako zilizopo za kibinadamu, kifedha na kiufundi.
- Kujenga ubia ili kuziba mapengo ya rasilimali kwa Malengo ya Maendeleo Endelevu (SDGs) mengine kwa muda.

Mfano:

Anza na hatua katika ngazi ya jamii zinazohitaji rasilimali chache (kama vile kampeni za uhamasishaji au kampeni za usafi).

4. Weka Uhusiano Kati ya Malengo ya Maendeleo Endelevu (SDGs) SDGs

- Tambua ya kwamba Malengo ya Maendeleo Endelevu (SDGs) imeungana- maendeleo kwenye eneo moja inaweza kuendeleza maendeleo kwenye eneo lingine.
- Chagua "malengo ya kuanzia" ambayo yataleta mfululizo wa matukio mengine mengi.

Mfano:

Kuendeleza Lengo la 4 (Elimu Bora) kunaweza pia kuchangia Lengo la 5 (Usawa wa Jinsia) na Lengo la 8 (Kazi zenye Staha na Ukuzaji uchumi).

5. Shirikisha Wadau na Jami

- Shirikisha viongozi wa mitaa, vijana, vikundi vya wanawake, Mashirika yasiyo ya Kiserikali (NGOs), na sekta binafsi katika majadiliano.
- Tumia mbinu shirikishi ya upimaji au kadi za alama ili kuamua ni Malengo ya Maendeleo Endelevu (SDGs) ipi ambayo umuhimu zaidi kwa jamii.

Kidokezo:

Fanya warsha za jamii au majadiliano katika vikundi ili kukusanya maoni mbalimbali.

6. Tumia mtazamo wa "Usimwache Mtu Nyuma".

- Zipe kipaumbele Malengo ya Maendeleo Endelevu (SDGs) ambazo zinanufaisha moja kwa moja makundi yaliyotengwa zaidi au yaliyo hatarini.
- Hii inahakikisha ushirikishwaji na haki ya kijamii katika mtazamo wako wa maendeleo.

Kidokezo:

Iwapo upatikanaji wa maji safi unaathiri wanawake wa vijijini bila kna uwa uwiano, ipe kipaumbele Lengo la 6 (Maji Salama na usafi).

7. Weka Vipaumbele vya Muda Mfupi, Wa kati na wa Muda Mrefu

- **Muda mfupi:** Malengo yanayoweza kufikiwa kwa kutumia rasilimali zilizopo (miaka 1-2).
- **Muda wa kati:** Malengo yanayohitaji uwekezaji wa wastani au ubia (miaka 3-5).
- **Muda mrefu:** Mabadiliko ya kimuundo au ya kimfumo (zaidi ya miaka 5).

Kidokezo:

Tengeneza ratiba inayofuata hatua za Malengo ya Maendeleo Endelevu (SDGs) kwa wakati. Tengeneza ratiba inayofuata hatua za Malengo ya Maendeleo Endelevu (SDGs) kwa wakati.

8. Fauatilia na Rekebisha

- Kagua mara kwa mara maendeleo na masuala yanayoibukia.
- Rekebisha vipaumbele kama data mpya, changamoto, au fursa zinapoibuka.

Mfumo wa Muhtasari wa Uwekaji Vipaumbele vya Malengo ya Maendeleo Endelevu (SDGs)

Hatua	Eneo Lengwa	Maswali Muhimu
1	Muktadha wa eneo	Je! Ni nini matatizo na fursa kuu za jamii?
2	Mpangilio Kitaifa	Je, ni kwa jinsi gani haya yanalingana na mikakati ya taifa ya Malengo ya Maendeleo Endelevu (SDGs)?
3	Rasilimali	Je, ni nini tunaweza kukazikia kiuhalisia kwa sasa?
4	Muunganisho	Je, ni Malengo gani ya Maendeleo Endelevu (SDGs) zinaimarisha zingine?
5	Ushirikishwaji	Nani ahusishwe katika uwekaji wa vipaumbele?
6	Usawa	Ni vikundi gani viko katika hatari zaidi ya kuachwa nyuma?
7	Muda	Je, nini kinaweza kufanikishwa ndani ya muda mfupi, wa kati au mrefu?
8	Mapitio	Tutapimaje na kurekebisha maendeleo?

Kiambatisho cha 5: Mbinu za Ujanibishaji wa Malengo ya Maendeleo Endelevu (SDGs)

1. Elewa Muktadha wa Eneo

- Tathmini mahitaji ya jamii, changamoto, na fursa.
- Pangilia programu zilizopo za ndani, sera, na mipango inayohusiana na Malengo ya Maendeleo Endelevu (SDGs).
- Tumia takwimu/data za jamii ili kuipa Malengo ya Maendeleo Endelevu (SDGs) umuhimu.

Mfano:

Kuunganisha Lengo la 2 (Kukomesha Njaa) na programu za lishe au bustani za jamii.

2. Shirikisha Wadau wa Jamii

- Jumuisha viongozi wa jamii, vijana, vikundi vya wanawake, Mashirika yasiyo ya Kiserikali (NGOs), na-serikali za mitaa.
- Fanya warsha shirikishi, vikundi lengwa, na vikao vya mazungumzo.
- Weka malengo na shabaha pamoja na jamii.

Mfano:

Kutekeleza Lengo la 6 (Maji Salama na Usafi) kwa kulenga upatikanaji wa maji katika ngazi ya kijiji.

3. Weka vipaumbele na tekeleza Malengo ya Maendeleo Endelevu (SDGs)

- Lenga kwenye Malengo ya Maendeleo Endelevu (SDGs) yenye dharura zaidi kwa jamii.
- Tafsiri viashirio vya kimataifa katika viashiria ngazi ya jamii, vinavyoweza kupimika.
- Weka malengo yanayotekelezeka ndani ya uwezo wa jamii.

Mfano:

Kwa Lengo la 7 (Nishati Nafuu na Safi), weka kipaumbele kwa mifumo ya nishati safi ya jua ya majumbani kwa kaya zilizo nje ya gridi ya taifa.

4. Uganisha Malengo ya Maendeleo Endelevu (SDGs) na Mipango ya Jamii

- Uganisha Malengo ya Maendeleo Endelevu (SDGs) na mipango ya maendeleo na miradi ya jamii.
- Pangilia sera, bajeti na programu ili kusaidia utekelezaji wa Malengo ya Maendeleo Endelevu (SDGs).
- Himiza ushirikiano wa sekta mtambuka: afya, elimu, kilimo, mazingira.

5. Jenga Uwezo na Uelewa

- Toa mafunzo kwa viongozi na wanajamii kuelewa na kutekeleza Malengo ya Maendeleo Endelevu (SDGs).
- Tumia lugha za wenyeji, vielelezo, na simulizi ili kuwasilisha umaana wa Malengo ya Maendeleo Endelevu (SDGs).
- Toa usaidizi wa kiufundi katika kupanga, ufuatiliaji, na kuripoti.

6. Fuatilia na toa Taarifa kwa jamii

- Tengeneza viashirio vinavyofaa jamii ili kufuatilia maendeleo.
- Tengeneza mlolongo wa maoni: kagua matokeo na rekebisha mikakati kwa kuzingatia maoni ya jamii.
- Shirikisha wadau mafanikio na changamoto kwa uwazi.

Mfano:

Fuatilia Lengo la 4 (Elimu Bora) kupitia mahudhurio ya shule na programu za kusoma na kuandika katika ngazi ya jamii badala ya viwango vya Taifa vya kujua kusoma na kuandika.

7. Tumia Maarifa na Utamaduni wa Jamii

- Jumuisha mila na desturi.
- Panga Malengo ya Maendeleo Endelevu (SDGs), kwa njia inayofaa na kuzingatia utamaduni wa jamii.

Mfano:

Endeleza Lengo la 15 (Kulinda Uhai katika Ardhi) kupitia usimamizi wa misitu unaozingatia mila na desturi za jamii.

8. Jenga Ubia na Kuhamasisha upatikanaji wa Rasilimali

- Shirikiana na programu za Taifa, Mashirika yasiyo ya Kiserikali (NGOs), na sekta ya binafsi.
- Himiza michango ya jamii na mifano ya ushirika.
- Tafuta ufadhili na usaidizi wa kiufundi kwa ajili ya mipango ya jamii ya kutekeleza Malengo ya Maendeleo Endelevu (SDGs).

Mbinu hii inahakikisha Malengo ya Maendeleo Endelevu (SDGs) za kimataifa zinatafsiriwa katika vitendo, vinavyoweza kufikiwa, na kazi muhimu ya kitamaduni katika ngazi ya jamii.

Kiambatisho cha 6: Mwongozo wa Mfungamano wa Malengo ya Maendeleo Endelevu (SDGs) kwa Mashirika ya Jamii

1. Je, "Mfungamano wa Malengo ya Maendeleo Endelevu (SDGs)" Inamaanisha Nini?

Mfungamano wa Malengo ya Maendeleo Endelevu (SDGs)" unamaanisha kuunganisha kazi zako za jamii na matokeo yake na moja au zaidi ya Malengo 17 ya Maendeleo Endelevu (SDGs) yaliyopitishwa na Umoja wa Mataifa.

Kwa vikundi vya jamii, hii inasaidia:

- Kuonyesha kwamba kazi za jamii inachangia vipaumbele vya kimataifa.
- Kuimarisha mapendekezo yako kwa wafadhili na washirika.
- Kuboresha uratibu na serikali na mashirika ya maendeleo.
- Kufuatilia athari kwa kutumia viashirio vya kawaida.

Kwa ufupi:

Mfungamano wa Malengo ya Maendeleo Endelevu (SDGs) = "Kulinganisha mabadiliko ya jamii na malengo ya kimataifa."

2. Kwanini inafaa kwa Mashirika ya Jamii

Sababu	Jinsi Inavyosaidia Taasisi Yako
Uaminifu	Wafadhili wanatambua kiurahisi Miradi iliyoundana na malengo ya Maendeleo endelevu (SDGs).
Muonekano	Unaweza kuripoti matokeo yako kwa kutumia lugha ya kimataifa.
Ubia	Ni rahisi kushirikiana na serikali na Mashirika yasiyokuwa ya Kiserikali.
Uwajibikaji	Unapima maendeleo kwa kutimbia viashiria.
Uendelevu	Malengo ya Maendeleo Endelevu (SDGs) inahamasisha ufumbuzi wa muda mrefu na jumuishi.

3. Jinsi ya Kulinganisha/Kuoanisha Mradi Wako na Malengo ya Maendeleo Endelevu (SDGs)

Fuata hatua hizi tano rahisi:

HATUA 01

Tambua Tatizo

Je, unakazikia suala gani la jamii (k.m., njaa, ukosefu wa ajira, maji safi)?

HATUA 04

Unganisha Malengo na Viashiria vyako

Sawazisha malengo ya mradi wako na viashirio na shabaha ya Malengo ya Maendeleo Endelevu (SDGs).

HATUA 02

Ilinganishe na Malengo ya Maendeleo Endelevu (SDGs)

Tafuta Lengo inayofaa zaidi (tazama jedwali hapa chini).

HATUA 05

Weka Rekodi na Ripoti

Jumuisha nambari ya lengo, kichwa cha habari, na lengo husika katika pendekezo lako, ripoti na maelezo ya mafanikio.

HATUA 03

Hakiki Shabaha ya Malengo ya Maendeleo Endelevu (SDGs)

Kila Lengo lina shabaha mahususi ambayo yanaelezea malengo yanayoweza kupimika.

4. Marejeleo ya Haraka: Malengo ya Maendeleo Endelevu (SDGs)-Jedwali la Ulinganifu wa Kazi za Jamii

Lengo - SDG	Muhtasari wa Malengo ya Ulimwengu	Kazi za Jamii inayowezekana	Kiashiria cha Mfano
1. Tokomeza Umaskini	Komesha umaskini wa aina zote.	Vikundi vya akiba ya kijiji, kujikimu, mafunzo, usaidizi wa biashara ndogo ndogo.	# ya kaya zilizo na ongezeko ya mapato.
2. Kukomesha Njaa	Kukomesha Njaa, kuwa na usalama wa chakula.	Bustani za nyumbani, mafunzo kwa wakulima, kampeni za lishe.	% ya kaya zilizo na chakula bora.
3. Afya Njema na Ustawi	Hakikisha maisha ya afya kwa wote.	Mazungumzo ya afya, kampeni za usafi wa mazingira, kliniki zinazohamishika.	# ya watu wanaopata huduma za afya.
4. Elimu Bora	Elimu jumuishi na yenye usawa.	Elimu ya watu wazima, elimu ya wasichana, mafunzo ya ufundi.	# ya wanafunzi wanaomaliza mafunzo.
5. Usawa wa Jinsia	Kuwawezesha wanawake na wasichana.	Vikundi vya wanawake, kuzuia UWAKI, mafunzo ya uongozi.	# ya wanawake waliopo katika nafasi za uongozi.
6. Maji Salama na Usafi	Kuhakikisha upatikanaji wa maji na usafi.	Ukarabati wa kisima, vilabu vya WASH, usafi.	# ya kaya zenye kupata maji salama.
7. Nishati Mbadala kwa gharama nafuu	Upatikanaji wa nishati endelevu.	Taa za sola, majiko ya kupikia yenye ufanisi.	# ya nyumba zinazotumia suluhisho ya nishati safi
8. Kazi zenye Staha na Ukuaji wa Uchumi	Kukuza ajira na ujasiriamali.	Mafunzo ya ujuzi wa vijana, vyama vya ushirika.	# ya kazi au biashara zilizoundwa.
9. Viwanda, Ubunifu, na Miundombinu	Jenga miundombinu inayostahimili mabadiliko.	Kusaidia mafundi, vituo vya TEHEMA vya jamii.	# ya biashara za jamii zinazotumia teknolojia.
10. Kupunguza Tofauti	Kukuza ushirikishwaji na fursa sawa.	Ujumuishaji wa ulemavu, usaidizi wa makundi yaliyotengwa.	# ya watu wanaoishi katika mazingira magumu wanaonufaika na huduma.
11. Miji na Jamii Endelevu	Kufanya makazi shirikishi na salama.	Udhibiti wa taka, kamati ya mipango ya jamii.	# ya jamii zinazotekeleza mipango ya udhibiti taka.
12. Matumizi na Uzalishaji Bora	Matumizi endelevu ya rasilimali.	Usafishaji, kutengeneza mbolea, makampuni ya biashara ya kijani.	% kupunguza taka za ndani.
13. Kuchukua hatua dhidi ya Mabadiliko ya Tabia Nchi	Kupambana na athari za mabadiliko ya tabianchi.	Upandaji miti, mifumo ya tahadhari ya awali.	# ya miti iliyopandwa au jamii iliyopata mafunzo.
14. Kuendeleza Uhai katika Maji	Linda mazingira ya baharini.	Usafishaji wa fukwe, uvuvi endelevu.	# ya wavuvi wanaotumia mbinu za mazingira rafiki.
15. Kulinda Uhai katika Ardhi	Linda misitu na viumbe hai.	Upandaji miti, uhifadhi wa udongo.	Eneo (ha) la ardhi iliyorejeshwa.
16. Amani, Haki, na Taasisi Madhubuti	Kukuza jamii-jumuishi.	Elimu ya uraia, upatanishi wa ndani, midahalo ya vijana.	# ya wanajamii waliofunzwa katika kujenga amani
17. Ushirikiano ili Kufikia Malengo	Kuimarisha ushirikiano kimataifa na jamii.	Mitandao, miradi ya pamoja, kushiriki rasilimali.	# ya ushirikiano ulioanzishwa.

5. Kiolezo Rahisi cha Ramani ya SDG

Kichwa cha Mradi:
Kichwa cha Mradi:
(Ma)Lengo Kuu Zilizokazikiwa:
Madhumuni ya Mradi:
Malengo yaliyounganishwa:
Kiashiria cha Jamii:
Msingi:
Shabaha (mwisho wa mradi):

6. Zana ya Jamii wa Muunganisho wa Malengo ya Maendeleo Endelevu (SDGs)

Nyenzo	Kusudi
Matriki ya kuweka Vipaumbele ya Malengo ya Maendeleo Endelevu (SDGs).	Husaidia kuchagua Malengo zinazolingana na muktadha wa eneo lako.
Kiolezo cha Ulinganishaji wa Mradi.	Huunganisha kila lengo la mradi na shabaha la Malengo ya Maendeleo Endelevu (SDGs).
Ufuatiliaji wa Jamii wa Malengo ya Maendeleo Endelevu (SDGs).	Hufuatilia maendeleo kwa kutumia viashirio vya ndani
Fomu ya Taarifa za Ndani	Hutoa Muhtasari wa matokeo ya ripoti kwa wilaya au wafadhili

7. Kuwasilisha Mpangilio Wako wa Malengo ya Maendeleo Endelevu (SDGs)

Wakati wa kuandika mapendekezo au ripoti:

- Taja nambari ya Lengo (k.m., Lengo la 2: Kukomesha Njaa).
- Tumia aikoni ya Lengo au rangi kwa ajili ya mwonekano.
- Jumuisha mstari mmoja kuhusu jinsi kazi yako inavyosaidia lengo mahususi ya Malengo ya Maendeleo Endelevu (SDGs).

Mfano (katika pendekezo):

Mradi huu unachangia Lengo la 2 (Kukomesha Njaa) na Shabaha la 2.3, ambalo linalenga katika kuongeza tija ya kilimo na mapato ya wazalishaji wadogo wa chakula.

8. Mambo muhimu ya Kuzingatia

- Kila mradi wa jamii unaweza kuunganishwa na moja ya Malengo ya Maendeleo Endelevu (SDGs) au zaidi.
- Tumia mpangilio wa Malengo ya Maendeleo Endelevu (SDGs) ili kuonyesha athari na kuvutia washirika.
- Weka viashirio rahisi na vinavyoweza kupimika.
- Ripoti matokeo kwa kutumia lugha ya jamii na matamko ya Malengo ya Maendeleo Endelevu (SDGs).

Kiambatisho cha 7: Zana ya Kukusanya Data ya Gharama nafuu - Miradi ya Jamii

Ukurasa wa Jalada

Kichwa:	Zana ya Kukusanya Data ya Gharama nafuu
Mradi / Shirika:	[Ingiza Jina]
Tarehe:	[Ingiza Tarehe]
Imetayarishwa na:	[Ingiza Jina / Shirika]

Jedwali la Yaliyomo

1. Kiolezo cha Utafiti wa Kaya / Mtu Binafsi
2. Mwongozo wa Majadiliano ya Kikundi Lengwa (FGD).
3. Mwongozo Muhimu wa Mahojiano ya Watoa Taarifa (KII).
4. Orodha ya Uangalizi
5. Zana Shirikishi za Tathmini Vijijini (PRA).
6. Karatasi ya Muhtasari wa Data

1. Kuelewa Muktadha wa Ndani

Kichwa:	[Jina la Mradi] - Utafiti wa Kaya / Mtu Binafsi
Tarehe:	[Ingiza Tarehe]
Mhesabuji:	[Ingiza Jina]

Swali #	Swali	Chaguzi ya Majibu	Maelezo / Maoni
1	Jina la mhojiwa	Maandishi	
2	Umri	Nambari	
3	Jinsia	Me / Ke / Nyingine	
4	Ukubwa wa kaya	Nambari	
5	Upatikanaji wa maji safi	Ndiyo / Hapana	
6	Usafi wa mazingira	Ndiyo / Hapana	
7	Kazi kuu ya kipato	Maandishi	
8	Maoni mengine	Maandishi	

2. Mwongozo wa Majadiliano ya Kikundi Lengwa (FGD)

Kichwa:	[Kichwa cha Mradi] – Utafiti wa Kaya / Mtu
Tarehe/Mahali	Binafsi [Ingiza Tarehe]
Mwezeshaji	[Ingiza Jina]

Pointi za Majadiliano:

Mada	Maswali Muhimu	Maelezo/ Uchunguzi
Vipaumbele vya jamii	Je, ni changamoto zipi kuu ambazo jamii yako inakabiliana nazo?	
Afya na usafi	Je, familia hupataje huduma za maji na afya?	
Elimu	Je, ni vikwazo gani kwa watoto wanaokwenda shule?	
Kipato	Je, vyanzo vikuu vya mapato katika jamii ni zipi?	
Mapendekezo	Je, wanajamii wanapendekeza masuluhisho gani?	

3. Mwongozo wa Mahojiano Muhimu ya Mtoa Taarifa (KII)

Kichwa:	[Jina la Mradi] – KII
Tarehe / Mahali:	[Ingiza Tarehe]
Mhoji:	[Ingiza Jina]

Swali #	Swali	Jina na Kazi ya Mhojiwa	Maelezo/ Majibu
1	Nini nafasi yako katika jamii?		
2	Je, ni masuala gani kuu yanayoathiri jamii?		
3	Ni huduma gani zinahitajika zaidi?		
4	Je, jamii kwa sasa inakazikia vipi masuala haya?		
5	Nini Mapendekezo ya usaidizi wa mradi?		

4. Orodha ya Uangalizi

Kichwa:	[Jina la Mradi] – KII
Tarehe /Mahali:	[Ingiza Tarehe]
Mwangelizi:	[Ingiza Jina]

Kipengele cha Uchunguzi	Ipo / Haipo/ Vidokezo
Vyanzo vya maji (bomba, kisima, mto)	
Vifaa vya usafi	
Upatikanaji wa kituo cha afya au kliniki	
Nafasi za shule/kusomea	
Kazi za soko / kipato	
Maeneo ya mikutano ya jamii	

5. Zana ya Tathmini Shirikishi Vijijini (PRA):

Tathmini Shirikishi Vijijini (PRA) ni zana shirikishi vijijini ambayo huwezesha wanajamii kushiriki, kuchambua, na kutumia maarifa yao kupanga na kuchukua hatua katika masuala ya maendeleo ili kuunga mkono Malengo ya Maendeleo Endelevu.

Mifano ya Zana:

Zana ya Tathmini Shirikishi (PRA)	Kusudi	Maelekezo / Vidokezo
Mpangilio wa Jamii	Tambua rasilimali na miundombinu	Tumia karatasi, chaki au mawe kupanga rasilimali na wanajamii
Kalenda ya Msimu	Tambua changamoto za msimu (k.m., chakula, afya)	Waulize washiriki kupanga miezi na changamoto mahususi zilizopo
Kalenda ya msimu	Tambua masuala ya kipaumbele	Wafanye wanajamii kuorodhesha matatizo kuanzia yenye umuhimu mkubwa hadi umuhimu mdogo

6. Muhtasari wa Takwimu/Data

Mbinu ya ukusanyaji Data	Matokeo Muhimu	Uchunguzi / Maelezo	Nukta za Vitendo/ Ufuatiliaji
Utafiti			
FGD			
KII			
Uchunguzi			
PRA			

Vidokezo vya Kutumia Kiolezo

1. Wafunze wahesabuji jinsi ya kujaza majedwali kwa uwazi.
2. Tumia lugha ya jamii wenyeji kuuliza maswali.
3. Changanya mbinu katika kuchambua data.
4. Tumia fomu yenye maelezo mafupi na rahisi ili kupunguza uchovu.
5. Kwa data za kidijitali, zingatia kutumia KoboToolbox au Fomu za Google.

VIOLEZO VYA KUKUSANYA DATA

KIOLEZO CHA 1: ZANA ZA KULINGANISHA MALENGO YA MAENDELEO ENDELEVU (SDGs)

Kusudi: Tambua ni Malengo, shabaha na viashirio gani ambavyo mradi wako unachangia

Jina la Shiriki: _____

Jina la Mradi/Programu: _____

Tarehe iliyokamilika: _____

Imekamilishwa na: _____

SEHEMU A: Maelezo ya Mradi

Eleza kwa ufupi kazi za mradi wako (sentensi 2-3):

SEHEMU B: SDG Mpangilio wa Malengo ya Maendeleo Endelevu (SDGs)

Kwa kila Lengo iliyo hapa chini, weka tiki kama mradi wako unachangia, kisha tambua shabaha kuu:

Malengo ya Maendeleo Endelevu	Tutachangia	Shabaha Kuu	Jinsi tunavyochangia
Lengo 1: Kutokomeza Umaskini	Ndiyo	k.m. 1.4 Haki sawa kwa rasilimali za kiuchumi	
Lengo 2: Kukomesha Njaa			
Lengo 3: Afya Njema na Ustawi			
Lengo 4: Elimu Ubora			
Lengo 5: Usawa wa Jinsia			
Lengo 6: Maji Salama na Usafi			
Lengo 7: Nishati Mbadala kwa gharama nafuu			
Lengo 8: Kazi zenye Staha na Ukuzaji Uchumi			
Lengo 10: Kupunguza Tofauti			
Lengo 13. Kuchukua hatua dhidi ya Mabadiliko ya Tabia Nchi			
SDG 16: Amani, Haki na Taasisi Madhubuti			

SEHEMU C: Lengo la Msingi

Kwa Malengo uliyotiki hapo juu, ni yepi 2-3 ambayo ndiyo malengo yako ya MSINGI

1. LENGU ____ Shabaha ____
2. LENGU ____ Shabaha ____
3. LENGU ____ Shabaha ____

KIOLEZO CHA 2: FOMU YA USAJILI WA MNUFAIKA

Kusudi: Rekodi taarifa kuhusu watu binafsi au kaya zinazohudumiwa na mradi wako

Tarehe ya Usajili: //20____

Nambari ya Usajili: _____ (weka utambulisho maalum kwa kila mnufaika) Programu/Huduma:

Taarifa za Binafsi

Jina Kamili: _____

Umri: _____

Tarehe ya kuzaliwa: //_____

Jinsia: ☐ Mwanaume ☐ Mwanamke ☐ Nyingine ☐ Pendelea kutosema Nambari ya Kitambulisho cha Taif (hiari): _____

Nambari ya Mawasiliano: _____

Maelezo ya Mahali

Kijiji/Mji: _____

Kata: _____

Wilaya: _____

Mkoa: _____

Nchi: _____

Taarifa za Kaya

Idadi ya watu katika kaya: _____

Idadi ya watoto chini ya miaka 18: _____

Idadi ya wazee (zaidi ya 60): _____

Mkuu wa Kaya: ☐ Mwanaume ☐ Mwanamke ☐ Inayongozwa na mtoto

Tathmini ya Udhaifu

Je, mnufaika/kaya ana sifa zozote kati ya zifuatazo?

- Kuishi na VVU/UKIMWI
- Ulemavu (taja: _____)
- Kaya ya mzazi mmoja
- Yatima au mtoto aliye katika mazingira magumu
- Wazee wanaoishi peke yao
- Hakuna mapato rasmi
- Uhaba wa chakula
- Hakuna upatikanaji wa maji safi
- Hakuna upatikanaji wa Huduma za usafi
- Mengineyo: _____

Huduma Zinazotolewa

Je, ni huduma zipi anapata mnufaika? (Tiki zote zinzohusika)

- Msaada wa chakula
- Huduma za afya
- Msaada wa elimu
- Mafunzo ya ujuzi
- Uwezeshaji wa kiuchumi
- Maji/usafi
- Mengineyo: _____

Imesajiliwa Na: _____

Sahihi: _____

KIOLEZO CHA 3: UKUSANYAJI WA DATA ZA KAZI ZA KILA MWEZI

Kusudi: Kufuatilia kazi za kila mwezi na matokeo yanayohusiana na viashirio vya Malengo

Shirika: _____

Mwezi/Mwaka: _____/20____

Imekamilishwa na: _____

SEHEMU A: Takwimu/Data ya Ushiriki

Maelezo ya Kazi	Jumla ya Washiriki	Wanaume	Wanawake	Vijana	Wazee	Wenye Ulemavu

SEHEMU B: Huduma Zilizotolewa

Aina ya Huduma	# ya Watu Waliohudumiwa	Shabaha la Lengo	Vidokezo
Huduma za afya		3.8	
Elimu/Mafunzo		4.3, 4.4	
Usambazaji wa chakula		2.1	
Upatikanaji wa Maji		6.1	
Msaada wa Kazi za kuingiza kipato		1.4, 8.3	
Mengineyo			

SEHEMU C: Matokeos/Mabadiliko Yaliyoonekana

Ni mabadiliko gani chanya ambayo umeona mwezi huu? (Simulizi, ushuhuda, maboresho)

SEHEMU D: Changamoto zilizojitikeza

Je, ni changamoto gani ulikumbana nazo katika kutoa huduma au kukusanya data mwezi huu?

Tarehe iliyokamilishwa: //20____

Sahihi: _____

KIOLEZO CHA 4: UKUSANYAJI WA KINA WA TAKWIMU/DATA - SIMULIZI LA TUKIO

Kusudi: Andika simulizi na shuhuda zinazoonyesha athari

Tarehe: //20_____

Imeandikwa Na: _____

Nambari ya Tukio: _____ (kwa ajili ya ufuatiliaji)

Taarifa za Mnufaika

Cheo or Jina Bandia (kwa ajili ya usiri): _____

Umri: _____

Jinsia: ☐ Kiume ☐ Kike ☐ Mengineyo

Mahali (Kijiji/Mji): _____

Mradi/Afua

Mradi/huduma gani?: _____

Kipindi cha ushiriki: _____ miezi

Related SDG(s): _____

Malengo ya Maendeleo Endelevu yanayohusiana na Mradi - SDG(s):

Simulizi

Kabla ya Mradi/Afua: Elezea hali/changamoto mtu aliyokabiliana nayo

Wakati wa Mradi/Afua: Ni kitu gani shirika lako lilifanya kusaidia?

Baada ya Mradi/Afua: Nini kilibadilika? Ni Athari zipi zilionekana?

Nukuu ya moja kwa moja kutoka kwa wanufaika (ikiwa kibali kimetolewa):

“ _____ ”

Kiambatisho cha 8: Kiolezo cha Tathmini ya Mahitaji ya Jamii

Ukurasa wa Jalada

- **Kichwa:** Tathmini ya Mahitaji ya Jumuiya
- **Jina la Mradi/Shirika:** [Ingiza Jina]
- **Tarehe:** [Ingiza Tarehe]
- **Imetayarishwa na:** [Ingiza Jina/Shirika]

Jedwali la Yaliyomo

1. Muhtasari wa Mkuu

- Madhumuni ya tathmini
- Matokeo muhimu
- Mapendekezo

2. Usuli/ Muktadha

- Wasifu wa jamii (idadi ya watu, eneo, demografia)
- Hatua za awali au tathmini
- Sababu za tathmini ya sasa

3. Malengo ya Tathmini

- Lengo la jumla
- Malengo mahususi

4. Mbinu

- Mbinu za kukusanya data (tafiti, mahojiano, vikundi lengwa)
- Saizi ya sampuli na uteuzi
- Mbinu ya uchanganuzi wa data

5. Utambuzi wa Wadau

Mdau	Jukumu/Maslahi	Ushawishi	Mkakati wa Ushiriki	Vidokezo

6. Utambuzi wa Mahitaji ya Jamii (Jedwali)

Sekta	Hali ya Sasa	Mahitaji / Mapungufu	Kiwango cha Kipaumbele	Vidokezo

Mfano Sekta: Afya, Elimu, Kipato, Miundombinu

7. Uchambuzi wa SWOT (Si lazima)

Nguvu	Udhaifu	Fursa	Vitisho

8. Mapendekezo na Mpango wa Utekelezaji (Jedwali)

Eneo la Kipaumbele	Pendekezo	Shirika litakalowajibika	Muda	Rasilimali Zinazohitajika

9. Viambatisho

- Utafiti/dodoso
- Miongozo ya mahojiano
- Ramani, picha, au nyenzo nyingine za marejeleo

Kiambatisho cha 9: Kiolezo cha Mpango wa Utekelezaji wa Jamii

1. Mpango wa Utekelezaji wa Jamii (CAP) ni Nini?

Mpango wa Utekelezaji wa Jamii (CAP) ni mchakato shirikishi unaosaidia jamii:

- Kutambua na kuyapa kipaumbele mahitaji yao,
- Kubuni hatua za vitendo ili kuzikazikia,
- Kuhamasisha rasilimali na ubia, na
- Kufuatilia maendeleo kwa pamoja.

SEHEMU YA 1: Muhtasari wa Mpango Kazi wa Jamii

Eneo	Maelezo / Mwongozo	Mfano
Jina la Jamii	Jina la eneo lengwa au kikundi	Kijiji cha Nkhata Bay Kusini
Tarehe ya Kikao cha Mipango	Wakati CAP iliundwa	15-16 Mei 2025
Wawezeshaji	Majina ya wawezeshaji au shirika	Grassroots Network Malawi
Wawakilishi wa Jamii	Washiriki wakuu	Machifu wa vijiji, vijana, vikundi vya wanawake
Lengo la Jumla	Lengo pana la mpango	Kuboresha usalama wa chakula na lishe katika jamii

SEHEMU YA 2: Muhtasari wa Tathmini ya Hali na Mahitaji

Kundi	Masuala Muhimu Iliyogunduliwa	Ushahidi/Chanzo	Kiwango cha Kipaumbele (Juu/Kati/Chini)
Kilimo	Mavuno machache kutokana na udongo duni	Majadiliano ya jamii	Juu
Elimu	Umbali mrefu kwenda shule ya sekondari	Maoni ya kikundi Lengwa	Kati
Afya	Ukosefu wa vituo vya maji safi	Ripoti ya kituo cha afya	Juu

SEHEMU YA 3: Uchambuzi wa Tatizo (Mchoro wa Mzizi wa Chanzo)

Tatizo la Msingi	Sababu za Haraka	Mzizi wa chanzo	Suluhisho Unaowezekana
Uhaba wa chakula	Rutuba duni ya udongo, pembejeo chache	Ukosefu wa mafunzo, upatikanaji mdogo wa huduma za ugani	Kujenga uwezo, upatikanaji wa pembejeo, mafunzo ya kutengeneza mboji.

SEHEMU YA 4: Matriki ya Malengo na Vitendo

Lengo	Kazi/Vitendo	Anaye/wanao wajibika	Muda	Rasimali zinazohitajika	Washrika wanaowezezana
Kuboresha usalama wa chakula cha kaya	1. Kutoa mafunzo kwa wakulima katika kutengeneza mboji 2. Sambaza mbegu zilizoboreshwa 3. Anzisha viwanja vya maonyesho	Kikundi cha wakulima kiongozi, wafanyakazi wa Mashirika yasiyo ya kiserikali -NGO	Juni– Oktoba 2026	Mbegu, zana, mkufunzi	Wizara ya Kilimo, Mashirika yasiyo ya kiserikali - za jamii
Kuboresha upatikanaji wa maji salama	1. Kutambua maeneo ya visima 2. Kukusanya fedha 3. Tengeneza visima vya maji	Kamati ya maji	Julai– Desemba 2026	Msaada wa kiufundi, nyenzo	Halmashauri ya Wilaya, UNICEF

SEHEMU YA 5: Mpango wa Kukusanya Rasilimali

Aina ya Rasilimali	Inayopatikana Ndani ya Jamii	nayohitajika nje ya jamii	Chanzo/Mfadhili
Kazi	Ndiyo (wanajamii)	Hapana	Jamii
Vifaa	Baadhi (mchanga, mawe)	Saruji, mabomba	Serikali za mitaa, NGOs
Fedha	Kiasi kidogo	Ndiyo	fedha za maendeleo za Wilaya, maombi ya ruzuku

SEHEMU YA 6: Mpango wa Utekelezaji na Ufuatiliaji

Kazi Kuu	Kiashirio cha Mafanikio	Njia ya Udhhibitisho	Kikundi Kinachowajibika	Kiwango cha Mapitio
Mafunzo ya mboji	Wakulima 50 waliopata Mafunzo	Orodha ya mahudhurio, picha	Kamati ya Kilimo	Kila Robo Mwaka
Ujenzi wa visima	visima 2 vimekamilika	Ripoti za Maendeleo, ukaguzi wa jamii	Kamati ya Maji	Kila mwaka

SEHEMU YA 7: Uchambuzi wa Athari na Kupunguza

Athari inayoweza kujitokeza	Uwezekano	Athari	kakatiw a Kupunguza
Ukame unaoathiri kilimo	Juu	Juu	Kukuza mazao yanayostahimili ukame
Upatikanaji mdogo wa ufadhili	Kati	Juu	Kuendeleza mapendekezo ya ruzuku ndogo

SEHEMU 8: Makubaliano ya Jamii

Jina	Jukumu/Shirika	Sahihi	Tarehe
Mkuu wa Kijiji	Kiongozi wa Jamii		
Mwakilishi wa Wanawake	Mjumbe wa Jamii		
Kiongozi wa Vijana	Mtandao wa Vijana		
Mwezeshaji	Shirika lisilo la kiserikali inayosaidia		

Kiambatisho: Karatasi ya Muhtasari wa CAP (Kwa Kuripoti au Kushiriki)

Jamii	Maeneo ya Kipaumbele	Shirika linaloongoza	Kipindi cha Utekelezaji	Matokeo Yanayotarajiwa
Nkhata Bay Kusini	Usalama wa Chakula, maji safi,	Kamati ya Jamiii, Shirika lisilo la kiserikali	2026–2027	Kuongezeka kwa mavuno, kuboresha upatikanaji wa maji

Kiambatisho cha 10: Mkakati wa Ushiriki wa Jamii

Mwongozo wa vitendo wa mikakati ya ushirikishwaji wa washikadau wa jamii. Mikakati hii inazingatia ushiriki wa ndani, uwezesaji, na kujenga uaminifu, ambayo ni muhimu wakati wa kufanya kazi katika ngazi ya jamii.

1. Tambua Makundi ya Wadau

- **Viongozi wa jamii:** Machifu, wakuu wa vijiji, viongozi wa dini
- **Mashirika ya kijamii (CBOs):** Vikundi vya wanawake, vyama vya vijana
- **Watoa huduma za jamii:** Shule, zahanati za afya, vyama vya ushirika
- **Makundi yaliyotengwa:** Wanawake, vijana, watu wenye ulemavu

2. Mbinu za Ushiriki

Aina ya Ushirikiano	Maelezo	Wakati wa Kutumia	Vidokezo kwa Muktadha wa Jamii
Taarifu	Shiriki taarifa kuhusu miradi, sera, au matukio	Awamu za mwanzo au sasisho	Tumia lugha ya wenyeji, vifaa vya kusaidia kuona, mabango, redio
Shauriana	Tafuta maoni au mrejesho kupitia tafsiri, mahojiano, au vikundi vya majadiliano	Tathmini ya mahitaji, usanifu wa mradi	Weka maswali rahisi, fanya mikutano katika maeneo yanayofikika
Husisha	Husisha wadau kikamilifu katika upangaji na uamuzi	Usanifu wa mradi, utekelezaji	Tumia vifaa vya ushiriki kama ramani za jamii, warsha, na vikao vya upangaji
Shirikiana / Ushirikishe	Tekeleza miradi kwa pamoja na vikundi vya jamii	Utekelezaji, ufuatiliaji, endelevu	Fanya makubaliano rasmi, fafania majukumu kwa uwazi, gawanya wajibu
Wezesha	Toa udhibiti au uwezo wa kufanya maamuzi kwa wadau	Uendelevu wa muda mrefu	Wasaidie viongozi wa jamii, toa mafunzo, jenga uwezo

3. Vidokezo kwa Vitendo vya Kuwashirikisha Jamii

1. **Lugha na Utamaduni wa Mahali:** Wasiliana kwa lugha inayopendwa na jamii; heshimu desturi za kitamaduni.
2. **Ufikiaji:** Fanya mikutano wakati na mahali rafiki kwa wanajamii wote.
3. **Vifaa vya Kusaidia Kuona na Ushiriki:** Tumia chati, mabango, simulizi, tamthilia, au mazoezi ya ramani.
4. **Ushiriki wa Pamoja:** Hakikisha makundi yaliyotengwa yanajumuishwa, hasa wanawake, vijana, na watu wenye ulemavu.
5. **Mzunguko wa Maoni:** Shirikisha matokeo ya mashauriano na onyesha jinsi maoni ya jamii yalivyoathiri maamuzi.
6. **Tumia Mitandao ya Ndani:** Shirikisha viongozi wa jamii wanaoaminika na mashirika ya kijamii (CBOs) kuchochea wanajamii.

Kiambatisho cha 11: Kiolezo cha Upangaji wa Mradi kwa Mashirika ya Jamii

Sehemu ya 1: Muhtasari wa Mradi

Kipengele

Maelezo

Kichwa cha Mradi

Shirika / Kundi Linalotekeleza

Mtu wa Kuwasiliana naye

Eneo (Wilaya / Kijiji / Kata)

Muda wa Mradi

Kutoka: ____ Hadi: ____

Bajeti Inayokadiriwa (USD/MWK)

Chanzo cha Fedha / Mfadhili

Tarehe ya Uwasilishaji

Sehemu ya 2: Maelezo ya Tatizo / Historia

Elezea kwa ufupi tatizo kuu au changamoto inayoikabili jamii yako. Jumuisha ushahidi, mifano, au takwimu fupi ikiwa zipo.

Mfano:

Katika Kijiji cha Mphonde, ukosefu wa ajira kwa vijana bado uko juu. Vijana wengi hawana ujuzi wa kiufundi, jambo linalosababisha mapato madogo na vijana kuhamia mijini.

Sehemu ya 3: Malengo ya Mradi

Lengo	(Mabadiliko ya Jumla au Athari unazotaka Kufikia)
Malengo Makuu	(Matokeo ya Wazi, yanayopimika yanayochangia lengo)
1.	
2.	
3.	

Mfano:

Lengo: Kuongeza fursa ya kipato kwa vijana wa vijijini.

Lengo la 1: Kutoa mafunzo kwa vijana 100 katika ujuzi msingi wa useremala na ushonaji ifikapo Julai 2026.

Sehemu 4: Kazi Kuu na Mpango Kazi

Lengo	Kazi	Matokeo Tarajiwa	Mhusika	Muda
Lengo 1	Kutoa mafunzo ya ujuzi kwa vijana	Vijana 100 wamepata mafunzo	Afisa Mradi	Machi–Mei 2026
Lengo 1	Toa vifaa vya kuanzia kwa wanafunzi	Vifaa 100 vya kuanzia vimetolewa	Afisa Manunuzi	Juni 2026
Lengo 2	Kusaidia vijana kuunda vikundi vya kuweka akiba	Vikundi 5 vimeanzishwa	Muwezeshaji Mradi	Julai–Agosti 2026

Kidokezo:

Uganisha kila kazi na lengo moja kwa uwazi na ufuatiliaji rahisi.

Sehemu 5: Mpango wa Ufuatiliaji na Tathmini

Lengo	Kiashiria	Njia ya Uthibitisho	Marudio/ Muda	Mhusika
Kutoa mafunzo kwa vijana 100	# ya vijana waliomaliza mafunzo	Rejesta ya mahudhuro, picha	Kila mwezi	Afisa Ufuatiliaji na Tathmini
Kuanzisha vikundi 5 vya kuweka Akiba	# ya vikundi vilivyo hai	Rekodi ya vikundi	Kila Robo Mwaka	Mwezeshaji

Kidokezo:

Tumia viashiria rahisi, vinavyohesabika, ambayo inaweza kufuatiliwa kiurahisi na wanajamii.

Sehemu ya 6: Muhtasari wa Bajeti

Kipengele cha Bajeti	Gharama(USD)	Idadi	Jumla (USD)	Maelezo / Kuhahalisha
Vifaa vya mafunzo	10	100	1,000	Miongozo, vifaa
Posho za wakufunzi	50	Siku 5	250	Mkufunzi mwenyeji
Vifaa vya kuanzia kwa wanafunzi	100	100	10,000	Seti za kuanzia
Ziara za ufuatiliaji	30	5	150	Usafiri na kuripoti

Kidokezo:

Daima angalia kama kiwango cha jumla inaendana na kiwango chako cha mwisho cha ufadhili.

Sehemu ya 7: Wadau na Washirika Wakuu

Mdau / Mshirika	Jukumu/ Mchango	Mtu wa kuwasiliana naye
Halmashauri	Kutoa ukubi na msaada wa kitaalam	
Kikundi cha Vijana wa Jamii	Kuhamasisha washiriki	
Mshirika wa Sekta Binafsi	Kutoa mafunzo ya kazi	

Sehemu ya 8: Mpango Endelevu

Eleza jinsi faida za mradi zitakavyokuwa endelevu baada ya kumalizika kwa ufadhili.

Mfano:

Vijana waliyopewa mafunzo wataunda ushirika ili kuendeleza biashara zao. Wasanii wa jami watakuwa walimu wa kuongoza. Jamii itachangia kupitia akiba na fedha inayozunguka.

Sehemu ya 9: Athari na Mkakati wa Kuzipunguza

Athari inayowezezana	Kiwango	Uwezekano (Juu/Kati/Chini)	Mkakati wa kupunguza
Ushiriki mdogo wa vijana	Kati	Kati	Kufanya mapema mikutano ya uhamasishaji na uelewa
Ucheleweshwaji wa fedha	Juu	Kati	Kutumia michango ya jamii kwa kazi za mwanzo
Usumbufu wa hali ya hewa	Juu	Chini	Panga kazi katika kipindi cha kiangazi

Sehemu ya 10: Uidhinishaji na Sahihi

Jina	Cheo	Sahihi	Tarehe
Mratibu wa Mradi			
Mwenyekiti			
Mwakilishi wa Mfadhili (ikiwa inahitajika)			

Viambatanisho (Hiari)

- Kiambatisho 1: Bajeti yenye Maelezo
- Kiambatisho 2: Mfumo Halisi (Logframe)
- Kiambatisho 3: Barua za Msaada
- Kiambatisho 4: Ramani au Picha

KIOLEZO 5: KIOLEZO CHA MPANGO WA MRADI WA MALENGO YA MAENDELEO ENDELEVU (SDGs)

Madhumuni: Panga mradi wako unaoendana na Malengo ya Maendeleo Endelevu (SDGs) ukiwa na ukusanyaji wa data wa wazi tokea mwanzoni

Jina la Shirika: _____

Jina la Mradi: _____

Muda wa Mradi: Kutoka //20____ hadi //20____

Lengo Kuu: _____

SEHEMU 1: Uchambuzi wa hali**1.1 Ni tatizo gani unalolitua?**

1.2 Ni nani anayeathirika na tatizo hili? (Bainisha namba, mahali, sifa)

1.3 Ni Takwimu/ushahidi upi unaonyesha tatizo lipo?

SEHEMU 2: Malengo ya Mradi na Ulinganifu na Malengo ya Maendeleo Endelevu (SDGs)**2.1 Lengo la Jumla** (Nini kitabadilika kama endapo mradi wako utafanikiwa?)

2.2 Malengo Mahususi (Ni nini utafanikisha?)

Lengo la 1: _____

- Shabaha inayohusiana na Malengo ya Maendeleo Endelevu (SDGs): _____
- Utapimaje mafanikio: _____

Lengo la 2: _____

- Shabaha inayohusiana na Malengo ya Maendeleo Endelevu (SDGs): _____
- Utapimaje mafanikio: _____

Lengo la 3: _____

- Shabaha inayohusiana na Malengo ya Maendeleo Endelevu (SDGs): _____
- Utapimaje mafanikio: _____

SEHEMU YA 3: Kazi na Matokeo

Kazi	Matokeo (Ni nini kitazalishwa/kutolewa)	Muda Uliopangwa	Lengo la Maendeleo Endelevu (SDG)	Shabaha la Lengo la Maendeleo Endelevu (SDG) na kiashiria

SHEMU YA 4: Wanufaika Walengwa

Kundi la Wanufaika	# ya watu waliofikiwa	Kipaumbele ya Shabaha la lengo ya Maendeleo Endelevu (SDG)	Shabaha la lengo ya Maendeleo Endelevu (SDG)	Kiashiria la lengo ya Maendeleo Endelevu (SDG)

Jumla ya Wanufaika wa Moja kwa Moja: _____ Jumla ya Wanufaika wasiyo wa Moja kwa Moja: _____

SEHEMU YA 5: Mpango wa Ukusanyaji Takwimu

5.1 Takwimu ya Msingi

Ni Takwimu/data ipi utakusanya KABLA ya mradi kuanza?

Kiashiria	Mbinu	Nani anakusanya	Wakati gani

5.2 Ufuatiliaji wa Takwimu Endelevu

Ni Takwimu/data zipi utakusanya WAKATI wa utekelezaji wa mradi?

Kiashiria	Mzunguko	Mbinu	Mhusika

5.3 Mwisho/Athari za Takimu

Ni Takwimu/data zipi utakusanya MWISHONI kuonyesha athari?

Kiashiria	Mbinu	Shabaha/Matokeo tarajiwa	Ulinganifu na Lengo la Maendeleo Endelevu (SDG) Alignment

SEHEMU 6: Usimaizi wa Data

Nani anahusika na ukusanyaji wa data?

Jina: _____

Jukumu: _____

Ni wapi data itahifadhiwa? ☐ Mafaili (Makabati yaliyofungwa) ☐ Lahajedwali ya kompyuta (kulindwa na nenosiri) ☐ Kanzidata/mfumo wa mtandaoni: _____

Ni kwa jinsi gani utahakikisha ubora wa data? ☐ Kuwapa mafunzo wokusanyaji data ☐ ukaguzi / usimamizi ☐ Vikao vya mapitio ya data ya mara ka mara ☐ uthibitisho wa jamii ☐ Mengineyo: _____

Usiri wa data na faragha: Ni kwa jinsi gani utalinda taarifa za mnufaika?

SEHEMU YA 7: Mpango wa Ripoti

Ripoti za ndani (Ndani ya Taasisi yako)

- Muda: ☐ Mwezi ☐ Robo ☐ Mwaka
- Umbizo _____

Taarifa za nje (kwa serikali/wafadhili):

Repoti kwa	Mzunguko	Tarehe ya Mwisho	Umbizo Linalohitajika
Ofisi ya Wilaya			
Ofisi ya Mkoa			
Chombo cha Taifa			
Mfadhili/Mtoa Fedha			

SEHEMU 8: Rasilimali zinazohitajika katika ukusanyaji wa Takwimu/Data

Rasilimali	Gharama	Chanzo/Jinsi ya Kupata
Fomu za Usajiri		
Zana za ukusanyaji wa Data		
Mafunzo kwa wafanyakazi		
Simu za mikononi/vishikwambi		
Usafiri kwa ziara za ufuatiliaji		
Mfumo wa kuhifadhi Data		

Jumla ya Bajeti kwa ajili ya Ufuatiliaji na Tathmini: _____

SEHEMU YA 9: Athari na Jinsi ya Kuzipunguza

Athari kwa Data Ubora/Ukusanyaji	Uwezekano (Juu/Kati/Chini)	Mkakati wa Kupunguza
Mzunguko wa wafanyakazi		
Walengwa kusita kutoa taarifa		
Rekodi zilizopotea/haribika		
Hakuna rasilimali ya kukusanya data		

Mpango umeandaliwa Na: _____

Tarehe //20____

Imepitishwa Na (ikitumika): _____

Kiambatisho cha 12: Viashiria na shabaha za kimuktadha kwa jamii

Huu ni mwongozo wa vitendo kwa viashiria na shabaha ya miradi, iliyoungwa kwa ajili ya ufuatiliaji na tathmini katika ngazi ya jamii. Lengo ni kutafsiri malengo mapana ya programu katika viashirio mahususi, vinavyoweza kupimika, vinavyoweza kufikiwa, vya uhalisia na vya muda (SMART) vinavyohusiana na hali halisi ya jamii.

1. Kanuni na Viashiria vya Mukstadha

Umuhimu:

Viashiria lazima vionyeshe vipaumbele na hali halisi ya jamii.

Urahisi:

Tumia lugha iliyo wazi, inayoeleweka kwa wafanyakazi wa ngazi ya chini na walengwa.

Upimaji:

Lenga kwenye data ambayo inaweza kukusanywa kiuhalisia kwa kutumia mbinu za gharama nafuu.

Muda uliowekwa:

Weka muda wazi wa kufikia lengo

Ushirikishwaji:

Hakikisha viashiria vinahusisha makundi yaliyotengwa (wanawake, vijana, watu wenye ulemavu).

2. Mifano Kisekta

Sekta	Lengo	Kiashiria	Shabaha (Muktadha wa Jamii)	Mbinu ya Ukusanyaji wa Data
Afya	Kuboresha usafi	% ya kaya zinazopata huduma ya maji safi	80% ya kaya katika vijiji zilizolengwa ndani ya miezi 12	Uchunguzi wa kaya, uchunguzi
Elimu	Kuongeza mahudhurio shuleni	% ya watoto wanaohudhuria shule mara kwa mara	90% ya mahudhurio kati ya watoto 6-14 katika muhula wa shule unaofuata	Rejesta za shule, mahojiano ya walimu
Kipato	Kuongeza kazi za kujiongezea kipato	Idadi ya kaya zilizo na angalau mshiriki mmoja katika biashara ndogo ndogo	Kaya 50 ndani ya miezi 6	Uchunguzi wa kaya, FGD
Lishe	Kuboresha usalama wa chakula cha kaya	% ya kaya zinazotumia milo 3+ kwa siku	70% ya kaya ndani ya kipindi cha mradi	Utafiti, FGD
Ushiriki wa Jamii	Imarisha ushiriki wa jamii	Idadi ya mikutano ya jamii wenye ushiriki hai	Mkutano 1 kwa kila kijiji kwa mwezi, angalau 50% ya ushiriki	Uchunguzi, kumbukumbu za mkutano
Jinsia	Kukuza ushiriki wa wanawake	% ya wanawake wanaohudhuria mikutano ya jamii	50% ya washiriki wote Katika mikutano ni wanawake	Karatasi za mahudhurio, uchunguzi

3. Vidokezo vya kuweka Malengo Ngazi ya Jamii

- **Tumia data ya msingi:** Jua viwango vya sasa kabla ya kuweka malengo halisi.
- **Zingatia uwezo:** Shabaha inapaswa kuakisi rasilimali watu zilizopo, fedha na vifaa.
- **Kuwa na mwafaka kiutamaduni:** Hakikisha malengo yana maana na yanaweza kufikiwa katika muktadha wa jamii.
- **Fuatilia maendeleo kwa kuongezeka:** Gawa shabaha kubwa katika hatua ndogo muhimu.
- **Hifadhi kumbukumbu kwa uwazi:** Hakikisha kila kiashirio kina ufafanuzi, kipimo, na mbinu ya kukusanya data

4. Mfano wa Mfumo wa Ufuatiliaji

Lengo	Kiashiria	Msingi	Shabaha	Chanzo cha Data	Mzunguko	Mhusika
Kuboresha mazoea ya usafi	% ya kaya zinazotumia maji safi	45%	80% ndani ya miezi 12	Uchunguzi wa kaya	Kila Robo Mwaka	Afisa Usafi
Kuongeza mahudhurio shuleni	% ya watoto wanaohudhuria shule mara kwa mara	70%	90% katika muhula unaofuata	Rejesta za shule	Kila Mwezi	Mwalimu / Mtumishi wa Mradi
Kuimarisha ushiriki wa wanawake	% ya wanawake wanaohudhuria vikao	30%	50% ndani ya miezi 6	Makaratasi ya mahudhurio	Kila Mwezi	Kiunganishi cha jamii

Mbinu hii inahakikisha ya kwamba viashiria na shabaha ni za vitendo, zinaweza kupimika, na zenye maana kwa miradi ya jamii.

Kiambatisho 13: Moduli za Kujenga Uwezo kwa Maendeleo ya Jamii

Mwongozo huu unajumuisha seti ya kina ya Moduli za Kujengea Uwezo Mashirika ya Jamii, iliyoungwa ili kuimarisha uwezo wa watendaji katika kupanga, kutekeleza, kufuatilia, na kuendeleza mipango ya jamii hasa kuhusiana na Malengo ya Maendeleo Endelevu (SDGs), maendeleo ya jamii, na mbinu shirikishi.

Moduli ya 1. Utangulizi wa Maendeleo ya Jamii

Lengo: Kujenga uelewa wa kanuni na taratibu za maendeleo yanayoendeshwa na jamii.

Mada Muhimu:

- Maendeleo ya jamii ni nini?
- Mbinu shirikishi na uwezeshaji
- Wajibu wa mashirika ya jamii
- Hatua za maendeleo ya jamii (tathmini → kupanga → vitendo → kutafakari)

Zana za Vitendo:

- Zoezi la uchoraji ramani ya jamii
- Orodha ya kutafakari ya kikundi
- Kiolezo cha hesabu ya mali ya eneo lako

Moduli ya 2. Kuelewa Malengo ya Maendeleo Endelevu (SDGs)

Lengo: Wezesha vikundi vya jamii kuoanisha kazi za jamii na malengo ya kimataifa.

Mada Muhimu:

- Muhtasari wa Malengo 17 (SDGs) na Ajenda 2030
- Kujanibisha Malengo (SDGs) - "Fikiria kimataifa, tenda ndani ya jamii"
- Kutambua Malengo (SDGs) husika kwa jamii yako

Zana za Vitendo:

- Laha-kazi ya ujanibishaji wa Malengo (SDG)
- Upeo wa vipaumbele wa Malengo (SDG)
- Kiolezo cha mipango ya kazi ya eneo lako

Moduli ya 3. Ushirikiano wa Wadau na Ujenzi wa Ubia

Lengo: Imarisha ujuzi wa kutambua, kuchora ramani, na kushirikisha wahusika wakuu.

Mada Muhimu:

- Uchoraji ramani na uchambuzi wa wadau
- Kujenga mitandao shirikishi
- Ujuzi wa mawasiliano na mazungumzo
- Mienendo ya kiutawala na ujumuishwaji

Zana za Vitendo:

- Jedwali la ramani ya wadau (yenye ushawishi/maslahi)
- Kiolezo cha makubaliano ya ushirikiano
- Karatasi ya mkakati wa mawasiliano

Moduli ya 4. Tathmini ya Mahitaji ya Jamii

Lengo: Watayarishie washiriki kukusanya na kuchambua taarifa kuhusu mahitaji na vipaumbele vya jamii.

Mada Muhimu:

- Mbinu shirikishi za kukusanya data
- Kubuni tafiti za jamii na vikundi lengwa
- Kuchambua data za kimaelezo na za kikiwango/kinamba
- Kutafsiri matokeo katika vipaumbele kwa vitendo

Zana za Vitendo:

- Kiolezo cha tathmini ya mahitaji ya jamii
- Mwingongozi wa majadiliano ya vikundi (FGD).
- Karatasi ya muhtasari wa uchambuzi wa data

Moduli ya 5. Upangaji wa Mradi na Uandishi wa Pendekezo

Lengo: Kujenga uwezo wa kubuni miradi yenye ufanisi na inayofadhilika.

Mada Muhimu:

- Mbinu ya Mfumo wa Mantiki (Logframe).
- Kuweka malengo Mahususi, Yanayopimika, Yanyofikika, Yenye Uhalisia/Umuhimu na Yenye ukomo wa muda (SMART)
- Kukuza kazi, matokeo na viashirio
- Kuandika maelezo rahisi ya dhana na mapendekezo

Zana za Vitendo:

- Kiolezo cha muundo wa mradi (lengo → matokeo → pato → kazi)
- Orodha ya uhakiki ya kuandika mapendekezo
- Jedwali la kupanga bajeti

Moduli ya 6. Ufuatiliaji, Tathmini na Kujiifunza (MEL)

Lengo: Imarisha ujuzi katika kufuatilia matokeo na kujifunza kutokana na uzoefu.

Mada Muhimu:

- Misingi ya ufuatiliaji na tathmini
- Zana za kukusanya na kuripoti data
- Mizunguko ya kujifunza na usimamizi unaobadilika

Zana za Vitendo:

- Kiolezo rahisi cha mpango wa Ufuatiliaji na Tathmini (M&E)
- Jedwali la ufuatiliaji wa kiashirio
- Rejea ya kutafakari na kujifunza

Moduli ya 7. Usimamizi wa Fedha kwa Mashirika ya Jamii

Lengo: Kujenga uwazi na uwajibikaji katika kusimamia fedha za jamii.

Mada Muhimu:

- Maandalizi na ufuatiliaji wa bajeti
- Kuweka kumbukumbu na kuripoti
- Uwajibikaji wa fedha na ukaguzi
- Kuhamasisha rasilimali za jamii

Zana za Vitendo:

- Umbizo rahisi la kitabu cha pesa
- Kifuatiliaji cha gharama za kila mwezi
- Kiolezo cha ripoti ya tofauti ya bajeti

Moduli ya 8. Uongozi, Utawala, na Usimamizi wa Shirika

Lengo: Kuendeleza uongozi na uwezo wa usimamizi wa ndani.

Mada Muhimu:

- Kanuni za utawala bora
- Wajibu na Majukumu ya viongozi
- Utatuzi wa migogoro na kufanya kazi kwa umoja
- Kusimamia wanaojitolea na wafanyakazi

Zana za Vitendo:

- Zana ya kujitathmini ya uongozi
- Mfano wa muundo wa shirika
- Muhtasari wa mkataba wa utawala

Moduli ya 9. Mawasiliano, Utetezi, na Kampeni

Lengo: Kuimarisha sauti za jamii katika maeneo ya sera na maendeleo.

Mada Muhimu:

- Misingi ya utetezi na kampeni
- Ukuzaji wa ujumbe na simulizi
- Kushirikisha vyombo vya habari na watunga sera

Zana za Vitendo:

- Kiolezo cha mkakati wa utetezi
- Laha ya kazi ya kutunga ujumbe
- Kalenda ya kupanga kampeni

Moduli ya 10. Uendelevu na mikakati ya kuondoka

Lengo: Hakikisha uendelevu na umiliki wa muda mrefu wa jamii.

Mada Muhimu:

- Kujenga umiliki na uwezo wa jamii
- Mikakati ya mseto wa rasilimali
- Kuanzisha mafunzo
- Mpango wa kujitoa kwenye mradi

Zana za Vitendo:

- Orodha hakiki ya uendelevu
- Kiolezo cha mpango wa uhamasishaji wa rasilimali
- Mwongozo wa mkakati wa Kumaliza mradi

Kiambatisho 14: Mwongozo wa Mpango wa Ufuatiliaji na Tathmini (M&E) kwa Miradi ya Jamii

1. Utangulizi

Mpango wa Ufuatiliaji na Tathmini (M&E) unaonyesha jinsi shirika lako litakavyofuatilia maendeleo, kupima matokeo na kujifunza kutokana na mradi wako. Inahakikisha kwamba kazi zinatekelezwa kwa ufanisi na kwamba masomo yananaswa kwa ajili ya kuboresha siku zijazo

Kusudi:

- Kuongoza ukusanyaji, uchambuzi na utoaji wa taarifa za data.
- Kupima maendeleo kuelekea malengo ya mradi.
- Kukuza ujifunzaji na uwajibikaji miongoni mwa wafanyakazi, washirika, na jamii.

2. Muhtasari wa Mradi

Jina la Mradi:

Shirika la Utekelezaji:

Muda wa Mradi:

Mahali:

Mshirika wa Ufadhili (kama yupo):

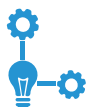
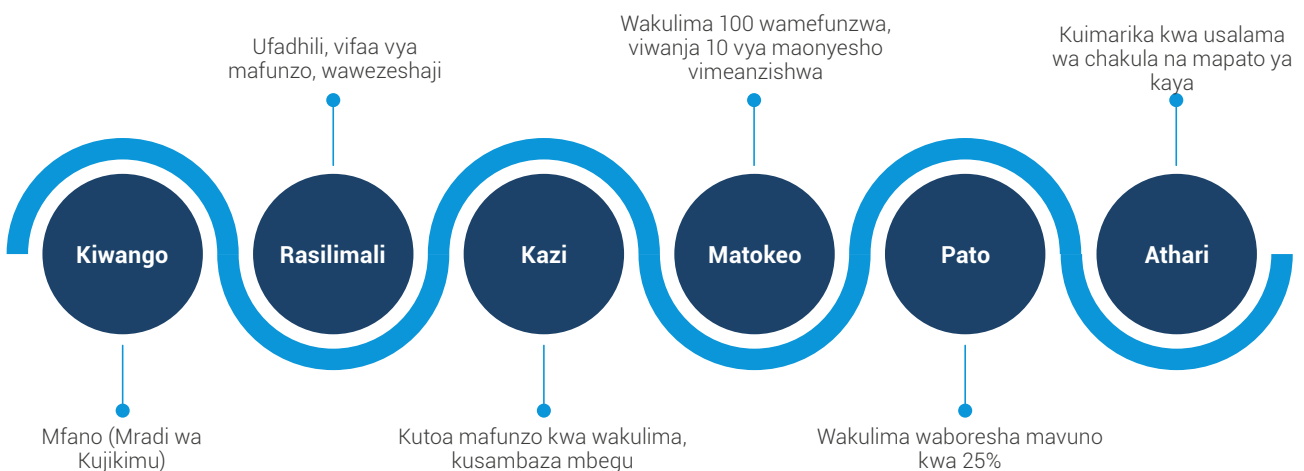
Lengo la Jumla:

Malengo Mahususi:

3. Nadharia ya Mabadiliko / Msururu wa Matokeo

Eleza jinsi kazi zako zinavyosababisha mabadiliko.

Dokezo:

Mtiririko rahisi au muundo wa mantiki unaweza kufanya sehemu hii iwe na uwazi zaidi.

4. Mfumo wa Matokeo/Mfumo wa Kimantiki (Logframe)

Kiwango	Viashiria	Njia za Uthibitishaji	Mzunguko	Anayewajibika
Lengo	% ya kaya zenye uhakika wa chakula ulioboreshwa	Uchunguzi wa kaya	Kila Mwaka	Afisa ufuatiliaji na Tathmini (M & E)
Pato 1.1: Vikao vya mafunzo vimefanyika	# ya vikao vya mafunzo vilivyofanyika	Rejesta za mahudhurio	Kila Mwezi	Afisa Mradi
Pato 1.2: Wakulima waliofikiwa	# ya washiriki (imegawanywa kwa jinsia)	Orodha ya washiriki	Kila Mwezi	Mwezeshaji wa Jamii

5. Viashiria na Shabaha

Viashiria	Aina (Ingizo/Pato/Matokeo)	Msingi	Shabaha	Chanzo cha Data
Idadi ya wakulima waliopata mafunzo	Pato	0	100	Rejesta ya mafunzo
% ya wakulima wanaotumia mbinu mpya	Matokeo	10%	60%	Uchunguzi wa ufuatiliaji
Wastani wa mavuno ya mahindi kwa hekta	Athari	1.2 Tani	1.8 Tani	Kipimo cha shamba
% ya wanawake wanaoshiriki	Pato	35%	50%	Karatasi ya mahudhurio

Dokezo:

Daima gawanya data kulingana na jinsia, umri na eneo inapowezekana.

6. Mpango wa Kukusanya Takwimu/Data

Kiashiria	Chanzo cha Takwimu / Zana	Mbinu za Kukusanya	Mzunguko	Anayewajibika
Wakulima waliofunzwa	Rejesta ya mafunzo	Karatasi za mahudhurio	Kila mwezi	Afisa shamba
Wakulima wakitumia mbinu mpya	Orodha ya ukaguzi na uchunguzi	Ziara za mashambani	Kila robo mwaka	Mfanyakazi wa ugani
Usalama wa chakula wa kaya	Hojaji ya uchunguzi	Uchunguzi wa kaya	Kila mwaka	Afisa Ufuatiliaji na Tathmini (M&E)
Ushiriki wa jinsia	Fomu za usajili	Ukaguzi wa data	Kila mwezi	Afisa Msaidizi wa Mradi

Mbinu za gharama nafuu: Tumia simu za mkononi, kuingia kwenye WhatsApp au kadi za alama za jamii.

7. Uhakiki wa Ubora wa Takwimu/Data

Ili kuhakikisha kuwa takwimu/data ni ya kuaminika na halali:

- Tumia zana sanifu na ufafanuzi.
- Wape mafunzo wakusanyaji takwimu/data kabla ya Kwenda kukusanya takwimu.
- Fanya ukaguzi na uthibitishaji wa takwimu/data.
- Hifadhi fomu zote kwa usalama (kidijitali au kwenye makabrasha).

Kipimo cha Ubora	Kiwango	Hatua ya Kuhakiki Ubora
Usahihi	Data inaonyesha ukweli	Hakiki data kila wiki
Ukamilifu	Sehemu zote za data zimejazwa	Tumia zana za kidijitali zilizo na sehemu zinazohitajika
Muda muafaka	Ripoti zilizowasilishwa kwa wakati	Mikutano ya mapitio ya kila mwezi
Uthabiti	Mbinu za ukusanyaji data zinafanana	Kutoa mafunzo rejea

8. Uchambuzi wa Takwimu/Data na Uandaaji wa Ripoti

Kazi	Chombo/Mbinu	Mzunguko	Anayewajibika
Kusanya data	Excel au Majedwali ya Google	Kila Mwezi	Afisa Ufuatiliaji na Tathmini (M&E)
Changanua mienendo	Grafu, meza za muhtasari	Kila Robo Mwaka	Timu ya Ufuatiliaji na Tathmini (M&E)
Kuandaa ripoti ya maendeleo	Masimulizi + chati za data	Kila Robo Mwaka	Meneja wa Mradi
Shiriki matokeo	Mikutano, WhatsApp, taarifa za jamii	Kila Robo Mwaka	Kiongozi wa Timu

Dokezo:

Tumia picha - grafu, infografiki, na simulizi fupi za mafanikio - kufanya ripoti zivutie.

9. Mafunzo na Mifumo wa Kupata Mrejesho

- Panga mikutano ya tafakari kila robo mwaka.
- Nasa maoni ya jamii kupitia visanduku vya mapendekezo au mahojiano.
- Andika mafunzo uliyojifunza na simulizi za mafanikio.
- Rekebisha mipango ya mradi kulingana na matokeo.

Eneo la Kujifunza	Tulichojifunza	Hatua ya Kuchukua
Ushiriki wa wanawake	Nyakati zinayofaa zaidi huongeza idadi ya watu wanaojitokeza kwenye mikutano	Panga muda muafaka wa mafunzo
Ucheleweshaji wa utoaji wa pembejeo	Uliathiri msimu wa kupanda	Kuboresha mikataba ya wasambazaji

10. Majukumu na Wajibu

Jukumu	Wajibu Muhimu wa Ufuatiliaji na Tathmini (M&E)
Meneja wa Mradi	Anasimamia utekelezaji wa Ufuatiliaji na Tathmini (M&E) na kutoa taarifa
Afisa Ufuatiliaji na Tathmini (M&E)/ Mhusika Mkuu	Anaongoza ukusanyaji wa data, uchambuzi, na kuripoti
Maafisa shamba	Wnakusanya na kuthibitisha data
Wanajamii Wakujitolea	Wanasaidia ukusanyaji wa data na maoni ya walengwa
Washirika / Wafadhili	Wanakagua ripoti na kutoa maoni

11. Maadili ya Kuzingatia

- Pata kibali cha habari kabla ya mahojiano.
- Tunza data zote kwa usiri na usalama.
- Hakikisha ushiriki ni wa hiari.
- Linda makundi yaliyo hatarini (watoto, watu wenye ulemavu, n.k.).

12. Kalenda ya Ufuatiliaji na Usimamizi

Kazi ya Ufuatiliaji na Tathmini (M&E)	Mwezi / Robo	Anayewajibika
Utafiti wa Msingi	Mwezi 1	Afisa Ufuatiliaji na Tathmini (M&E)
Ufuatiliaji wa Kawaida	Kila mwezi	Timu ya uwandani
Mapitio ya muda wa kati	Miezi 6	Meneja wa Mradi
Tathmini ya Mwisho	Miezi 12	Mshauri wa Nje
Warsha ya Kujifunza	Miezi 6	Wafanyakazi Wote

13. Mfumo wa Ripoti

Aina ya Ripoti	Mzunguko	Maudhui Makuu	Mpokeaji
Ripoti ya uwanda wa kila mwezi	Kila mwezi	Kazi, washiriki, changamoto	Meneja wa Mradi
Ripoti ya Maendeleo ya Kila Robo Mwaka	Kila robo mwaka	Matokeo muhimu, matokeo, masomo	Mfadhili / Bodi
Ripoti ya Mwaka	Mwaka	Muhtasari wa matokeo, simulizi za mafanikio	Wadau

14. Bajeti ya Usimamizi na Ufuatiliaji (M&E)

Kipengee	Gharama Iliyokadiriwa (USD)	Maoni
Uchunguzi wa msingi na wa mwisho		
Zana za kukusanya data		
Mafunzo kwa wafanyakazi wa shamba		
Uchambuzi na kuripoti data		
Ushauri wa tathmini		

Dokezo:

Tenga angalau 5–10% ya jumla ya bajeti yako ya mradi kwa kazi za Ufuatiliaji na Tathmini (M&E).

FOMU YA UFUATILIAJI NA USIMAMIZI

KIOLEZO CHA 1: RIPOTI YA UFUATILIAJI WA ROBO MWAKA

Kusudi: Kagua maendeleo ya mradi na ubora wa data kila baada ya miezi mitatu

Shirika: _____

Jina la Mradi: _____

Kipindi cha Ripoti: Robo ☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 Mwaka: 20____

Report Date: //20____

Prepared By: _____

SEHEMU A: Muhtasari ya Walengwa

Kundi	Shabaha(Kwa Robo ya)	Mfiko Halisi	% ya Shabaha

Walengwa wapya waliosajiriwa robo hii: _____

Jumla tangu kuanza mradi: _____

SEHEMU B: Maendeleo ya Kazi/Shughuli

Kazi zilizopangwa	Hali	% Ukamilisho	Changamoto/Masuala	Shabaha la Lengo

SEHEMU C: Viashiria vya Pato (Idadi)

Kiashiria	Shabaha (Robo)	Iliyofikiwa	Tofauti	Mpangilio wa Lengo (SDG)	Chanzo cha Data

SEHEMU D: SEHEMU D: Uchunguzi wa Matokeo (Ubora)

Ni mabadiliko gani unayochunguza katika jamii?

Matokeo mazuri ambayo haukutarajia (vitu vizuri ambayo haukutarajia):

SEHEMU G: Bajeti ya Ufuatiliaji na Gharama (M&E)

Kazi za Ufuatiliaji na Tathmini	Bajeti Iliyotengwa	Kiasi kilichotumika Robo Hii	Salio

SEHEMU H: Mipango ya Robo Inayofuata**Kazi Kuu Zilizopangwa:**

1. _____
2. _____
3. _____

Vipaumbele za Ukusanyaji Takwimu/Data:

Marekebisho yanayohitajika kulingana na matokeo ya robo mwaka huu:

Imeripotiwa Na: _____ **Tarehe:** //20____**Imepitiwa Na** (Ikitumika): _____**Tarehe:** //20____

KIOLEZO CHA 2: FOMU YA TATHMINI YA MWAKA YA MRADI

Kusudi: Mapitio ya kina ya kila mwaka ya mafanikio ya mradi dhidi ya malengo ya Malengo ya Maendeleo Endelevu (SDGs)

Shirika: _____

Jina la Mradi: _____

Mwaka wa Mradi: Mwaka ☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ Mengineyo: ____

Kipindi cha Tathmini: Kutoka //20____ hadi //20____

Tarehe ya Tathmini: //20____

Wafanya Tathmini: _____

SEHEMU 1: Muhtasari wa Kiutendaji

Muhtasari wa Mradi (sentensi 2-3):

Mafanikio Muhimu:

Changamoto Kuu:

Tathmini ya Jumla:

- ☐ Matarajio yaliyozidi
- ☐ Matarajio yaliyopatikana
- ☐ Matarajio yaliyopatikana nusu
- ☐ Haikukidhi Matarajio

SEHEMU YA 2: Mafanikio ya Shabaha ya Malengo ya Maendeleo Endelevu (SDGs)

Kwa kila shabaha mradi wako ulikazikia, tathmini mafanikio:

Shabaha _____:

Kiashiria	Msingi	Shabaha	Mafanikio Halisi	% Mafanikio	Makadirio

Kiwango cha Makadirio:

- ★ Hafifu (0-40%),
- ★★ Chini ya Matarajio (41-60%),
- ★★★ Inaridhisha (61-80%),
- ★★★★ Nzuri (81-95%),
- ★★★★★ Bora (96-100%+)

Maelezo (Kwa nini shabaha hii ilifikiwa au haikufikiwa?):

Ushahidi/Vyanzo vya data:

- ☐ Ripoti za ufuatiliaji
- ☐ Tafiti
- ☐ Rekodi za walengwa
- ☐ Data za watu wengine
- ☐ Picha/video
- ☐ Uchunguzi kifani
- ☐ Maoni ya jamii
- ☐ Mengineyo: _____

(Rudia kwa kila Shabaha la Lengo)

Kiambatisho cha 15: Kiolezo cha Uchambuzi wa Data katika Ngazi ya Jamii

Ukurasa wa Jalada

- **Kichwa:** Kiolezo cha Uchambuzi wa Data ya Grassroots
- **Mradi / Shirika:** [Ingiza Jina]
- **Tarehe:** [Ingiza Tarehe]
- **Imetayarishwa na:** [Ingiza Jina / Shirika]

Jedwali ya Yaliyomo

1. Jedwali la Muhtasari wa Data – Namba/Idadi
2. Matokeo Muhimu kutoka kwa Data za Ubora/Maelezo
3. Chati na Grafu
4. Ufafanuzi na Maoni ya Jamii
5. Mapendekezo

1. Jedwali ya Muhtasari wa Takwimu/Data – Idadi

Jedwali la Muhtasari wa Data – Namba/Idadi

Kichwa: [Jina la Mradi] – Muhtasari wa Data Namba/Idadi

Chanzo cha Data: [Utafiti / Uchunguzi / Rekodi za Mahudhurio]

Kipindi cha Kuripoti: [Ingiza]

Kiashiria	Kipimo	Msingi	Data Zilizokusanywa	% Mabadiliko / Mafanikio	Maelezo / Uchunguzi
Upatikanaji wa maji safi kwa kaya	% ya kawa	45%	65%	+20%	Uboreshaji baada ya ukarabati wa kisima
Watoto wanaohudhuria shule	% ya watoto waliojiandikisha	70%	85%	+15%	Mahudhurio ya hafifu katika msimu wa mvua
Wanawake wanaohudhuria mikutano	% ya washiriki	30%	45%	+15%	Kuhimizwa na mwanamke muwezeshaji
Kaya zinazoosha mikono	% ya kawa	50%	72%	+22%	Vipindi vya uhamasishaji vyenye tija

2. Matokeo Muhimu – Takwimu/Data Bora

Kichwa: [Jina la Mradi] - Maarifa ya Ubora

Chanzo cha Data: [FGD / KII / PRA]

Mandhari / Mada	Uchunguzi/Nukuu	Athari / Vidokezo
Mazoea ya usafi	"Tunanawa mikono tu kabla ya milo, sio baada ya kutumia choo"	Unahitaji ufahamu zaidi juu ya unawaji mikono kwa kina
Changamoto za kipato	"Bei za soko hazitabiriki, kwa hivyo kuuza mazao ni ngumu."	Chunguza usaidizi wa soko la ndani au mafunzo
Elimu	"Wazazi hutanguliza kazi kuliko kuhudhuria shule."	Himiza programu za shule zinazobadilika
Ushiriki wa jamii	"Wanawake mara nyingi husubiri wanaume wafanye maamuzi."	Imarisha mipango ya uongozi wa wanawake

3. Chati na Grafu (Si Lazima)

Kichwa: [Jina la Mradi] - Taswira ya Takwimu/Data

Kiashiria	Aina ya Grafu Iliyopendekezwa	Maelezo / Vidokezo
Upatikanaji wa maji safi kwa kaya	Chati ya pai	Onyesha % ya kaya zenye na zisizo na maji safi
Watoto wanaohudhuria shule	Chati ya bar	Linganisha mahudhurio kwa kijiji au jinsia
Ushiriki wa wanawake	Chati ya safu wima	Fuatilia mabadiliko kwa wakati (msingi dhidi ya sasa)
Mazoea ya usafi	Chati ya mstari	Fuatilia mwenendo wa vipindi vya kuripoti

Dokezo:

Tumia Excel, Majedwali ya Google, au zana za mtandaoni kama vile Canva / Google Data Studio kutengeneza picha, kisha ubandike kwenye Word.

4. Ufafanuzi na Maoni ya Jamii

Kichwa: [Jina la Mradi] - Ufafanuzi wa Data Shirikishi

Kutafuta / Kiashiria	Maoni ya Jamii	Vitendo Vilivyopendekezwa na Jamii
Upatikanaji wa maji safi umeboreshwa	Watu wanafurahia kisima kipyaa	Panga mafunzo ya matengenezo ya kisima na wenyeji
Mahudhurio ya shule yaliongezeka	Wazazi bado wana wasiwasi juu ya msimu wa mvua	Wasilisha msaada wa shule wakati wa mvua
Ushiriki wa wanawake katika mikutano	Wanawake wanahisi kujiamini zaidi	Panua wigo wa mada za mikutano igusie maswala ya kipato

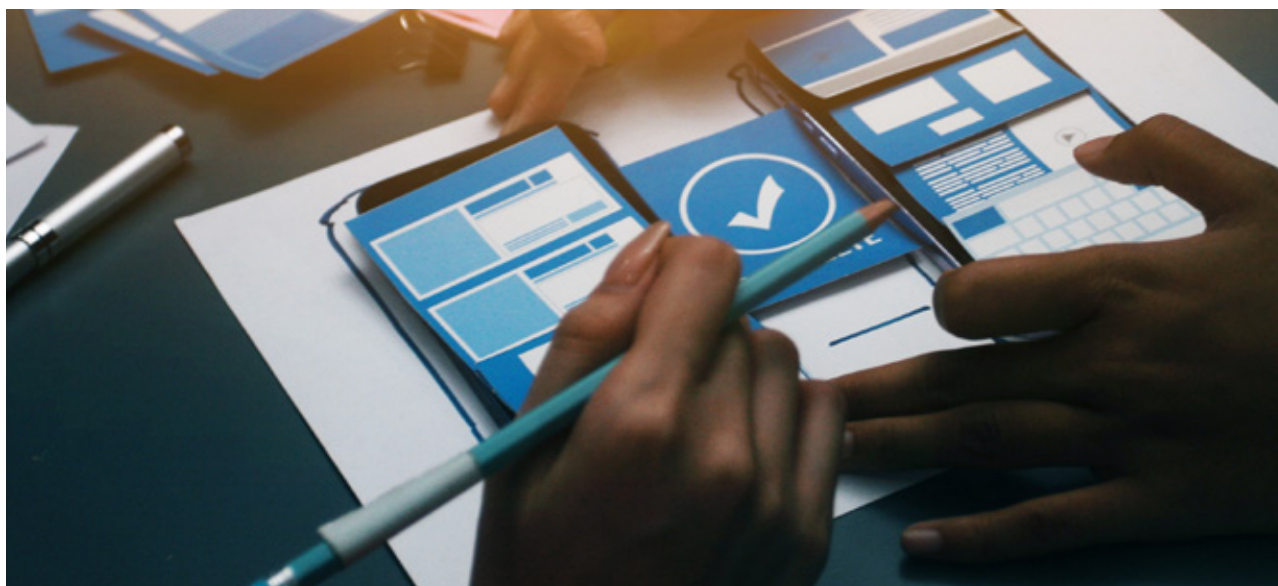
5. Mapendekezo

Eneo	Pendekezo	Anayewajibika	Rekodi ya matukio
Usafi	Fanya maonyesho ya kila mwezi ya unawaji mikono	Afisa Afya	Inaendelea
Elimu	Tekeleza programu za msaada wa ziada baada ya shule	Walimu / Wafanyakazi wa Mradi	Muhula ujao
Kipato	Kutoa uunganishaji wa soko kwa wakulima	Mratibu wa Mradi	Miezi 6 ijayo
Ushiriki wa wanawake	Mafunzo ya uongozi na maamuzi	Afisa Mahusiano wa Jamii	Robo ijayo

Vidokezo vya Kutumia Kiolezo:

1. Majedwali ya upimaji yawe **mafupi** na **yazingatie** viashiria muhimu.
2. Tunza taarifa ya ubora wa hati **neni kwa neno inapowezekana**.
3. Tumia **rangi** kwenye jedwali (kwa mfano, rangi ya samawati kwenye safu juu).
4. Jumuisha chati na taswira ili **kuwasilisha mienendo kwa uwazi**.
5. Shiriki matokeo na jamii kwa **uthibitisho na maoni**.

Kiambatisho cha 16: Zana ya Kuripoti Mradi wa Jamii

Ukurasa wa Jalada

- **Kichwa:** Zana ya Kuripoti Mradi wa Jamii
- **Mradi / Shirika:** Mpango wa Afya na Maisha ya Jamii
- **Tarehe:** Oktoba 2026
- **Imetayarishwa na:** [Jina / Shirika]

Jedwali la Yaliyomo

1. Ripoti ya Kazi ya Kila Wiki / Kila Mwezi
2. Ripoti ya Maoni ya Jamii / Masuala
3. Ripoti ya Kazi ya Nje/Uangalizi
4. Ripoti ya Matokeo ya Mradi / Maendeleo

1. Ripoti ya Kazi kila Wiki/ Mwezi

Kichwa: Afya ya Jamii na Kazi za Kiuchumi – Ripoti ya Kazi kila Mwezi

Kipindi cha Taarifa ya Kazi ya Kila Mwezi: 01 Oktoba 2026 - 31 Oktoba 2026

Imewasilishwa na: Afisa Shamba, Kijiji A.

Tarehe	Kazi / Kazi	Mahali	Washiriki	Matokeo	Changamoto	Hatua zinazofuata/ Ufuatiliaji
05/10/26	Kipindi cha Mafunzo ya Afya	Kijiji A	25 (15Ke/10Me)	Uelewa juu ya mazoea ya usafi ulioboreshwa	Mahudhurio madogo kwa vijana	Panga vipindi vya vijana
12/10/26	Kikao cha Ushirika wa Wanawake	Kijiji B	20 Wanawake	Ilijadiliwa kuhusu fursa ya mikopo midogo	Ukosefu wa fedha	Unganisha na benki za Jamii
20/10/26	Usafi wa Jamii	Kijiji A	30 (mchanganyiko)	kilo 150 za taka	Hali ya hewa ya mvua ilichelewesha kazi	Panga ratiba upya kwa zoezi lingine la usafi

Vidokezo vya Uumbizaji:

- Weka kivuli kwenye safu ya juu na rangi ya samawati isiyokolea.
- Tumia rangi za safu mlalo zinazopishana (kijivu hafifu/nyeupe) ili kusomeka.
- Andika matokeo muhimu kwa herufi nzito..

2. Ripoti ya Maoni/Maswala ya Jamii

Kichwa: Afya ya Jamii na Kazi za Kiuchumi - Ripoti ya Maoni

Tarehe: 28 Oktoba 2026

Imeripotiwa na: Afisa Mahusiano wa Jamii, Kijiji B

Maoni / Suala	Chanzo / Mtoa Taarifa	Mahali	Umuhimu	Hatua Iliyochukuliwa / Pangwa	Mhusika	Maelezo
Sehemu ya maji imekatika	Mzee wa Kijiji	Kijiji B	Juu	Ukarabati umepangwa na halmashauri	Afisa Shamba	Haraka – inaathiri kaya 50
Vijana wameomba mafunzo ya ufundi	Kikundi cha Vijana	Kijiji A	Kati	Panga mafunzo ya ujuzi	Mratibu wa Mradi	Shirikiana na mkufunzi mwenyeji
Maombi ya ufahamu wa usafi	Kikundi cha wanawake	Kijiji C	Chini	Panga vipindi vya uelewa mwezi ujao	Afisa Afya	Uganisha na kampeni ya usafi

Vidokezo vya Uumbizaji:

- Tumia kijani kibichi kwa safu ya juu.
- Angazia masuala yaliyopewa kipaumbele katika fonti isiyokolea au nyekundu isiyokolea.

3. Ripoti ya Ziara ya Kikazi na Uchunguzi

Kichwa: Afya ya Jamii na Kazi za Kiuchumi – Ripoti ya Ziara

Tarehe: 25 Oktoba 2026

Imetembelewa Na: Meneja Mradi

Mahali / Jamii: A

Okubonwe ngamehlo/ Izinkinga	Incazelo	Ubufakazi/ Izithombe	Isinyathelo esizothathwa	Obheke Ukwenziwa	Usuku Lokulandelela
Mahitaji ya vifaa vya Huduma ya Afya	Ukosefu wa glavu na dawa ya usafi	Picha #001	Nunua bidhaa/ vifaa	Afisa Afya	30/10/26
Ushiriki wa vijana ni mdogo	Vijana 5 pekee walihudhuria kikao cha usafi	Orodha ya Mahudhuro	Kufanya uhamasishaji unaolenga vijana	Afisa Mahusiano wa Jamii	05/11/26
Banda la soko kwa ajili ya Ushirika wa wanawake	Banda halijatumika ipasavyo kwa sababu matumizi hafifu	Picha #002	Kuzindua kampeni ya matangazo kwenye jamii	Mratibu wa Mradi	10/11/26

Vidokezo za Uumbizaji:

- Safu ya juu iliyotiwa kivuli zambarau isiyokolea.
- Andika Mafanikio kwa herufi nzito.
- Weka maandishi kwa ufupi.

4. Matokeo ya Mradi / Ripoti ya Maendeleo

Ripoti ya Matokeo ya Mradi / Maendeleo

Kichwa: Afya ya Jamii na Kazi za Kiuchumi - Ripoti ya Maendeleo ya Kila Mwezi

Kipindi cha Kuripoti: Oktoba 2026

Imetayarishwa na: Meneja wa Mradi

Lengo	Kazi Zilizopangwa	Mafanikio / Matokeo	Changamoto/ Masomo Yaliyopatikana	Hatua Zifuatazo / Mapendekezo
Kuongeza ufahamu/ uelewa juu ya usafi	Vikao vya afya, mabango, maandamano	Vikao 3 vilifanyika, washiriki 75 walihudhuria	Mahudhurio ya vijana ni hafifu; inahitaji mbinu elekezi	Kupanga vikao vinavyolenga vijana mwezi ujao
Kusaidia uwezeshaji wa wanawake kiuchumi	Mikutano ya ushirika, mafunzo	Mikutano 2 ilifanyika; Wanawake 20 walipokea ujumbe	Ukosefu wa mikopo midogo	kuwaunganisha na huduma ya mikopo midogo
Kuboresha usafi wa jamii	Kampeni ya usafi	Kampeni 1 imekamiliwa; 150kg za taka zilikusanywa	Kuchelewa kwa hali ya hewa	Kupanga usafi wa mara kwa mara kila mwezi

Vidokezo za Umbizaji:

- Safu ya juu iliyotiwa kivuli zambarau isiyokolea.
- Andika Mafanikio kwa herufi nzito.
- Weka maandishi kwa ufupi.

Vipengele vilivyo tayari katika programu ya Kuandika (Word)

- Kichwa cha 1: Sehemu kuu (1–4)
- Kichwa cha 2: Vifungu vidogo na mada
- Majedwali yaliyo na alama za rangi ili kuweza kusomeka
- Mikato ya Ukurasa kati ya sehemu kwa ajili ya uchapishaji
- Hiari: weka nembo au ikoni kwenye ukurasa wa jalada au vichwa vya sehemu
- Ongeza Jedwali la Yaliyomo baada ya vichwa vya habari

Picha / Viambatisho

Ambatanisha picha, orodha za mahudhurio, nyenzo za mafunzo, au ushuhuda unaosapoti ripoti yako.

Sanduku ya Muhtasari kwa ajili ya Wafadhili na Wadau

Eneo	Maelezo
Mafanikio Muhimu	
Changamoto Muhimu	
Kujifunza Muhimu	
Hatua Inayofuata / Mpango	
Angazia Maelezo Mchango kwa Malengo ya Maendeleo Endelevu (SDGs)	

UTAFITI KIFANI KUSINI MWA AFRIKA

UTAFITI KIFANI 1: Bustani za Jamii - Malawi

Taasisi:

Ushirika wa akina Mama

Mahali:

Wilaya ya Chikwawa, Malawi Kusini

Malengo ya Maendeleo Endelevu (SDGs) zilizoshughulikiwa: Lengo la 1 (Kutokomeza Umaskini), Lengo la 2 (Kukomesha Njaa), Lengo la 5 (Usawa wa Jinsia)

Muktadha: Chikwawa ni mojawapo ya wilaya yenye uhaba wa chakula nchini Malawi, inayokabiliwa na ukame wa mara kwa mara. Wanawake katika eneo hili walikuwa na fursa chache za kipato na kaya zilipata njaa wakati wa msimu wa ukame.

Afua: Ushirika ulianzisha bustani 5 za jamii za umwagiliaji kwa njia ya matone, kutoa mafunzo kwa wanawake 120 katika kilimo kinachozingatia hali ya hewa, lishe na uwekaji wa akiba.

Mbinu ya ukusanyaji wa Takwimu:

- Ufuatiliaji wa kila mwezi wa mavuno na mauzo
- Tafiti za usalama wa chakula wa kaya (robo mwaka)
- Rekodi za mapato kwa kila mwanachama
- Picha na kuhusu mabadiliko

Matokeo Baada ya Miezi 18

120

Wanawake walipata mafunzo (Kiashiria cha SDG 4.4)

87%

Kaya zilitoka katika uhaba wa chakula na kuwa na usalama wa chakula (SDG 2.1)

\$15-\$45

wastani wa mapato ya kila mwezi uliongezeka kutoka dola \$15 hadi dola \$45 kwa kila mwanamke (SDG 1.4)

100%

Wanawake waliripoti kuongezeka kwa uwezo wao wa kufanya maamuzi katika kaya zao (SDG 5.5)

Matokeo:

Matokeo yaliyorekodiwa yalichapishwa katika Jarida la Mapitio ya Hiari ya Kitaifa ya Malawi na kupelekea Wizara ya Kilimo kutekeleza modeli hiyo hadi wilaya 15 zaidi.

Somo:

"Ukusanyaji rahisi wa takwimu—takwimu za mavuno na mauzo kila mwezi— ulionyesha matokeo ya wazi. Serikali iliona kwa sababu tulikuwa na takwimu zilizothibitisha kile kinachofanya kazi."

- Grace Phiri, Kiongozi wa Ushirika.

UTAFITI KIFANI 2: Wafanyakazi wa Afya Vijijini - Msumbiji

Taasisi:

Associação de Saúde Comunitária (ASCOM)

Mahali:

Mkoa wa Nampula, Msumbuji Kaskazini

Malengo ya Maendeleo Endelevu (SDGs) zilizoshughulikiwa: Lengo 3 (Afya Njema na Ustawi), Lengo 5 (Usawa wa Jinsia)

Muktadha: Jamii za vijijini huko Nampula wana uhaba wa vituo vya huduma ya afya, viwango vya vifo vya uzazi upo juu ya kiwango cha wastani kitaifa. Wanawake wengi hujifungulia nyumbani bila kupata huduma ya kitaaluma.

Afua: ASCOM ilitoa mafunzo kwa wahudumu wa afya 40 (CHWs) kutoa huduma kwa akina mama wajawazito, kujifungua salama, na uangalizi baada ya kujifungua katika vijiji 20 vilivyo mbali na huduma za afya.

Mbinu ya ukusanyaji wa Takwimu:

- Rejesta ya kufuatilia ujauzito
- Rekodi za mahudhurio ya kuzaliwa
- Nyaraka za rufaa
- Ripoti za kila mwezi kwa ofisi ya afya ya wilaya
- Tafiti za kila robo za afya ya jamii

Matokeo baada ya Miaka 2:

680

akina mama wajawazito waliandikishwa na kufuatiliwa (Lengo 3.1 kiashiria)

92%

walipata huduma angalau mara 4 kabla ya kujifungua (Lengo 3.1.2)

78%

walijifungua kupitia wahudumu wenye utaalum (zaidi ya 23%)

0

vifo katika jamii zanzohudumiwa na mradi

550

wanawake waliopata ushauri juu ya uzazi (Lengo 3.7)

Matokeo:

Takwimu hii za ASCOM iliunganishwa katika mfumo wa taarifa za afya wa mkoa. Mkoa ulitumia mfano wao kuandaa mtaala wa mafunzo wa wahudumu wa afya (CHW) unaotumika sasa nchini kote.

Somo:

"Tuliweka rejista rahisi—kalamu na karatasi tu—lakini tuliripoti mara kwa mara kila mwezi. Uthabiti huo ulifanya mamlaka za afya ziamini takwimu/data zetu na kufuata njia yetu." - Dk. João Macamo, Mkurugenzi wa ASCOM

UTAFITI KIFANI 3: Mafunzo ya Ujuzi kwa Vijana - Afrika Kusini

Taasisi:

Mradi wa Kuwawezesha Vijana wa Khayelitsha (KYEP)

Mahali:

Mji wa Khayelitsha, Cape Town, Afrika ya Kusini

Malengo ya Maendeleo Endelevu (SDGs) zilizoshughulikiwa: Lengo 4 (Elimu Bora), Lengo 8 (Kazi zenye Staha na Ukuzaji Uchumi), Lengo 10 (Kupunguza Tofauti)

Muktadha: Ukosefu wa ajira kwa vijana huko Khayelitsha asilimia 60%. Vijana wengi huacha shule bila kuwa na ujuzi au kazi, jambo linalochangia changamoto za kijamii.

Afua: KYEP hutoa mafunzo ya ufundi ya miezi 6 kwenye fani za useremala, ufundi bomba, umeme, na ujuzi wa kompyuta, pamoja na kuwasaidia vijana kupata kazi.

Mbinu za Kukusanya Takwimu:

- Usajili wa washiriki na tathmini ya kabla ya mafunzo
- Majaribio ya ujuzi wa kazi mwanzoni mwa programu, katikati na mwisho
- Ufuatiliaji wa mahudhurio
- Ufuatiliaji wa ajira baada ya mafunzo (miezi 3, 6, na 12)
- Fomu za maoni ya mwajiri
- Tafiti za mapato ya washiriki

Matokeo baada ya Miaka 3:

340

vijana waliopewa mafunzo (asilimia 68% wanawake, kama kusudi la lengo)

87%

Kiwango cha & kumaliza mafunzo (Lengo 4.4)

64%

asilimia ya vijana walioajiriwa au wamejiijiri (lengo 8.8)

R3,200

Wastani wa kipato kwa mwezi kwa wale walioajiriwa (Lengo 8.5.2)

28

Idadi ya vijana walionzisha biashira

Matokeo:

Jiji la Cape Town lilitumia takwimu/data ya matokeo ya ajira ya KYEP kutengeneza upya mpango wake wa ajira kwa vijana. KYEP sasa inapokea ufadhili wa manispaa na imepanua kazi zake hadi miji miwili ya ziada.

Somo:

"Kufuatilia matokeo ya ajira—siyo tu kukamilika kwa mafunzo—kulifanya mabadiliko. Wafadhili na serikali wanataka kujua: je, vijana walipata kazi kweli? Tunaweza kuthibitisha kwamba waliopata kazi"- Thandi Ngwenya, Mratibu wa KYEP

UTAFITI WA KIFANI 4: Upatikanaji wa Maji- Zimbabwe

Taasisi:

Masvingo Rural Water Trust

Mahali:

Mkoa wa Masvingo, Zimbabwe

Malengo ya Maendeleo Endelevu (SDGs) zilizoshughulikiwa: SDG 6 (Maji Salama na Usafi), Lengo 3 (Afya Njema na Ustawi), Lengo 4 (Elimu Bora)

Muktadha: Vijiji 42 vilitegemea visima visivyo salama na maji ya mito, na kusababisha magonjwa ya mara kwa mara yatokanayo na maji machafu. Wanawake na wasichana walitumia masaa 3-4 kila siku kuchota maji, na hivyo kupunguza mahudhurio yao shuleni.

Afua: Trust ilikarabati visima 18 na kujenga vingine 5 vipya, kutoa mafunzo kwa kamati za vituo vya maji kwa ajili ya matengenezo.

Mbinu za Kukusanya Takwimu:

- Utafiti wa msingi wa upatikanaji wa maji
- Upimaji wa ubora wa maji (kila mwezi)
- Ufuatiliaji wa sehemu za maji zinazofanya kazi
- Rekodi za mahudhurio shuleni (haswa wasichana)
- Takwimu za kliniki za afya kuhusu magonjwa ya kuharisha
- Tafiti za kaya juu ya matumizi ya muda

Matokeo Baada ya Mwaka 1:**8,400**

Watu waliopata maji salama (Lengo 6.1.1)

20 DAKIKA

wastani wa muda wa kuteka maji ulipungua kutoka masaa 3.5 hadi dakika 20

asilimia 23%

Mahudhurio ya wasichana mashuleni uliongezeka asilimia 23% (Lengo 4.1)

68%

Kesi za magoniwa ya kuhara ilipungua kwa 68% (Lengo 3.3)

23

Wanawake waliofundishwa kama mafundi pampu Lengo (SDG 5.5, 6.b)

Matokeo ya Takwimu:

Wizara ya Serikali za Mitaa Zimbabwe ilinukuu mradi huu katika ripoti yao ya Lengo la 6. Mfumo wa kamati za vituo vya maji uliingizwa katika sera ya taifa ya maji vijijini.

Somo:

"Tulipima zaidi ya maji mahudhurio shuleni, takwimu za afya, na muda wa wanawake. Hii ilionyesha jinsi upatikanaji wa maji huleta athari kubwa. Takwimu hizi za kina zilivuta usikivu wa serikali. - Farai Mpofu, Trust Manager.

UTAFITI KIFANI 5: Kukabiliana na Hali ya Hewa - Zambia

Taasisi:

Muungano wa Wakulima Wadogo,
Mkoa wa Kusini

Mahali:

Wilaya za Chomana Pemba,
Zambia Kusini

Malengo ya Maendeleo Endelevu (SDGs) zilizoshugulikiwa: Lengo 13 (Kuchukua hatua dhidi ya Mabadiliko ya Tabia Nchi), Lengo 2 (Kukomesha Njaa), Lengo 1 (Kutokomeza Umaskini)

Muktadha: Mvua zisizotarajiwa na kuongezeka kwa ukame kuliharibu kilimo cha jadi cha mahindi, na kuwaacha wakulima wadogo 2,500 wakiwa na uhaba wa chakula na kuwa maskini.

Afua: Muungano ulikuza kilimo cha hifadhi, mazao yanayostahimili ukame (kunde, mtama), na bima iliyoorodheshwa ya hali ya hewa, wakitoa mafunzo kwa vikundi vya wakulima kuhusu mbinu za kukabiliana na hali ya hewa.

Mbinu ya Kukusanya Takwimu

- Usajili wa wakulima na takwimu za msingi za uzalishaji
- Rekodi za tarehe za mvua na upandaji
- Data ya mavuno ya msimu kulingana na aina ya mazao
- Ufuatiliaji wa kiwango cha kuasili (taratibu za uhifadhi)
- Tafiti za mapato na usalama wa chakula (mwaka)
- Nyaraka za picha za shughuli za shamba

Matokeo Baada ya Miaka 3:

2,500

walipatiwa mafunzo ya kilimo kinachozingatia hali ya hewa (Lengo 13.3.1)

78%

walitumia angalau mbinu 3 za uhifadhi (Lengo 13.2)

35%

Wastani wa mavuno ya mahindi uliongezeka kwa 35% licha ya mvua kuwa chini ya wastani

42%

Alama za kupata milo tofauti ziliboreshwa kwa 42% (Lengo 2.1)

28%

Mapato ya kaya yaliongezeka kwa wastani wa 28% (Lengo 1.4)

640

Wakulima 640 walipata bima ya hali ya hewa

Athari/Matokeo:

Takwimu za kina za kuasili na mavuno ya Muungano wa Wakulima iliripotiwa katika Mpango wa taifa wa Zambia. Wizara ya Kilimo sasa inaendeleza mtindo wa Muungano wa Wakulima kama mkakati wa kitaifa wa kuhimili tabianchi.

Somo:

"Kurekodi mvua, tarehe za kupanda, na mavuno- takwimu/data iliyoonekana kuwa rahisi-ilithibitisha kwamba mbinu za kukabiliana na hali ya hewa hufanya kazi hata katika ukame. Data zetu zilisaidia kubadilisha sera ya taifa ya kilimo." - Moses Simuunza, Mwenyekiti wa Muungano

Kiambatisho cha 17: Mwongozo wa Haraka wa Kuandika Mapendekezo ya Miradi ya Ushindi

1. Elewa Fursa zenye Ufadhili

Kabla ya kuandika chochote, soma kwa uangalifu wito wa mapendekezo.

Angalia mambo haya 5 muhimu:

1. **Kustahiki:** Je, vikundi vya jamii vinaruhusiwa kutuma maombi?
2. **Mahali:** Je, wilaya au eneo lako linahudumiwa?
3. **Ukubwa wa ufadhili:** Je, mradi wako upo ndani ya uwezo wa bajeti?
4. **Mandhari ya kipaumbele:** Je, wazo lako linalingana na lengo la wafadhili (k.m. vijana, wanawake, hali ya hewa, afya)?
5. **Tarehe ya mwisho na umbizo:** Ni lini na jinsi gani ni lazima uwasilishe?

Dokezo:

Chapisha au uangazie mahitaji muhimu - kukosa kipengele kimoja kunaweza kukatiza ombi lako.

2. Anza na Tatizo lililo Wazi na Kweli

Pendekezo lenye nguvu huanza na taarifa ya tatizo iliyo wazi, yenye msingi wa ushahidi.

Jiulize:

- Ni nini kinachoendelea katika jamii yetu?
- Nani anaathirika na jinsi gani?
- Ni ushahidi gani au simulizi zipi zinaonyesha tatizo ni la kweli?

Mfano:

Katika Kijiji cha Kanyera, asilimia 60 ya wakulima wanawake wana uwezo mdogo wa kupata mbegu bora na huduma za ugani, hivyo basi kupunguza mavuno na mapato yao.

Dokezo:

Tumia ukweli rahisi kutoka kwa rekodi zako mwenyewe, viongozi wa eneo au tafiti za hivi karibuni.

3. Bainisha Malengo na Madhumuni Yako

Malengo = Mabadiliko makubwa unayotaka kuona.

Madhumuni = Hatua maalum, zinazoweza kupimika ili kuifikia.

Mfano:

Lengo: Kuboresha usalama wa chakula miongoni mwa wakulima wanawake katika Kanyera.

Dhumuni la 1: Kutoa mafunzo kwa wakulima wanawake 40 kuhusu mbinu za UCHUNGUZI KIFANI za kilimo ifikapo Juni 2026.

Dhumuni la 2: Kusaidia vikundi 3 vya wakulima kuanzisha viwanja vya maonyesho ifikapo Agosti 2026.

Dokezo:

Fanya malengo kuwa (SMART) – Mahususi, Yanayoweza Kupimika, Yanayoweza Kufanikiwa, Yanayofaa, Yanayoendana na Wakati.

4. Panga Kazi zako na kuweka Ratibs

Orodhesha kile utafanya ili kufikia kila lengo.

Shughuli	Muda	Mwajibikaji
Kuendesha mafunzo kwa wakulima wana-wake 40	Machi 2026	Afisa Mradi
Anzisha viwanja 3 vya onyesho	Mei 2026	Mkulima Kiongozi
Fuatilia na utathmini maendeleo	Agosti 2026	Timu ya Ufuatiliaji na Tathmini (M & E)

Dokezo:

Uonisha kila kazi moja kwa moja na mojawapo ya malengo yako.

5. Andaa Bajeti Rahisi na yenye Uhalisia

Kila gharama inapaswa kuunganishwa na shughuli. Kuwa mwaminifu na muwazi

Kipengee	Kiasi	Gharama ya Kitengo (USD)	Jumla (USD)
Nyenzo za mafunzo	40 seti	10	400
Ada za mkufunzi	siku 3	100	300
Mbegu na zana, viwanja vya onyesho	Viwanja 3	150	450

Mfano:

Jumla ya Bajeti: \$1,150

Dokezo:

Jumuisha gharama muhimu tu. Epuka bei zilizopanda.

6. Onyesha Jinsi utakavyopima Mafanikio

Wafadhili wanataka kuona jinsi utakavyofuatilia matokeo.

Lengo	Kiashiria	Chanzo cha Data	Mzunguko
Kutoa mafunzo kwa wakulima wanawake 40	# ya wakulima waliopewa mafunzo	Karatasi za mahudhurio	Kila mwezi
Anzisha viwanja 3 vya onyesho	# ya viwanja vya onyesho vinavyofanya kazi	Ripoti ya kutembelea shamba	Kila robo

Dokezo:

Weka vashiria vyako vichache, rahisi na inayopimika kwa urahisi.

7. Panga kwa Uendelevu

Elezea jinsi matokeo yataendelea baada ya ufadhili kuisha:

- Umiliki wa eneo (wafunze wakufunzi wa jamii)
- Matumizi ya mifumo iliyopo (k.m., kamati za vijiji)
- Ushirikiano na serikali za mitaa au sekta binafsi
- Michango midogo ya jamii (k.m., vikundi vya kuweka akiba)

Mfano:

Wakulima wataendeleza mashamba ya maonyesho kwa kutumia michango yao ya vikundi vya akiba na usaidizi kutoka kwa ofisi ya kilimo.

8. Boresha/Imarisha vizuri Maombi ya Maandiko ya Mradi

Kabla ya kuwasilisha, hakikisha kujumuisha:

- Pendekezo lililokamilishwa katika muundo unaohitajika
- Bajeti (katika kiolezo cha wafadhili ikiwa imetolewa)
- Wasifu wa shirika au cheti cha usajili
- Barua za usaidizi au mapendekezo (ikiwa zinapatikana)

Dokezo:

Hifadhi nakala za faili zote zilizowasilishwa na barua.

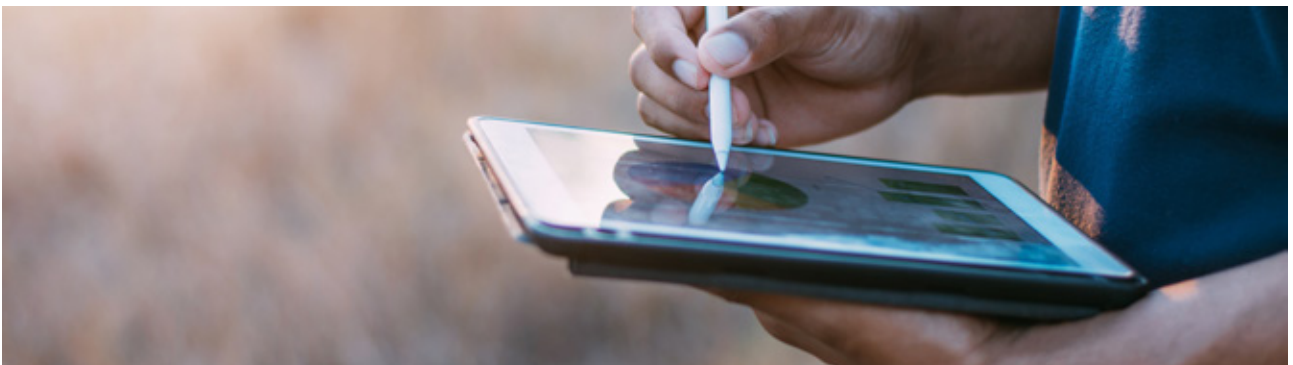

9. Baada ya Kuwasilisha

Thibitisha kuwa ombi lako limepokelewa.

Kuwa na subira wakati wa ukaguzi.

Iwapo haitafulu, uliza maoni kwa heshima - yataimarisha pendekezo lako linalofuata.

10. Vidokezo vya Mwisho vya Dhahabu

- ✓ Weka pendekezo lako wazi, fupi, na lielekezwe
- ✓ Tumia mifano halisi kutoka kwa jamii yako
- ✓ Sisitiza athari, uwajibikaji, na ushirikishwaji
- ✓ Fuata maagizo ya wafadhili kila wakati
- ✓ Kuwa mwaminifu - wafadhili wanathamini uwazi zaidi kuliko ukamilifu.

Kiambatisho: Zana Ndogo Unazoweza Kutumia

1. Kiolezo cha Muhtasari wa Pendekezo (ukurasa 1)
2. Jedwali Rahisi la Bajeti
3. Mpango wa Ufuatiliaji na Tathmini
4. Barua ya Kiolezo cha Usaidizi
5. Orodha Kabla ya Kuwasilisha

Kiambatisho cha 18: Kutengeneza Bajeti ya Ruzuku: Mwongozo wa Hatua kwa Hatua

1. Elewa Madhumuni ya Bajeti ya Ruzuku

Bajeti ya ruzuku ni mpango wa kina wa kifedha unaoonyesha jinsi utakavyotumia pesa zilizoombwa kutoka kwa wafadhili:

- Huonyesha ni kiasi gani mradi utagharimu.
- Inaonyesha kuwa shirika linaweza kusimamia fedha kwa kuwajibika.
- Huhusisha matumizi kwa shughuli na matokeo mahususi ya mradi.

2. Viengele Muhimu vya Bajeti ya Ruzuku

Kipengele cha Bajeti	Maelezo	Mifano
Gharama za Wafanyakazi	Mishahara au ruzuku kwa watu wanaotekeleza moja kwa moja mradi huo	Mratibu wa Mradi, Wakufunzi, Maafisa wa Mradi
Mapato ya ziada	Gharama za ziada zinazohusiana na wafanyakazi (ikiwa inafaa)	Bima ya afya, usalama wa kijamii
Nauli na Usafiri	Usafiri unaohusiana na utekelezaji wa mradi	Ziara za kikazi, uhamasishaji wa jamii, usafiri marejesho
Mafunzo na Warsha	Kujenga uwezo au vikao vya jamii	Kukodisha ukumbi, vifaa, viburudisho
Bidhaa	Vitu vinavyotumika wakati wa shughuli za mradi	Vifaa vya maandishi, vifaa vya mwonekano, miongozo
Zana/Vifaa	Mali ya kudumu inahitajika kwa mradi	Kompyuta ya mkononi, kamera, baiskeli
Mawasiliano	Gharama za mawasiliano zinazohusiana na mradi	Mtandao, simu, uchapishaji
Ufuatiliaji na Tathmini	Ukulandela inqubekela phambili /Ukuhlola	Ukuqoqwa kwedatha, amathuluzi okubika
(M&E)	Gharama za kufuatilia na kutathmini maendeleo	Tafiti, ukusanyaji wa data, zana za kuripoti
Gharama za Utawala/ Zisizo za moja kwa moja	Gharama za ofisi au za pamoja	Kukodisha kwa ofisi, huduma, usaidizi wa msimamizi
Dharura	Bafa kwa gharama ndogo zisizotarajiwa (kawaida 5-10%)	Mabadiliko ya sarafu, vifaa visivyopangwa

3. Kulinganisha Bajeti na Kazi

Kila kipengele cha bajeti kinapaswa kuendana na shughuli katika mpango wa mradi wako. Unda jedwali rahisi la gharama kulingana na shughuli

Shughuli	Pembejeo/Nyenzo Zinazohitajika	Gharama Iliyokadiriwa (USD)
Kuendesha warsha za kuelimisha jamii	Ukumbi, viburudisho, mwezeshaji, vifaa	1,200
Kutoa mafunzo kwa vijana waelimishaji rika	Ada ya mkufunzi, vifaa, usafiri	2,000
Fuatilia utekelezaji wa uwanja	Usafiri, zana za M&E	800

4. Muundo wa Bajeti

Wafadhili wengi wanapendelea **bajeti ya sehemu mbili**:

- Jedwali la Muhtasari wa Bajeti (muhtasari wa jumla kwa kila kitengo)
- Uchanganuzi wa Kina wa Bajeti (orodha iliyobainishwa iliyo na uhalali)

Mfano wa Jedwali la Muhtasari:

Kipengele	Kiasi (USD)
Wafanyakazi	8,000
Mafunzo na Warsha	3,000
Vifaa	1,500
M&E	1,000
Utawala (10%)	1,350
Jumla	14,850

5. Toa Vidokezo vya Bajeti au Uhalisia

Eleza jinsi ulivyofikia kila mahesabu:

- Mfano: "Ada ya mkufunzi: USD 100/siku × siku 5 × wakufunzi 2 = USD 1,000."
- Mfano: "Uchapishaji wa vipeperushi 200 @ USD 0.50 = USD 100."

Hii huongeza uwazi na uaminifu.

6. OnyeshaJinsi Utachangiaji Gharama (Panapobidi)

Iwapo shirika au jamii yako inachangia (kwa bidhaa au fedha), ionyeshe:

- Muda wa kujitolea
- Ukumbi umetolewa bila malipo

Hii inaonyesha umiliki na uendelevu.

7. Vidokezo vya Bajeti Imara

- ✓ Oanisha bajeti na shughuli/kazi za mapendekezo na malengo
- ✓ Tumia gharama halisi na zinazofaa ndani ya nchi
- ✓ Weka nyaraka/nukuu za vitu muhimu
- ✓ Kadiria viwango vya fedha kurahisisha mahesabu
- ✓ Epuka gharama zisizoelezeka au za juu kupita kiasi

8. Makosa ya kawaida ya kuepuka

- ❌ Kusahau gharama zisizo za moja kwa moja
- ❌ Kupunguza gharama (husababisha matatizo ya utekelezaji)
- ❌ Kutounganisha gharama na shughuli
- ❌ Kuacha michango siyo ya kifedha
- ❌ Kupuuza sheria za wafadhili kuhusu gharama zinazostahiki

9. Kiolezo Kingine – Muundo Rahisi wa Bajeti ya Ruzuku (Mfano)

Kipengee cha Mstari wa Bajeti	Kiwango	Kiwango cha Gharama (USD)	Idadi	Jumla (USD)	Vidokezo vya Bajeti/Uhalali
Mratibu wa Mradi	Mwezi	400	6	2,400	Miezi 6 ya uratibu wa muda
Warsha ya mafunzo	Tukio	600	3	1,800	Ni pamoja na ukumbi, mkufunzi, viburudisho
Usafiri wa shambani	Safari	50	10	500	Ziara za ufuatiliaji kwa jamii 10
Uchapishaji na nyenzo	Wingi	200	1	200	Vijitabu vya mafunzo na mabango ya mwonekano
Zana za Ufuatiliaji na tathmini (M&)	Kifurushi	300	1	300	Fomu za ukusanyaji na uchambuzi wa data
Gharama za msimamizi (10%)				520	Mchango wa juu
Jumla ya Bajeti				5,720	

Mawasiliano

The Woodlands Office Park
20 Woodlands Drive
Building 13
Woodmead
Johannesburg, 2191

Simu : +27 72 076 1910

Barua pepe: info@sgsconsulting.org

Tovuti: : www.sgsconsulting.co.za

SGS Consulting

SGS Consulting

Kwa Msaada kutoka:

**CHARLES STEWART
MOTT FOUNDATION**